

BESTEMMINGSPLAN OVER DE MAAS

Definitief

Grontmij Nederland bv
Arnhem, 29 januari 2009

Verantwoording

Titel : BESTEMMINGSPAN OVER DE MAAS
Subtitel :
Projectnummer : 267667
Referentienummer : 99043843
Revisie :
Datum : 29 januari 2009

Auteur(s) : mr. A.N. Janse
E-mail adres : ton.janse@grontmij.nl
Gecontroleerd door : ing. V.M.A. Zweekhorst-Plukker
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : mr. H.G.J. Koers
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Velperweg 26
6824 BJ Arnhem
Postbus 485
6800 AL Arnhem
T +31 26 355 83 55
F +31 26 445 92 81
oost@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Toelichting

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Ligging en begrenzing plangebied.....	8
1.3	Eerdere ruimtelijke plannen en besluiten.....	9
1.4	Relatie met de Wet milieubeheer: milieueffectrapportage.....	9
1.5	Relatie met de Ontgrondingenwet: ontgrondingsvergunning	10
1.6	Relatie met de Wet voorkeursrecht gemeenten: vestiging voorkeursrecht.....	10
1.7	Initiatiefnemer.....	10
1.8	Vigerend bestemmingsplan	10
1.9	Leeswijzer	10
2	Bestaande situatie	12
2.1	Landschap en huidig gebruik.....	12
2.2	Geologie, geohydrologie en waterhuishouding.....	13
2.3	Bodem en waterkwaliteit	14
2.3.1	Bodem en waterbodem.....	14
2.3.2	Oppervlaktewater	15
2.3.3	Grondwater	16
2.4	Geomorfologie	16
2.5	Archeologie en cultuurhistorie.....	17
2.5.1	Archeologie	17
2.5.2	Cultuurhistorie	18
2.6	Natuur	18
3	Beleidskader	20
3.1	Inleiding.....	20
3.2	Delfstofwinning.....	20
3.2.1	Nota ruimte.....	20
3.2.2	Streekplan Gelderland 2005	20
3.2.3	Partiële herziening van het streekplan Gelderland 2005 betreffende Over de Maas/West Maas en Waal	21
3.2.4	Zand- en Kleiwinningplan Gelderland.....	21
3.3	Water en 'ruimte voor de rivier'	21
3.3.1	Nota ruimte.....	21
3.3.2	Derde Waterhuishoudingsplan Provincie Gelderland 2005-2009.....	21
3.3.3	Kaderrichtlijn water	22
3.3.4	Integrale Verkenning Maasuiterswaarden (IVM)	22
3.3.5	PKB Ruimte voor de Rivier	22
3.3.6	Beleidslijn grote rivieren.....	23
3.4	Natuur	24
3.4.1	Natuurbeschermingswet 1998: gebiedsbescherming.....	24
3.4.2	Nota Ruimte	24
3.4.3	Natuurbeleidsplan	24
3.4.4	Gebiedsplan Natuur en Landschap Gelderland 2006	25
3.4.5	Visie Fort Sint Andries	25
3.5	Flora en fauna	26
3.6	Archeologie en cultuurhistorie.....	26

3.6.1	Verdrag van Malta.....	26
3.6.2	Wet op de archeologische monumentenzorg	26
3.6.3	Provinciaal beleid	27
3.6.3.1	Gelderland.....	27
3.6.3.2	Brabant.....	27
4	Planbeschrijving: zandwinning.....	28
4.1	Inleiding.....	28
4.2	Proces en uitvoering	28
4.2.1	Vorbereiding.....	28
4.2.1.1	Ondergrondse en bovengrondse kabels en leidingen	28
4.2.1.2	Aanpassing wegen.....	28
4.2.1.3	Aanpassen watergangen	29
4.2.1.4	Verwijderen beplanting	29
4.2.2	Afruimen van het kleidek.....	29
4.2.3	Zandwinning en verwerking	29
4.2.4	Herinrichting	30
4.3	Fasering	30
4.3.1	Deelgebied Over de Maas	31
4.3.2	Deelgebied Moleneindsche Waard	35
4.4	Monitoring en mitigatie	39
4.4.1	Monitoring	39
4.4.2	Mitigatie.....	39
5	Planbeschrijving: eindinrichting en natuurontwikkeling	40
5.1	Inleiding.....	40
5.2	Uitgangspunten en randvoorwaarden.....	40
5.2.1	Verkenning van waarden uit de omgeving.....	41
5.2.1.1	Thema landschap	41
5.2.1.2	Thema natuur.....	42
5.2.1.3	Thema recreatie en toerisme	42
5.2.2	Randvoorwaarden vanuit het gemeentelijk beleid:	43
5.2.3	Technische randvoorwaarden:.....	43
5.2.4	Randvoorwaarden vanuit het MER:	43
5.2.5	Harde randvoorwaarden:	44
5.3	Ontwerp programma van eisen	44
5.4	Inrichtingsschetsen	45
5.5	Keuze	47
6	Onderzoek/verantwoording.....	48
6.1	Inleiding.....	48
6.2	VKA	48
6.3	VKA+	49
6.4	Landschap.....	50
6.5	Geohydrologie en waterhuishouding	51
6.5.1	Primaire effecten	51
6.5.2	Secundaire effecten	51
6.6	Waterparagraaf	52
6.6.1	Algemeen	52
6.6.2	Kader en achtergrond	52
6.6.3	Afstemming	52
6.6.4	Beschrijving van het plangebied en van het plan	52
6.6.5	Beleidskader	52
6.6.6	Uitgangspunten en randvoorwaarden.....	52
6.6.6.1	Veiligheid.....	52
6.6.6.2	Waterhuishouding	53
6.6.6.3	Waterkwaliteit en duurzaamheid.....	53
6.6.6.4	Natuurontwikkeling.....	53

6.6.6.5	Beheer en onderhoud	53
6.6.7	Effecten en ruimtelijke consequenties	53
6.6.7.1	Veiligheid.....	54
6.6.7.2	Waterhuishouding	54
6.6.7.3	Waterkwaliteit en duurzaamheid	54
6.6.7.4	Natuurontwikkeling.....	54
6.6.7.5	Beheer en onderhoud	54
6.6.8	Compenserende en mitigerende maatregelen	55
6.7	Bodem en waterkwaliteit	55
6.7.1	Bodem.....	55
6.7.2	Waterkwaliteit.....	55
6.7.2.1	VKA	55
6.7.2.2	VKA+	56
6.8	Rivierkundige effecten	56
6.8.1	VKA	56
6.8.2	Effecten VKA+	57
6.9	Geomorfologie	57
6.10	Archeologie en cultuurhistorie.....	57
6.11	Natuur	58
6.11.1.1	Oppervlakte.....	58
6.11.1.2	Kwaliteit.....	58
6.11.1.3	Samenhang.....	58
6.11.1.4	Verstoring.....	58
6.12	Woon- en leefmilieu	59
6.12.1	Visueel ruimtelijke aspecten	59
6.12.2	Belevingswaarde van het landschap	59
6.12.3	Licht.....	59
6.12.4	Geluid	59
6.12.5	Luchtkwaliteit.....	59
6.13	Veiligheid en rivierfuncties	61
6.14	Landbouw.....	61
6.15	Externe veiligheid.....	61
6.15.1	Wettelijk en beleidskader	61
6.15.2	Besluit externe veiligheid inrichtingen.....	62
6.15.3	Bevi en ruimtelijke ordening	62
6.15.4	Toetsingskader vervoer gevaarlijke stoffen	62
6.15.5	Plaatsgebonden risico.....	63
6.15.6	Groepsrisico (GR).....	63
6.15.7	Verantwoordingsplicht.....	64
6.15.8	Maatregelen	64
6.15.9	Ontwikkelingen van het Basisnet Vervoer Gevaarlijke Stoffen.....	65
6.15.10	Externe veiligheid in relatie tot het plan	65
6.16	Eindafweging en conclusie	65
7	Juridische planopzet	67
7.1	Inleiding.....	67
7.2	Opbouw van de regels	67
7.3	Bestemmingen	67
7.3.1	Bestemming 'Natuur' (artikel 3).....	67
7.3.2	Bestemming 'Water' (artikel 4).....	69
7.3.3	Bestemming 'Waterkering' (artikel 5).....	69
8	Economische uitvoerbaarheid.....	70
8.1	Economische uitvoerbaarheid.....	70
8.1.1	Algemeen	70
8.1.2	Kosten	70
8.1.3	Opbrengsten	71
8.1.4	Resultaat.....	71

8.1.5	Planschade	71
8.1.6	Grondexploitatie	71
8.2	Overige uitvoerbaarheidsaspecten	71
9	Overleg en inspraak.....	73

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de Nota Ruimte¹ wordt de totale jaarlijkse behoefte in Nederland aan (primaire en secundaire) bouwgrondstoffen voor de bouw van wegen en woningen geschat op circa 150 miljoen ton. In de nota wordt aangegeven dat de regierol vanuit het Rijk wordt afgebouwd en de winning van bouwgrondstoffen aan de markt wordt overgelaten, zoals eerder ook aangekondigd in de brief van de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat van 23 mei 2003, 28-600XII nr. 114, aan de Tweede Kamer.

Voor de overgangperiode worden de taakstellingen voor beton- en metselzand, zoals vermeld in (deel 1 van) het Tweede Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen voor de periode 1999–2008 uitgevoerd. Voor een goede overgang naar meer marktwerking is het noodzakelijk, dat reeds in voorbereiding zijnde projecten voor de winning van beton- en metselzand zo spoedig mogelijk in uitvoering worden gebracht. In de nota wordt aangegeven, dat het project 'Over de Maas' in de geplande omvang en onder de met het rijk afgesproken voorwaarden doorgang dient te vinden.

De provincie Gelderland heeft in het Streekplan 2005 beleid opgenomen voor de winning van bouwgrondstoffen. Voor de winning van beton- en metselzand bestaan tussen het Rijk en de provincies taakstellende afspraken tot en met 2008. Daarna worden geen taakstellende afspraken tussen Rijk en provincie meer gemaakt, maar blijft de behoefte bestaan aan voldoende beton- en metselzand.

In het streekplan is aangegeven, dat, gezien de landelijke bouwgrondstoffenbehoefte en het belang van een goede overgang naar meer marktwerking, de zandwinlocatie H1 (Beuningen) is overgenomen uit het streekplan 1996 en de locatie Over de Maas (West Maas en Waal) ruimtelijk mogelijk wordt gemaakt door opname in het streekplan, gevolgd door een partiële herziening van dit streekplan met een concrete beleidsbeslissing. Over de Maas is het buitendijks alternatief in de gemeente West Maas en Waal voor de zandwinlocatie F3B (Maasbommel) uit het streekplan 1996.

Provinciale Staten van Gelderland hebben in hun vergadering van 20 september 2006 de Partiele herziening van het Streekplan Gelderland 2005 betreffende Over de Maas/West Maas en Waal vastgesteld. Daarbij is door de provincie ervoor gekozen om de zandwin- en natuurontwikkelingslocatie Over de Maas als een concrete beleidsbeslissing aan te merken.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraak van 12 maart 2008, nr. 200608537/1, de tegen de concrete beleidsbeslissing ingestelde beroepen ongegrond verklaard, waarbij de Afdeling de beroepen, voor zover deze daartoe aanleiding gaven, mede heeft geacht te zijn gericht tegen het goedkeuringsbesluit van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ingevolge artikel 19j, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze uitspraak brengt met zich mee, dat de concrete beleidsbeslissing onherroepelijk is.

¹ Op 17 mei 2005 en 17 januari 2006 hebben respectievelijk de Tweede en Eerste Kamer ingestemd met de Nota Ruimte. Met de inwerkingtreding van de Nota Ruimte vervallen het Structuurschema Groene Ruimte en de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX).

Het streekplanbeleid dient te worden doorvertaald in gemeentelijke ruimtelijke plannen. Daarvoor is een Plan van Aanpak door de gemeente West Maas en Waal en Gedeputeerde Staten van Gelderland opgesteld. In de lijn van het Plan van Aanpak is door de raad van de gemeente West Maas en Waal in de vergadering 13 september 2007 het Partieel Structuurplan Over de Maas vastgesteld. In dit structuurplan is het ruimtelijke beleid op hoofdlijnen voor de zandwin- en natuurontwikkelingslocatie Over de Maas opgenomen. De volgende stap in het ruimtelijke planvormingsproces is voorliggend bestemmingsplan.

De concrete beleidsbeslissing zoals beschreven in de partiële Streekplanherziening

In de uiterwaarden Over de Maas en Moleneindsche Waard in de gemeente West Maas en Waal is zandwinning in combinatie met natuurontwikkeling toegestaan.

Het betreffende gebied is op kaart 2 aangegeven. Het gebied moet zodanig worden bestemd dat (minimaal) 15 miljoen ton beton- en metselzand kan worden gewonnen, en (minimaal) 140 hectare natuur, kan worden gerealiseerd. Het gebied gelegen buiten de 'grens zandwinning', weergegeven op kaart 2, mag niet worden bestemd tot zandwinning.

Na uitvoering van de zandwinning dient het gehele plangebied de bestemming natuur te krijgen. Alleen extensieve dagrecreatie mag worden toegestaan.

Nieuwe bebouwing in de vorm van gebouwen moet worden uitgesloten; een uitzondering is mogelijk voor een of meer gebouwtjes van ondergeschikte aard die een functionele relatie hebben met de bestemming natuur (bijv. een vogelkijkhut). De thans aanwezige bebouwing dient een bestemming/functie te krijgen die past in het kader van de toekomstige natuurbestemming. Een woonfunctie moet worden uitgesloten.

Vanaf de Molendijk en Moordhuizen moet worden voorzien in behoud van de wegverbindingen naar respectievelijk de stuw en de waterkrachtcentrale en naar de veerdienst, op een niveau dat gelijkwaardig is aan dat van de bestaande verbindingswegen.

1.2 Ligging en begrenzing plangebied

Het plangebied van dit bestemmingsplan omvat de uiterwaarden Over de Maas en Moleneindsche Waard gelegen tussen de kernen Voorne en Alphen in de gemeente West Maas en Waal, en heeft een omvang van circa 275 ha. De begrenzing van het plangebied komt overeen met die in de Partiële herziening van het Streekplan Gelderland 2005 betreffende Over de Maas/West Maas en Waal.

Afbeelding 1.1 Het plangebied van dit bestemmingsplan: de uiterwaarden Over de Maas en de Moleneindsche Waard.

1.3 Eerdere ruimtelijke plannen en besluiten

Zoals hiervoor aangegeven, hebben Provinciale Staten van Gelderland in hun vergadering van 20 september 2006 de Partiële herziening van het Streekplan Gelderland 2005 betreffende Over de Maas/West Maas en Waal vastgesteld. In verband hiermee is een milieueffectrapport/strategische milieubeoordeling (SMB) opgesteld, het Milieueffectrapport/SMB Zandwin- en natuurontwikkelingsplan Over de Maas, hoofdrapport.² Dit milieueffectrapport/strategische milieubeoordeling wordt verder aangehaald als: hoofdrapport MER/SMB.

Het hoofdrapport MER/SMB is nadien gevolgd door een aanvulling in verband met enkele tekortkomingen die de Commissie voor de milieueffectrapportage had gesignaleerd bij de toetsing van het rapport. Dit resulteerde in het Milieueffectrapport/SMB Zandwin- en natuurontwikkelingsplan Over de Maas, aanvulling op het MER.³ De basis voor de partiële streekplanherziening is het voorkeursalternatief (VKA) uit de aanvulling op het MER. De aanvulling op het hoofdrapport MER/SMB wordt verder aangehaald als: aanvulling op het MER.

Vervolgens is door de raad van de gemeente West Maas en Waal in de vergadering van 13 september 2007 het Partieel Structuurplan Over de Maas vastgesteld, een structuurplan als bedoeld in artikel 7 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO). Ondertussen was met ingang van 28 september 2006 een wijziging van hoofdstuk 7 Wet milieubeheer en van het Besluit m.e.r. 1994 in werking getreden. Dit in verband met de implementatie van de Europese richtlijn Strategische milieubeoordeling 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's in de lidstaten van de EU. In verband hiermee is ten behoeve van het structuurplan het PlanMER Structuurplan Over de Maas opgesteld.⁴ De basis van dat planMER is het VKA uit de aanvulling op het MER. Het planMER wordt verder aangehaald als: structuurplanMER.

1.4 Relatie met de Wet milieubeheer: milieueffectrapportage

De zandwinning betreft een activiteit die is opgenomen in onderdeel C, punt 16.1, van de Bijlage behorende bij het Besluit milieueffectrapportage 1994. Dat betekent dat ten behoeve van de in kolom 3 ('Plannen') van onderdeel C, punt 16.1, genoemde plannen, indien die kaderstellend zijn voor een besluit als genoemd in kolom 4 ('Besluiten') dan wel indien voor de activiteit een passende beoordeling als bedoeld in de Natuurbeschermingswet 1998 dient te worden uitgevoerd, een milieueffectrapportage dient te worden doorlopen. Onderhavig bestemmingsplan is één van de plannen genoemd in kolom 3. Aangenomen dient te worden dat voorliggend bestemmingsplan, gelet op de inhoud daarvan, het kader omvat voor het (latere) besluit in kolom 4 (i.c. de vergunning op grond van de Ontgrondingenwet). Dit betekent dat ten behoeve van voorliggend bestemmingsplan een milieueffectrapport voor plannen (planMER) dient te worden opgesteld.

Op het moment van het opstellen van voorliggend bestemmingsplan wordt ook de aanvraag voor de vergunning als bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet (verder: de ontgrondingsvergunning) voorbereid. De ontgrondingsvergunning wordt genoemd in kolom 4.

De Wet milieubeheer kent een coördinatieregeling in het geval ten behoeve van een merplichtige activiteit tegelijkertijd een besluit en een plan worden voorbereid en dat plan uitsluitend wordt voorbereid met het oog op de inpassing van die activiteit in dat plan. In dat geval wordt ter voorbereiding van dat besluit en dat plan één milieueffectrapport gemaakt onder toepassing van de paragrafen 7.5 en 7.6 van de Wet milieubeheer (artikel 14.4b Wet milieubeheer) en wordt conform dit artikel de besluit-Mer-procedure gevolgd. In verband hiermee is het BesluitMER

² Milieueffectrapport/SMB Zandwin- en natuurontwikkelingsplan Over de Maas, Hoofdrapport, Witteveen+Bos, 24 juni 2005.

³ Milieueffectrapport/SMB Zandwin- en natuurontwikkelingsplan Over de Maas, Aanvulling op het MER, Witteveen+Bos, 24 maart 2006.

⁴ PlanMER Structuurplan Over de Maas, Grontmij Nederland bv, Arnhem, 10 april 2007.

Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas opgesteld.⁵ Voorzover dit Mer-rapport betrekking heeft op het bestemmingsplan is het dus een PlanMER, voorzover het betrekking heeft op de ontgrondingsvergunning gaat het om een BesluitMER. Ten opzichte van het in paragraaf 1.3 vermelde VKA is thans een 'geoptimaliseerde' variant van het VKA onderzocht, het zogenaamde voorkeursalternatief-plus (VKA+). Het rapport BesluitMER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas wordt verder aangehaald als: besluitMER/planMER Over de Maas.

1.5 Relatie met de Ontgrondingenwet: ontgrondingsvergunning

Voor de zandwinning is een vergunning nodig als bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet (Ow). Voor de zandwinning Over de Maas zijn Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland het bevoegd gezag (artikel 8 lid 2 Ow). Het bestemmingsplan is een toetsingsgrond voor de aanvraag om de ontgrondingsvergunning. De vergunning wordt niet verleend, indien de beoogde ontgroning in strijd is met een bestemmingsplan, een ter inzage gelegd ontwerp voor een herziening van het bestemmingsplan of een geldend voorbereidingsbesluit ter zake, tenzij burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente meedelen dat zij dan wel de raad van de gemeente planologische medewerking zal verlenen (artikel 10 lid 7 Ow).

De aanvraag om een ontgrondingsvergunning wordt momenteel voorbereid.

1.6 Relatie met de Wet voorkeursrecht gemeenten: vestiging voorkeursrecht

De gemeente West Maas en Waal is van mening, dat het ter waarborging van de gemeentelijke regiefunctie, het voorkomen van eventuele speculatie en prijsopdrijving en het vergroten van de verwervingsmogelijkheden van belang is om een recht ingevolge de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) te vestigen. In verband hiermee zal de raad van de gemeente West Maas en Waal bij de vaststelling van het bestemmingsplan op grond van artikel 2 jo. artikel 5 WVG een voorkeursrecht vestigen op het plangebied.

1.7 Initiatiefnemer

Over de Maas CV is initiatiefnemer voor het project Over de Maas en heeft de gemeente verzocht om het vigerende bestemmingsplan partieel te herzien. Deze vennootschap is ook de aanvrager van de ontgrondingsvergunning en alle overige benodigde wettelijke vergunningen en ontheffingen. Het initiatief tot het opstellen van het besluitMER/planMER Over de Maas ligt eveneens bij Over de Maas CV.

1.8 Vigerend bestemmingsplan

Het plangebied valt momenteel in het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente West Maas en Waal en heeft voor het overgrote deel de bestemming 'Uiterwaarden' (artikel 9 van de planvoorschriften).

1.9 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk wordt in hoofdstuk 2 de bestaande situatie beschreven. In de hoofdstukken 3 en 4 wordt het project beschreven. Omdat het project uiteenvalt in twee te onderscheiden ontwikkelingen, namelijk de winning van zand en de omvorming van het gebied tot een natuurgebied, worden deze ontwikkelingen in twee aparte hoofdstukken beschreven. In hoofdstuk 5 wordt het beleid beschreven. In hoofdstuk 6 komt de uitvoerbaarheid aan bod. In dit hoofdstuk wordt ook ingegaan op de inhoud van het uitgevoerde besluitMER/planMER. Hoofdstuk 7 bevat een beknopte toelichting op het juridische deel van het bestemmingsplan, de plankaart en de planregels. In hoofdstuk 8 ten slotte komen inspraak en overlegresultaten aan de orde.

⁵ Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas, BesluitMER, Nederzand Projectmanagement BV, oktober 2007.

2 Bestaande situatie

2.1 Landschap en huidig gebruik

Het plangebied omvat de uiterwaarden van de Maas tussen de kernen Alphen en Voorne in de gemeente West Maas en Waal. Het Land van Maas en Waal, waar het plangebied onderdeel van uitmaakt, is een schoolvoorbeeld van een rivierengebiedlandschap met een ring van oeverwallen en dorpen, boerderijen, boomgaarden, akkergronden en weidegebied en een centraal gelegen relatief open gebied van de oorspronkelijk natte komgebieden.

Afbeelding 2.1 De Moleneindsche Waard. Links op de achtergrond is het stuwen- en sluisencomplex en de waterkrachtcentrale van de NUON te zien. In het midden en rechts zijn de bebouwingscontouren van het dorp Lith deels zichtbaar.

Vroeger waren de Maas en de Waal met elkaar verbonden. Nu is er geen landschappelijke relatie meer tussen deze twee rivieren. Landschappelijk zijn de twee rivieren verschillend. De rivier de Waal wordt gekenmerkt door een robuuste, meer besloten natuur tussen hoge dijken, de uiterwaarden van de rivier de Maas hebben een vriendelijker karakter. De Maas meandert en kenmerkt zich door open agrarische uiterwaarden met daaraan gelegen een aantal intensieve waterrecreatiegebieden en natuurgebieden. Het meanderende karakter van de rivier de Maas is een gevolg van een relatief lage dynamiek in een regenrivier. In de ondergrond komen beddingzanden voor en lokaal ook oudere oeverwalgronden. Deze oeverwalgronden zijn bij de bedijking of na dijkteruglegging (overlaat) buitendijks komen te liggen.

De Maasbandijk langs het plangebied vormt een duidelijke begrenzing van de uiterwaarden. Het gebied achter de Maasbandijk kenmerkt zich door het relatief fijnmazige, ruimtelijk verdichte landschapstype van de oeverwal. Een schakering van bebouwing, wegen en een divers grondgebruik is karakteristiek voor de oeverwal.

Het uiterwaardengebied is momenteel vooral in gebruik als agrarisch gebied (akkerland en weidegebied). Ook wordt het gebied gebruikt voor allerlei vormen van extensieve recreatie, zoals wandelen, vissen, zwemmen en dergelijke.

Afbeelding 2.2 Over de Maas.

2.2 Geologie, geohydrologie en waterhuishouding

De geohydrologische structuur van het plangebied wordt voornamelijk bepaald door afzettingen in het geologische tijdperk Quartair. Het Quartair duurt van 2,588 miljoen jaar geleden tot heden en bestaat uit twee periodes: het Pleistoceen (2,588 tot 0,0115 miljoen jaar geleden) en het Holocene (0,0115 miljoen jaar geleden tot heden).

De Formatie van Maassluis is de eerste afgezette formatie uit het Pleistoceen. Dit is een mariene afzetting, bestaande uit ondoorlatende kleiige sedimenten, op een diepte van ruim 100 meter. In het Laat-Tiglien wordt de mariene sedimentatie geleidelijk vervangen door fluviatiele afzettingen van verschillende riviersystemen. In het plangebied wordt door voorlopers van de latere rivieren Rijn en de Maas in deze periode de Formatie van Tegelen afgezet, bestaande uit kleiige en fijnzandige afzettingen met kleilenzen. In de Betuwe bestaat de bovenste laag van deze afzetting uit een relatief ondoorlatende klei.

Op de Formatie van Tegelen wordt in de Betuwe de Formatie van Kedichem afgezet door het zuidelijke riviersysteem. Deze formatie bestaat van onder naar boven uit zand, fijner zand en kleien. In het westelijke deel van het gebied bestaat de top van deze afzetting uit een slecht doorlatende kleiige laag. In het oosten van het gebied bestaat deze afzetting aan de bovenkant uit goed doorlatend zand. In het Midden-Pleistoceen stroomde in het plangebied een voorloper van de huidige rivier Maas. In deze periode werd de Formatie van Sterksel afgezet, bestaande uit grove, grindhoudende zanden. Gedurende en ná de Saalien-ijstijd werd (opnieuw) sediment van het zuidelijk riviersysteem afgezet (Formatie van Kreftenheye).

In het Holocene wordt in het plangebied door de rivieren de Maas en de Rijn de Betuwe Formatie afgezet. Dit is een fluviatiele afzetting van een meanderend (lusvormig) riviersysteem. De stroomgordelafzettingen zijn opgebouwd uit zand of kleig zand. In de verder van de rivier weg gelegen sedimentatiegebieden worden kleiige sedimenten of komklei afgezet. De Betuwe Formatie onderscheidt zich van de Formatie van Kreftenheye door het voorkomen van dikkere kleilagen en een duidelijker onderscheid tussen beddingafzettingen en komafzettingen.

De rivier de Maas is nu een genormaliseerde rivier waarvan de waterafvoer wordt gereguleerd door stuwen, bochtafsnijdingen en oeverbeschermingen. De geohydrologische en waterhuishoudkundige situatie in het plangebied wordt in belangrijke mate bepaald door de stuw bij Lith.

De uiterwaard De Moleneindsche Waard ligt met een gemiddelde hoogte ten opzichte van NAP + 6,0 meter relatief hoog ten opzichte van het binnendijkse gebied (maaielveldhoogte circa NAP + 4,0 meter). Ook is er een groot peilverschil boven- en benedenstrooms van de stuw (circa 3,9 meter). Voor de waterhuishouding betekent dit, dat bovenstrooms van de stuw bij het gemiddelde stuwpeil al sprake is van een kwelstroom richting de binnendijkse polder, doordat de rivierwaterstand hoger ligt dan het polderpeil. Benedenstrooms van de stuw heeft de rivier een lagere waterstand dan het polderpeil binnendijks, waardoor sprake is van een grondwaterstroom richting de rivier.

De uiterwaard Over de Maas kent geen systeem van oppervlaktewaterhuishouding met een beheerst peil. In de binnendijs gelegen polder Groot Maas en Waal wordt het oppervlaktewaterpeil in verschillende peilvakken kunstmatig gereguleerd door stuwen. Er is een zomer- en winterstreefpeil. De Grote Wetering, een van de belangrijke afwateringen van de polder, mondt ter hoogte van Over de Maas uit in de Maas.

2.3 Bodem en waterkwaliteit

2.3.1 Bodem en waterbodem

In 2002 is een eerste verkennend bodemonderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de bodem en waterbodem in de locatie Over de Maas.⁶ In dat onderzoek is de locatie opgedeeld in een aantal deelgebieden:

- de oeverzone langs de hoofdgeul van de Maas;
- voormalige stroomgeulen van de Maas in de uiterwaarden;
- de loop van een voormalige beek nabij Fort Nassau;
- de antropogeen beïnvloede gebieden;
- de riviervlakte;
- het open water zoals de bestaande plas en de Alphense Uitvliet.

De oeverzone is een smalle strook van circa 10 meter breed direct langs de Maas. De dikte van de kleilaag is gering (circa 0,5 meter), met uitzondering van het oostelijk deel van de locatie (circa 5 meter). In de oeverzone zijn plaatselijk bijmengingen met puin aangetroffen. De kwaliteit van de bodem varieert tussen de klassen 1 en 4.⁷

De voormalige stroomgeulen van de Maas worden gekenmerkt door een dikke kleilaag (plaatselijk tot 5 meter). De kwaliteit van de voormalige stroomgeul is overwegend de klassen 0 tot 2. Plaatselijk is klasse 4 aangetroffen, waarbij metalen klassenbepalend zijn.

In de voormalige beek ligt een dikke kleilaag. Deze bevat geen slibresten, wel is lokaal veen aangetroffen. De kwaliteit varieert tussen klasse 0 en 2, waarbij nikkel, zink en PAK klassenbepalend zijn.

De antropogeen beïnvloede gebieden zijn deelgebieden waarin in het verleden kleiwinning heeft plaatsgevonden. Kenmerkend voor dit gebied is de geringe kleidikte. In deze zone is vaak een bijmenging met puin aangetroffen. De toplaag betreft in een aantal gevallen klasse 3 en 4, waarbij zowel metalen als bestrijdingsmiddelen de klassenbepalende parameters zijn. De onderlaag is schoon (klasse 0 tot 1) met een enkele uitzondering.

De riviervlakte betreft het gedeelte van de locatie die niet tot één van de overige deelgebieden kan worden gerekend. In een aantal gevallen behoort de toplaag tot klasse 4, met cadmium, lood en zink als klassenbepalende metalen. De aangetroffen verontreinigingen zijn, op een enkele uitzondering na, aangetroffen tot een diepte van circa 1,0 m -mv. Het resterende gedeelte van de riviervlakte behoort tot klasse 0 tot 2.

In verband met de verlegging van de Alphense Uitvliet en de verwijdering van bestaande watergangen, is in het verkennende bodemonderzoek tevens de kwaliteit van de waterbodem ter plaatse van het oppervlaktewater bepaald. In het waterbodem materiaal van de Alphense Uitvliet zijn

⁶ Zandwinnings- en natuurontwikkelingsplan locatie Over de Maas, verkennend bodemonderzoek, Witteveen+Bos, 19 juni 2002.

⁷ Klasse 0: voldoet aan de streefwaarde; klasse 1: voldoet aan de grenswaarde; klasse 2: voldoet aan de toetsingswaarde; klasse 3: voldoet aan de interventiewaarde; klasse 4: overschrijdt de interventiewaarde; klasse 4+: overschrijdt de signaleringswaarde.

bijmengingen met slakken en puin aangetroffen. Verontreinigingen zijn chemisch-analytisch niet aangetoond. De waterbodem behoort tot klasse 0 tot 2. In de voormalige beek nabij Fort Nassau is daarentegen wel een sterke verontreiniging gemeten. De waterbodem betreft klasse 4 met cadmium en zink als klassenbepalende parameters.

Aanvullend op het onderzoek uit 2002 is in 2005 in verband met de voorgenomen kleiwinning op een deel van de locatie Over de Maas – een locatie ongeveer ter hoogte van het dorp Lith met een omvang van circa 19 ha – een verkennend waterbodemonderzoek uitgevoerd.⁸

De conclusies uit dat rapport zijn, dat de waterbodem in de onderzoekslocatie overwegend kan worden ingedeeld in klasse 0. De kwaliteit van roofterrein uit deelgebied A in het onderzoek (dat is het deel van de onderzoekslocatie waar de kleiwinning plaatsvindt) is vergelijkbaar met de kwaliteit van de ontvangende bodem in de dijkzone (deelgebied B in het onderzoek). Zowel de roofterrein als de bovengrond van de ontvangende bodem bestaan uit klasse 0 en klasse 1 materiaal. Met betrekking tot het klasse 1 materiaal gaat het in beide deelgebieden om de klassebepalende parameters cadmium, lood en zink.

Aanvullend op het onderzoek uit 2002 is in 2006 een waterbodemonderzoek uitgevoerd, waarbij de onderzoekslocatie uit het onderzoek van 2005 niet opnieuw is betrokken.⁹ De conclusies zijn de volgende:

- De bovengrond in de dijkzone is schoon (klasse 0);
- In het westelijk deelgebied, het middengebied en het oostelijk deelgebied is de bovengrond overwegend klasse 0, 1 of 2. De lichte tot matige verhogingen betreffen hier voornamelijk, g-HCH, DDT, PAK en diverse metalen. De diepere kleilagen en de onderliggende zandlaag zijn vrijwel geheel schoon (klasse 0). De lagen in deze gebieden voldoen allen aan de saneringsdoelstelling (HVN/BGW) conform ABM en kunnen toegepast worden als 'bodem blijft bodem'.
- In een gedeelte van de oeverzone, ten oosten en ten westen van het afwateringskanaal bevindt zich sterk verontreinigde grond (klasse 4) als gevolg van verhoogde gehalten aan metalen. Deze grond voldoet (conform ABM) niet aan de saneringsdoelstelling voor de optie 'bodem blijft bodem'. De grond kan niet zonder meer hergebruikt worden.
- In de raaien ten oosten van het afwateringskanaal zijn relatief veel baksteenbijmengingen waargenomen in de boringen. Uit analyses blijkt dat de bijmengingen geen hogere gehalten veroorzaken dan de zintuiglijke schone gedeelten van het terrein, met uitzondering van een uiterst baksteenhoudend monster in het oostelijke gedeelte (klasse 4).
- Het slib in de zandwinplas wordt in klasse 2 ingedeeld. Klassebepalende parameters zijn kwik, g-HCH en DDT.
- Het slib in de beek en het afwateringskanaal is tevens in klasse 2 ingedeeld. Klassebepalende parameters zijn g-HCH en som PAK in beide watergangen.

In het rapport wordt aangegeven, dat met het oog op het geplande grondverzet een geschikte locatie dient te worden gevonden voor de klasse 4 grond die in de oeverzone wordt ontgraven. De zandwinplas, die deels weer moet worden aangevuld bij de herinrichting, is gezien de nabijheid een reële optie om de grond in toe te passen. Na het toepassen van de grond dient een leeflaag te worden aangebracht welke voldoet aan de saneringsdoelstelling (HVN/BGW).

Ter plaatse van het benedenstroomse deel van de beek zijn in het bodemonderzoek van 2002 op verschillende plaatsen klasse 4 verontreinigingen aangetroffen. Overwogen kan worden, aldus het rapport, om de verontreinigde beekbodem mee te nemen in de grondstroom van de verontreinigde oeverzone. Eventueel kan met een gedetailleerder onderzoek de verontreiniging ter plaatse van de beek verder in kaart worden gebracht.

2.3.2 Oppervlaktewater

⁸ Verkennend waterbodemonderzoek locatie Over de Maas, Grontmij Nederland bv, Arnhem, 17 februari 2005.

⁹ Waterbodemonderzoek Over de Maas, Royal Haskoning, 20 november 2006.

In zowel het Maaswater als het Waalwater is de concentratie orthofosfaat (fosfaat dat is opgelost in het water en direct voor organismen beschikbaar is) klein ten opzichte van de concentratie totaal fosfaat. Gezien het lage chlorophylgehalte van zowel het Maaswater als het Waalwater, wordt het fosfaat niet door algen gebruikt, maar is het voornamelijk aan andere deeltjes gebonden. Het grootste gedeelte van het fosfaat bevindt zich in ongebonden vorm in het water. De rivier de Waal bevat een opmerkelijk hoog chloridegehalte en hoge aantallen thermotolerante coli's.

Op basis van de metingen in de Grote Wetering is de kwaliteit van het water in het achterliggende gebied goed te noemen. Tussen dit meetpunt en het gemaal loost ook de RWZI Dreumel haar effluent op deze watergang. Door adviesbureau Arcadis is in 2006 in het kader van het besluit-MER/planMER nader onderzoek gedaan naar de mengkwaliteit van het water dat uiteindelijk via de Alphense Uitvliet wordt geloosd op de Maas.¹⁰ Daarbij is gebleken dat, gezien de relatief geringe hoeveelheid effluent ten opzichte van de hoeveelheid water die vanuit de polder wordt afgevoerd, de concentraties voor bijvoorbeeld stikstof en fosfaat lager zijn dan de concentraties van het Maaswater.

Naast de metingen kan informatie over de waterkwaliteit in de plassen in de buurt een indicatie geven van de te verwachten waterkwaliteit in de toekomstige plassen in dit project. Van de nabijgelegen plassen Lithse Ham en Gouden Ham zijn weinig waterkwaliteitsmetingen bekend. In de zomer van 1990 en 1991 is een tiental metingen gedaan van de pH, het doorzicht en de temperatuur. Het doorzicht van deze plassen was ten tijde van die metingen goed. Wel is verder bekend, dat er in het verleden in deze twee plassen problemen zijn geweest met een overmatige algenbloei.

2.3.3 Grondwater

In het kader van het verkennend bodemonderzoek uit 2002 zijn in het plangebied op vier plaatsen peilbuizen geplaatst en zijn grondwatermonsters genomen. De grondwaterkwaliteit van de peilbuis in het noordwestelijke deel van het plangebied liet totaal P-gehaltes zien van respectievelijk 0,20 en 0,78 mg/l op dieptes van respectievelijk 18 en 7,5 meter. Deze waarden zijn vanuit het oogpunt van een goede waterkwaliteit erg hoog. De oorzaak hiervan is onduidelijk. Waarschijnlijk wordt het geïnfiltreerde water op de route vanaf de Waal verrijkt met P, wellicht omdat P-rijke veen- en of kleilagen worden gepasseerd.

2.4 Geomorfologie

De geomorfologie houdt zich bezig met het beschrijven en verklaren van de vormen van het aardoppervlak. Hierbij zijn twee aspecten belangrijk: de beschrijving van de terreinvormen (morfografie) en het ontstaan van de terreinvormen (morfogenese).

Het landschap van Over de Maas is tot stand gekomen onder sterke invloed van de rivieren Maas en Waal toen deze nog niet waren bedijkt. De diepe ondergrond van het huidige landschap is een dik pakket van zand en grind. Na de laatste IJstijd ontstond een meer regelmatige afvoer van de rivieren, waardoor ook rivierprocessen veranderden. Op korte afstand van de oorspronkelijke stroomgeul werd grind en zand afgezet. Op grotere afstand van de geul werden ook de fijnere deeltjes (klei) afgezet. Het grove materiaal vormde in de loop der tijd oeverwallen langs de geul. Door de vorming van oeverwallen werd het overstromingsgevaar steeds minder. Hierdoor raakte het achterliggende gebied geleidelijk geïsoleerd van de stroomgeul. Door erosie en sedimentatie is ook het verhang in de rivieren afgenomen. De korte afstand tussen de rivieren Maas en Waal heeft geleid tot een gesloten ring van oeverwallen in het gebied. De uiterwaarden zijn ontstaan nadat door menselijk ingrijpen dijken op de oeverwallen zijn aangelegd om het achterliggende land te beschermen (rond 1300).

De Maasuiswaarden kent twee geomorfologische eenheden: de voormalige stroomgeulen van een meanderend afwateringssysteem en de oeverwallen in de uiterwaard. De geulen refereren aan

¹⁰ Waterkwaliteit zandwinplassen Over de Maas, Arcadis, 14 november 2006.

het zomerbed van de Maas van vóór de normalisatiewerken (jaren dertig). De oeverwallen zijn ontstaan na de bedijking en zijn geen deel van het binnendijkse stelsel van oeverwallen.

De Moleneindsche Waard wordt gekenmerkt door de oorspronkelijke stroomgeul van de Maas. Deze geul is in de jaren dertig gedempt en kan nu nog worden herkend als een laagte in het terrein. Als gevolg van vergravingen ten behoeve van kleiwinning zijn de uiterwaardkenmerken nagenoeg verdwenen.

Bijzonder is dat de uiterwaarden met een gemiddelde hoogte t.o.v. NAP + 6,0 meter relatief hoog liggen ten opzichte van het binnendijkse gebied (maaiveldhoogte circa NAP + 4,0 meter) en dat de rivier Maas relatief diep in het landschap is ingesneden (NAP + 1 meter) door de aanleg van de stuw bij Lith.

2.5 Archeologie en cultuurhistorie

2.5.1 Archeologie

Ten behoeve van het hoofdrapport MER/SMB is in 2004 een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) uitgevoerd, met als doel de ontstaansgeschiedenis van het landschap en de daaraan gekoppelde archeologische verwachtingswaarde te bepalen.¹¹ Gebleken is, dat het plangebied een lage archeologische verwachtingswaarde heeft volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) en de Archeologische Monumenten Kaart (AMK). Het inventariserend veldonderzoek heeft niet geleid tot concrete vondsten.

Mogelijke archeologische resten zijn aanwezig op de oeverwallen en de overgang van oeverwal naar kom, tot een diepte van ongeveer 3 meter. Op grotere diepte bevinden zich de pleistocene afzettingen, waar de kans op het aantreffen van archeologische resten klein is.

Na de aanleg van dijken op de oeverwallen bleef de bewoning van het gebied beperkt tot het beschermde binnendijkse gebied en kwam in de uiterwaarden geen menselijke bewoning meer voor. Eventuele nederzittingsresten van vóór de bedijking zijn door de rivier opgeruimd als gevolg van erosie en alleen als depotvondsten terug te vinden, samen met eventuele riviergebonden depotvondsten. Omdat in de Lithse Ham veel depotvondsten zijn gedaan, dient daarmee in het plangebied van onderhavig bestemmingsplan wel rekening te worden gehouden.

Er zijn twee gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde¹²:

- De buitendijkse oeverwal langs de Doorbraakdijk (Moleneindsche Waard). Deze stroomrug sluit aan bij de binnendijkse stroomrug en is in het oostelijk deel aangetast door een vroegere dijkdoorbraak. Rekening moet worden gehouden met archeologische sporen uit het Neolithicum tot de Middeleeuwen. Eventuele archeologische sporen zijn beperkt tot de randen. Van het centrale deel is de bodem verstoord doordat bij de dijkdoorbraak een kolk is ontstaan. De kolk is later weer opgevuld en de exacte begrenzing is niet bekend.
- De oeverwal in de Moleneindsche Waard ten oosten van de voormalige stroomgeul van de Maas. De oeverwal in dit deelgebied sluit aan bij de binnendijkse oeverwal met een hoge archeologische verwachtingswaarde. Het gebied wordt derhalve als archeologische interessant beschouwd.

¹¹ Een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van bureauonderzoek en boringen in het plangebied Over de Maas, gemeente West Maas en Waal, Archaeological Research & Consultancy, Groningen, 2004, ARC-Publicaties 114.

¹² In het kader van het IVO uit 2004 bleek aanvankelijk dat er drie deelgebieden met een hoge verwachtingswaarde waren. Uit een nadien gehouden inventariserend onderzoek bleek echter, dat deelgebied I (noordelijk deel van Over de Maas) een lage verwachtingswaarde heeft (Een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van bureau- en booronderzoek op Deellocatie 1 van het plangebied Over de Maas, gemeente West Maas en Waal, Archaeological Research & Consultancy, Geldermalsen, 7 november 2005, ARC-Rapporten 2005-91).

In het zuidelijk deel van Over de Maas ligt een oeverwal, die vermoedelijk stamt uit de late Middeleeuwen en daardoor een lage archeologische verwachtingswaarde krijgt. Op grotere diepte kan sprake zijn van oudere afzettingen die aansluiten bij het gebied Lithse Ham, waar in het verleden veel depotvondsten zijn gedaan.

2.5.2 Cultuurhistorie

De uiterwaard Over de Maas bestaat deels uit sinds 1850 weinig veranderd cultuurlandschap. In het algemeen worden als belangrijkste fysieke dragers de landschappelijke karakteristiek van uiterwaarden-oeverwallen-kommen en de dijkdorpen, wielen, veerhuizen, dijkmagazijnen, uiterwaarden met oude graslanden en de forten genoemd. Deze waarden zijn deels in het plangebied aanwezig.

De belangrijkste cultuurhistorische kenmerken van het gebied zijn:

- de historische dijkstructuur van het Land van Maas en Waal en Kopse Polder geven een beeld van de oorspronkelijke situatie, evenals de tussenliggende Overlaatsdijk met beplante taluds;
- relictten van diverse verdedigingswerken zoals de stervormige schans bij Fort Nassau en verderop het Fort Sint Andries;
- relictten van (ring)dijken en de Alphense Uitvliet in Over de Maas;
- het verkavelingspatroon in Over de Maas;
- de 14^e eeuwse doorbraakdijk tussen Alphen en Moordhuizen;
- de lintbebouwing langs de Maasdijk, de molen en het gemaal Quarles van Ufford;
- de bebouwing langs de Lithse Dijk.

Binnen het plangebied zijn geen monumenten aanwezig

2.6 Natuur

Ten behoeve van het hoofdrapport MER/SMB is in 2003 een onderzoek uitgevoerd naar de natuurwaarden van de uiterwaarden van Over de Maas.¹³ Aanvullend hierop is in 2006 een flora- en faunaonderzoek in de uiterwaarden van Over de Maas uitgevoerd.¹⁴

Uit de uitgevoerde onderzoeken blijkt het volgende:

- Het plangebied is in gebruik als agrarisch gebied en de werking van de rivier is marginaal. Verder domineren hoge, droge kleigronden en zijn de schaarse natte gebieden geïsoleerd van de rivier en worden gevoed met geïnfiltreerd rivierwater. De natuurwaarden zijn niet hoog.
- Opgaande begroeiing komt nauwelijks voor. Hooguit enkele populierenbosjes en restanten meidoornhaag aan de voet van de dijk en wat jonge wilgenopslag op de oever van de ontzanding bij Fort Nassau. Smalle linten moerasruigte komen voor langs watergangen.
- Twee restanten van de oorspronkelijke morfologie van de uiterwaard bieden eveneens aanknopingspunten voor verhoging van de natuurwaarde. Dat zijn: de hoge oeverwal aan de Maasoever en de voormalige steile oever van de Maas bij de Veerweg. Dit zijn de meest kansrijke locaties voor ontwikkeling van soortenrijke droge graslanden en ruigten en de bijbehorende fauna.
- Het plangebied bevindt zich niet in of nabij een Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijngebied en valt ook niet onder de Natuurbeschermingswet. Grote delen van het plangebied maken deel uit van de EHS en zijn daarbinnen aangewezen als natuur.
- In het plangebied zijn de volgende bijzondere plantensoorten aangetroffen: kamgras (buiten plangebied), veldgerst, ruige leeuwentand, ruige weegbree, goudhaver, gulden sleutelbloem, veldsalie (buiten plangebied), kleine pimpinel, brede wespenorchis en grasklokje.
- In het plangebied en de omgeving zijn de volgende amfibie- en bijzondere vissoorten aangetroffen: kleine modderkruiper, rivierprik, kamsalamander (op één locatie in plangebied), kleine watersalamander, meerkikker, gewone pad, bruine kikker, rugstreeppad (buiten plangebied);

¹³ De natuurwaarden van de uiterwaarden van Over de Maas, Adviesbureau Mertens, Wageningen, maart 2003.

¹⁴ Flora- en faunaonderzoek in de uiterwaarden van Over de Maas, Faunaconsult, september 2006.

waarneming 2002), poelkikker, middelste groene kikker en de groene kikker ongedetermineerd.

- Het plangebied vervult een marginale functie voor vleermuizen. Kolonieverblijven, andere dagrustplaatsen of vaste vliegroutes zijn niet in het plangebied aangetroffen. Wel zijn de volgende vleermuissoorten aangetroffen: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en de meervleermuis. Dit zijn alle streng beschermde soorten.
- Wat betreft libellen- en vlindersoorten is gebleken, dat de meeste libellen bij de Grote Wetering zijn aangetroffen. In het plangebied komen voor de zwarte heidelibel, lantaarntje, weidebeekjuffer, blauwe breedscheenjuffer, gewone oeverlibel, viervlek, platbuik, bloedrode heidelibel en houtpantserjuffer. De bosbeekjuffer is ook aangetroffen (bedreigde soort), maar verondersteld wordt dat dit een eenmalige waarneming betreft. Waargenomen vlinders zijn het groot koolwitje, klein koolwitje, klein geaderd witje, atalanta, distelvlinder, dagpauwoog en kleine vos.
- In het plangebied zijn de volgende bijzondere broedvogelsoorten aangetroffen: bergeend, blauwborst, boomkruiper, bosrietzanger, braamsluiper, buidelmees, fuut, gele kwikstaart, grasmus, graspieper, groene specht, grote bonte specht, grote lijster, ijsvogel, kievit, kleine karekiet, kneu, koekoek, kuifeend, matkop, nachtegaal, patrijs, putter, rietgors, scholekster, spotvogel, veldleeuwerik. Dit zijn alle streng beschermde soorten. Ook zijn meer algemene soorten aangetroffen, zoals roodborst, merel, winterkoning en dergelijke. In het plangebied is ook een aantal bijzondere niet-broedvogelsoorten aangetroffen waarvoor het gebied in de zomerperiode een belangrijk foerageergebied is. Dit betreft de visdief, boerenzwaluw, aalscholver, ringmus, buizerd, huismus en steenuil.
- In het plangebied komen ook bijzondere wintervogels voor. Gebleken is dat overwinterende ganzen vooral op het grasland bij het voormalig fort (buiten het plangebied) zitten. De akkerpercelen zijn niet interessant voor deze soorten vanwege het ontbreken van oogstresten. Wintervogels die voorkomen zijn de brandgans, grauwe gans, kleine rietgans, kleine zwaan, kolgans en rietgans.
- Met betrekking tot zoogdieren geldt, dat in het plangebied geen aanwijzingen zijn gevonden voor het voorkomen van streng beschermde diersoorten. Wel kunnen in het gebied, op basis van de aanwezige biotopen en verspreidingsgegevens, een aantal algemeen in Nederland voorkomende zoogdiersoorten worden verwacht, zoals mol, konijn, verschillende muissoorten en dergelijke.
- Reptielen zijn niet in het plangebied aangetroffen. Het gebied is daar ook niet geschikt voor.

3 Beleidskader

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het relevante rijks-, provinciaal, regionaal en gemeentelijk beleid voor wat betreft delfstofwinning, water en 'ruimte voor de rivier', natuur, flora en fauna, archeologie en cultuurhistorie.

3.2 Delfstofwinning

3.2.1 Nota ruimte

In de Nota Ruimte is aangegeven, dat de regierol vanuit het Rijk bij het afstemmen van vraag naar en aanbod van bouwgrondstoffen wordt afgebouwd en de winning van bouwgrondstoffen aan de markt wordt overgelaten, zoals eerder ook aangekondigd in de brief van de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat van 23 mei 2003, 28–600XII nr. 114, aan de Tweede Kamer.

Voor de overgangperiode worden de taakstellingen voor beton- en metselzand, zoals vermeld in (deel 1 van) het Tweede Structuurschema Oppervlakedelfstoffen voor de periode 1999–2008 uitgevoerd. Voor een goede overgang naar meer marktwerking is het noodzakelijk, dat reeds in voorbereiding zijnde projecten voor de winning van beton- en metselzand zo spoedig mogelijk in uitvoering worden gebracht. In de nota wordt aangegeven, dat het project 'Over de Maas' in de geplande omvang en onder de met het rijk afgesproken voorwaarden doorgang dient te vinden (zie ook paragraaf 1.1).

Doelstelling van het rijksbeleid ten aanzien van bouwgrondstoffenvoorziening is de winning van deze stoffen in Nederland te stimuleren op een maatschappelijk aanvaardbare wijze.

In de nota wordt onderkend, dat het belangrijk is dat de maatschappelijk aanvaardbare mogelijkheden voor winning van oppervlakedelfstoffen ook daadwerkelijk worden benut. Van het ontgrondend bedrijfsleven wordt verwacht dat het zich richt op de ontwikkeling van kwalitatief goede en maatschappelijk verantwoorde projecten in nauwe samenwerking met de betrokken partijen. Uitgangspunt is multifunctionaliteit. Dit betekent dat bij winning gebruik gemaakt moet worden van de kansen die ontgrondingen bieden voor het realiseren van andere gewenste maatschappelijke functies, zoals natuurontwikkeling, recreatie, wonen aan het water, waterbeheer, aanleg vaargeulen. Op deze wijze worden projecten gerealiseerd die de ruimtelijke kwaliteit verhogen en Nederland van grondstoffen voorzien. Specifiek voor wat betreft de uiterwaarden heeft koppeling met andere riviergerichte projecten (rivierverruiming en natuurontwikkeling) de voorkeur.

3.2.2 Streekplan Gelderland 2005

In het Streekplan Gelderland 2005, vastgesteld door Provinciale Staten van Gelderland in de vergadering van 29 juni 2005, wordt aangegeven, dat voor beton- en metselzand taakstellende afspraken bestonden tussen Rijk en de provincies voor de periode 1999 tot en met 2008. Voor de periode 1999 tot en met 2008 bedraagt de taakstelling voor de provincie Gelderland 59 mln. ton. Door de wijziging in het Rijksbeleid worden voor de periode na 2008 geen taakstellende afspraken meer gemaakt.

Gezien de landelijke bouwgrondstoffenbehoefte en het belang van een goede overgang naar meer marktwerking wordt de zandwinlocatie H1 (Beuningen) overgenomen uit het streekplan 1996 en wordt Over de Maas ruimtelijk mogelijk gemaakt door opname in dit streekplan, gevolgd door een partiële herziening van dit streekplan met een concrete beleidsbeslissing. De doelstelling

voor locatie H1 is winning van 30 mln. ton industriezand. De locatie Over de Maas vormt het buitendijks alternatief in de gemeente West Maas en Waal voor de zandwinlocatie F3B (Maasbommel) uit het Streekplan 1996 en moet minimaal 15 mln. ton industriezand opleveren.

Aansluitend op de Nota Ruimte is diepe winning in de uiterwaarden ten behoeve van beton- en metselzand in beginsel toegestaan voor zover mogelijk binnen de doelstellingen van de VHR en EHS. Koppeling met rivierverruiming en/of natuurontwikkeling is vereist. In de uiterwaarden hebben die plannen de voorkeur waarbij na winning de ontgrondingslocatie wordt aangevuld met uiterwaardengrond die vrijkomt in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier

3.2.3 Partiele herziening van het streekplan Gelderland 2005 betreffende Over de Maas/West Maas en Waal

Ter voldoening aan hetgeen in het Streekplan Gelderland 2005 is aangegeven omtrent de zandwinlocatie Over de Maas, hebben Provinciale Staten van Gelderland in hun vergadering van 20 september 2006 de Partiele herziening van het streekplan Gelderland 2005 betreffende Over de Maas/West Maas en Waal vastgesteld. Daarbij is de zandwin- en natuurontwikkelingslocatie Over de Maas als een concrete beleidsbeslissing aangemerkt (zie paragraaf 1.1 voor de tekst van deze concrete beleidsbeslissing).

In de partiële herziening is een volledige beleids- en uitvoerbaarheidstoets met betrekking tot de zandwinning en natuurontwikkeling opgenomen, gebaseerd op het hoofdrapport MER/SMB en het voorkeursalternatief uit de aanvulling op het MER.

Het is van belang om op te merken, dat op grond van artikel 24 WRO geen zienswijzen kunnen worden ingediend bij de raad van de gemeente tegen het ontwerpbestemmingsplan, en geen bedenkingen kunnen worden ingediend bij gedeputeerde staten van de provincie tegen het vastgestelde bestemmingsplan, voor zover het betreft plandelen die zijn gebaseerd op de concrete beleidsbeslissing uit de streekplanherziening. Het idee erachter is, dat deze aspecten al zijn afgewogen in het kader van de streekplanherziening en daartegen de mogelijkheid van beroep heeft opengestaan.

3.2.4 Zand- en Kleiwinningplan Gelderland

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben in hun vergadering van 6 december 2006 het Zand- en Kleiwinningplan Gelderland vastgesteld. Dit plan bevat de uitgangspunten voor het te voeren beleid ten aanzien van zand- en kleiwinning en een uitgewerkt toetsingskader. Hiermee zijn de beleidsplannen Industriezand in Gelderland, 2001-2008 en Kleiwinningplan Gelderland voor de jaren 1997-2007 vervangen.

Het in dit Zand- en Kleiwinningplan neergelegde beleid dient als kader voor:

- het provinciaal beleid met betrekking tot winning van bouwgrondstoffen;
- toetsing van aanvragen voor ontgrondingsvergunningen.

Het project Over de Maas valt overigens feitelijk nog onder het oude beleid.

3.3 Water en 'ruimte voor de rivier'

3.3.1 Nota ruimte

In de Nota Ruimte wordt in algemene zin opgemerkt, dat het Rijk streeft naar borging van de veiligheid tegen overstromingen, voorkoming van wateroverlast en watertekorten en verbetering van water- en bodemkwaliteit. Het beschouwt daartoe water als één van de structurerende principes voor bestemming, inrichting en gebruik van de ruimte, evenals de andere overheden. Het rijk is verantwoordelijk voor het (inter-)nationale waterbeleid en het hoofdwatersysteem. De provincies, de samenwerkende gemeenten en de waterschappen hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid voor het regionale watersysteem en grondwater.

3.3.2 Derde Waterhuishoudingsplan Provincie Gelderland 2005-2009

Provinciale Staten van Gelderland hebben in hun vergadering van 15 december 2004 het Derde Waterhuishoudingsplan Provincie Gelderland 2005-2009 vastgesteld. Het plan bevat een visie voor de lange en middellange termijn. Het provinciale basisbeleid houdt in:

- Het realiseren van veiligheid tegen hoogwater in de grote rivieren door structurele buitendijkse oplossingen.
- Het voorkomen van achteruitgang van de waterkwaliteit en bescherming van de waterhuishoudkundige functies. Met name voor de functies natuur en waterberging is daar een planologische bescherming in gemeentelijke bestemmingsplannen voor nodig.
- Het inrichten van waterbergingsgebieden ter voorkoming van wateroverlast.
- Het realiseren van de gewenste waterkwaliteit – krachtens de Kaderrichtlijn water – vóór 2015.

In het Gelders waterbeleid geldt het basisbeleid voor het gehele grondgebied. Aanvullend hierop geldt functiegericht beleid. Functies die in het plan worden onderscheiden zijn natte natuur, landbouw, stedelijk gebied, zwemwater, drinkwater, waterkering, regionale waterberging en beroepsscheepvaart. Het functiegericht beleid zorgt ervoor, dat de bijzondere vereisten aan het watersysteem ter plaatse kunnen worden afgestemd op die functie. Op de functiekaart van het plan heeft het gebied Over de Maas overwegend de functie landbouw (Moleneindsche waard) en natuur (Over de Maas). Door de partiële streekplanherziening is deze functietoekenning niet meer van toepassing.

3.3.3 Kaderrichtlijn water

De Kaderrichtlijn water is een Europese richtlijn gericht op de verbetering van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater. De kaderrichtlijn is sinds december 2000 van kracht en maakt het mogelijk om waterverontreiniging van oppervlaktewater en grondwater internationaal aan te pakken. De hoofddoelen zijn:

- het bereiken van een goede chemische en ecologische kwaliteit van grond- en oppervlaktewater;
- het beschermen van ecologisch waardevolle wateren tegen verdere achteruitgang en het verbeteren daarvan;
- het bevorderen van duurzaam watergebruik;
- het realiseren van een forse vermindering van lozingen en emissies van stoffen naar het oppervlaktewater die het milieu schaden;
- het bewerkstelligen van een aanzienlijke vermindering van huidige en toekomstige verontreiniging van grondwater;
- het voldoen aan de doelstellingen voor beschermde gebieden conform de Vogel- en Habitatrichtlijn, de gewasbeschermingsrichtlijn, de zwemwaterrichtlijn en de nitraatrichtlijn.

De lidstaten van de Europese Unie hebben de plicht om de kaderrichtlijn te implementeren in nationale wetgeving en deze door te laten werken in hun plannen. In 2009 moeten de te bereiken resultaten zijn vastgelegd in zogenaamde Stroomgebiedbeheersplannen voor internationale stroomgebieden. Over de Maas maakt deel uit van het stroomgebied Maas. Het Stroomgebiedbeheerplan is het eerste beleidsstuk uit hoofde van de Kaderrichtlijn Water waarin ecologische- en chemische doelen zijn omschreven en waarin maatregelen zijn vastgelegd.

3.3.4 Integrale Verkenning Maasuitwaarden (IVM)

Voor de Maas worden voor de korte termijn maatregelen uitgevoerd in het kader van de projecten Grensmaas en Zandmaas. Doel hiervan is om bij een debiet van 3800 m³ de afgesproken veiligheid van één overstromingsrisico in de 1250 jaar te kunnen garanderen. In dit kader zijn geen maatregelen nodig in het traject waar Over de Maas is gelegen. Daarnaast vindt in het kader van IVM een studie plaats naar benodigde maatregelen voor verwachte verhoging van het debiet voor de lange termijn (2005). Deze maatregelen zouden in de periode tot 2050 moeten worden uitgevoerd. Naast een studie naar de uit te voeren maatregelen, wordt de doelstelling, een debiet van 4600 m³, nader onderzocht.

3.3.5 PKB Ruimte voor de Rivier

Het doel van de PKB Ruimte voor de Rivier¹⁵ is:

- zorgdragen voor de veilige afvoer in 2015 van 16.000 m³/sec door de rijntakken;
- verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied;
- creëren van extra ruimte voor rivieren in verband met klimaatsveranderingen.

De PKB kent een uitgebreid pakket aan maatregelen daartoe. Het plangebied van de PKB omvat het rivierengebied rond de rijntakken en het bedijkte deel van de Maas, benedenstrooms van Hedikhuizen. Dat betekent dat er geen directe relatie is met Over de Maas. Er is wel een indirecte relatie, omdat bij de uitvoering van de rivierverruimende maatregelen industriezand vrij komt.

3.3.6 Beleidslijn grote rivieren

Het kabinet heeft op 14 juli 2006 de Beleidslijn grote rivieren vastgesteld. Deze beleidslijn is de opvolger van de Beleidslijn ruimte voor de rivier en is van toepassing op het gehele rivierbed waar de vergunningplicht op grond van artikel 1a van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken van toepassing is. Het uitgangspunt van de Beleidslijn grote rivieren is het waarborgen van een veilige afvoer en berging van rivierwater, onder normale en onder maatgevende hoogwaterstanden, en het bieden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor overheden om te zorgen voor een goede ruimtelijke ordening.

Doelstelling van de beleidslijn is tweeledig:

- behoud van de beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed;
- ontwikkelingen tegengaan die de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging van het rivierbed nu en in de toekomst feitelijk onmogelijk maken.

De Beleidslijn grote rivieren is het kader om afwegingsgronden en rivierkundige voorwaarden voor nieuwe ruimtelijke activiteiten in het rivierbed te kunnen toetsen. De beleidslijn bestaat uit een beleidsbrief d.d. 17 februari 2006 en de Beleidsregels grote rivieren met een bijbehorende atlas met detailkaarten.¹⁶

Binnen het rivierbed waarop de beleidslijn van toepassing is, wordt een onderscheid gemaakt in deelgebieden met een bergend regime en deelgebieden met een stroomvoerend regime. Voor het gehele rivierbed, ongeacht regime, geldt, dat kleine, tijdelijke of voor het rivierbeheer noodzakelijke activiteiten onder voorwaarden mogelijk zijn.

De locatie Over de Maas valt in een deelgebied waarop het stroomvoerend regime van toepassing is. Binnen het stroomvoerend regime zijn alleen zgn. riviergebonden activiteiten onder voorwaarden toegestaan. Dit betreft een limitatieve lijst van activiteiten. Onder meer worden in de lijst als riviergebonden activiteiten genoemd de winning van oppervlaktedelfstoffen en de realisatie van natuur. Niet-riviergebonden activiteiten zijn in het stroomvoerend regime alleen onder bijzondere voorwaarden mogelijk.

De voorwaarden waaraan elke activiteit ten minste dient te voldoen voordat toestemming (nodig in verband met het verkrijgen van een vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken) kan worden gegeven, zijn:

- er dient sprake te zijn van een zodanige situering en uitvoering van de activiteit, dat het veilig functioneren van het waterstaatswerk gewaarborgd blijft;
- er mag geen sprake zijn van een feitelijke belemmering voor vergroting van de afvoercapaciteit; en

¹⁵ Op 7 juli 2006 en 19 december 2006 hebben respectievelijk de Tweede Kamer en de Eerste Kamer ingestemd met de plannen. Vervolgens is de PKB op 25 januari 2007 als deel 4 uitgebracht en ter inzage gelegd. Vanaf dat moment is de PKB (deel 4) van kracht.

¹⁶ Besluit van 4 juli 2006, nr. HDJZ/I&O/2006-948, Hoofddirectie Juridische Zaken, tot vaststelling van de Beleidsregels grote rivieren, Staatscourant 12 juli 2006, nr. 133.

- er dient sprake te zijn van een zodanige situering en uitvoering van de activiteit, dat de waterstandsverhoging of de afname van het bergend vermogen zo gering mogelijk is.

Aanvullend op deze algemene voorwaarden gelden voor activiteiten in het bergend regime, riviergebonden activiteiten in het stroomvoerend regime en niet-riviergebonden activiteiten in het stroomvoerend regime aanvullende toetsingsvoorwaarden.

3.4 Natuur

3.4.1 Natuurbeschermingswet 1998: gebiedsbescherming

Het plangebied Over de Maas is geen speciale beschermingszone op grond van de Vogel- of Habitatrichtlijn. Het plangebied ligt wel in de nabijheid van de uiterwaarden van de Waal. Deze zijn wel aangewezen als speciale beschermingszone op grond van de Vogelrichtlijn. De beschermingszone wordt begrensd door de Heerewaardense Afsluitdijk. Dit gebied wordt door de kleine zwaan, kolgans, grauwe gans en smient gebruikt als overwinteringsgebied en/of rustplaats. Deze soorten komen voor in aantallen van meer dan 1% van de biogeografische populatie.

De uiterwaarden van de Waal zijn ook aangewezen als speciale beschermingszone, omdat het gebied behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden van de kwartelkoning in Nederland. De broedpopulatie Kwartelkoningen in Nederland bedroeg in de periode 1993-1997 gemiddeld 100 paar. In de uiterwaarden van de Waal broedt gemiddeld 8% van de Nederlandse populatie. Het gebied is voorts van belang voor vele andere vogelsoorten. De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van het gebied bepaald.

In het kader van de Partiële Herziening van het Streekplan Gelderland 2005 inzake Over de Maas is aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedkeuring gevraagd in het kader van artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze goedkeuring is op 22 december 2006 verkregen en onherroepelijk door de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 12 maart 2008, nr. 200608537/1 (zie ook paragraaf 1.1).

3.4.2 Nota Ruimte

In de Nota Ruimte wordt ten aanzien van natuur ingezet op de realisatie van een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Rijk, provincies en gemeenten zijn verantwoordelijk voor bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de aanwezige bijzondere waarden en kenmerken van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, de Natuurbeschermingswetgebieden en de Ecologische Hoofdstructuur (inclusief de robuuste ecologische verbindingen).

Provincies dienen in hun ruimtelijk beleid vast te leggen welke natuurkwaliteit beschermd moet worden. Tevens dienen provincies in 2005 te hebben vastgesteld welke milieu- en waterkwaliteit daarvoor vereist is en welke maatregelen daarvoor moeten worden genomen. Provincies en gemeenten geven in hun ruimtelijk beleid en in hun waterhuishoudingsbeleid aan waar en hoe, voor de aanwezige natuurkwaliteit negatieve ontwikkelingen op het gebied van water-, lucht- en bodemkwaliteit worden voorkomen en verminderd. Bij ruimtelijke besluiten die zodanig zijn gelokaliseerd dat zij de milieu- en waterkwaliteit in genoemde natuurgebieden kunnen beïnvloeden dient het effect daarvan te worden meegenomen.

3.4.3 Natuurbeleidsplan

Op grond van het Natuurbeleidsplan uit 1990 worden bestaande en nieuw te ontwikkelen natuurgebieden samengebracht tot één Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De realisatie van de EHS is gepland in 2018. In het Natuurbeleidsplan is destijds aangegeven, dat het voor een duurzaam behoud van de natuur in Nederland noodzakelijk is om te streven naar een robuuste en samenhangende EHS door landbouwgrond om te zetten in natuurterrein. De uiterwaarden van de grote rivieren zijn hiervoor geschikt, omdat hier nog op grote schaal een natuurlijke dynamiek aanwezig is, die de basis vormt voor een gevarieerde natuur, aldus het Natuurbeleidsplan. In 2000 verscheen het tweede nationale natuurbeleidsplan, de Nota natuur, bos en landschap in de 21^e eeuw ('natuur voor mensen; mensen voor natuur').

Destijds is bij de voorbereidingen van de zandwin- en natuurontwikkelingsplannen in Over de Maas geconstateerd, dat het plangebied in de bruto-EHS van het Natuurbeleidsplan ligt en daarmee formeel behoort tot de zogenoemde netto-EHS. De beschermingsformule van (toen nog) het Structuurschema Groene Ruimte was daarmee van toepassing. Dat betekent dat wezenlijke kenmerken en waarden niet mogen worden aangetast, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot maatschappelijk belang en mitigatie/compensatie niet mogelijk is. Diepe ontgroningen zijn in de EHS niet toegestaan. Vanuit de redenering dat het in Over de Maas gaat om te ontwikkelen waarden en niet om waarden die reeds op de locatie aanwezig zijn, is verschuiving van de ligging van de EHS mogelijk, mits de natuurdoelen worden gerealiseerd. De toenmalige staatssecretaris van LNV is destijds akkoord gegaan met deze redenering (brief d.d. 18 juli 2002). Het Structuurschema Groene Ruimte is inmiddels vervangen door de Nota ruimte.

3.4.4 Gebiedsplan Natuur en Landschap Gelderland 2006

Gedeputeerde staten van Gelderland hebben in hun vergadering van 3 oktober 2006 het Gebiedsplan Natuur en Landschap Gelderland 2006 vastgesteld. Dit plan geeft voor de gehele provincie aan welke natuur-, bos- en landschapsdoelen gedeputeerde staten willen realiseren met de inzet van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer en de Subsidieregeling Natuurbeheer. Het gebiedsplan vormt een belangrijke bouwsteen voor de realisering van natuur- en landschapsbeleid van rijk en provincie. Dat geldt in het bijzonder voor de totstandkoming van de EHS. De uitvoering van dit plan vindt plaats door het aangaan van beschikkingen en door grondverwerving, op basis van vrijwilligheid. Het is de bedoeling dat in 2018 de natuurdoelen zijn gerealiseerd.

Het gebiedsplan is een belangrijke bouwsteen voor de EHS. Via het streekplan heeft de EHS een ruimtelijke bescherming. De subsidieregelingen vormen niet het enige instrument om natuur- en landschapsdoelen te realiseren. Ook projecten die via de Streekcommissies uitgevoerd worden, landinrichtingsprojecten en Gemeentelijke Projecten Landschapsbeheer, leveren een belangrijke bijdrage. Vanuit publiekprivate samenwerkingsovereenkomsten kan ook een bijdrage worden verwacht. Daarnaast zijn het ruimtelijke, milieu- en waterbeleid essentieel om natuur- en landschapswaarden te beschermen en de juiste omstandigheden voor de natuur tot stand te brengen. In het gebiedsplan wordt aangegeven, dat de provincie ontgroningen in het rivierengebied ten behoeve van zand- en kleiwinning willen blijven benutten ten behoeve van de (na de zandwinning) te vormen grootschalige natuurgebieden. Op de kaart van het gebiedsplan is voor de uiterwaard Over de Maas geen (nieuw) doel geformuleerd. De Moleneindsche waard is aangegeven als zoekgebied landschap.

3.4.5 Visie Fort Sint Andries

In de Nadere Uitwerking Rivierengebied (NURG; 1991) is de omgeving van Fort Sint Andries aangewezen als strategisch project. Het doel is het creëren van een natuurontwikkelingsgebied van formaat via natuurontwikkeling en natuurbehoud. Hierbij wordt bij de vormgeving ingespeeld op de ligging van Fort Sint Andries tussen Gelderse Poort en Biesbosch, op de overstromingsfrequentie en op de bijzondere situatie dat Maas en Waal elkaar hier nagenoeg raken.

De Visie Fort Sint Andries werd vormgegeven als een gezamenlijk project van de ministeries van LNV, VROM en V&W en de provincies Gelderland en Noord-Brabant, waarbij Gelderland optrad als trekker. In 1996 kwam de gezamenlijke Visie Fort Sint Andries uit. Op basis van deze visie zijn inmiddels verschillende inrichtingsprojecten uitgevoerd, zijn gronden aangekocht en is een voetveer Varik-Heerewaarden tot stand gekomen.

Andere projecten zijn nog in uitvoering (onder meer herstel Fort Sint Andries en Maasheggen-landschap Alem) en in voorbereiding (onder meer Hemelrijkse waard, Heesseltse en Hurwenense Waard). De projecten zijn ondergebracht in lopende landinrichtingen (Maas en Waal, Maaskant); voor de uiterwaarden daarbuiten is een Landinrichtingscommissie FSA in het leven geroepen.

Naast de Visie Fort Sint Andries is voor het plangebied ook het project natuurvriendelijke oevers van Rijkswaterstaat van belang. Het doel van dit project is om langs beide oevers van de Maas

een aaneengesloten lint van natuur te creëren. In principe zijn de doelstellingen van dit project in de Visie Fort Sint Andries opgenomen. Echter, voor de Moleneindsche Waard is in de Visie Fort Sint Andries geen natuur ingevuld. Hier blijft de doelstelling van het project natuurvriendelijke oevers gelden.

3.5 Flora en fauna

Het flora- en faunabeleid is juridisch verankerd in de Flora en faunawet. Vrijwel alle van nature in Nederland voorkomende zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen en vissen en een aantal bedreigde insecten en planten zijn beschermd op grond van de Flora- en faunawet. Dit betekent, dat deze dieren niet mogen worden gevangen, gedood of opzettelijk mogen worden verontrust.

Tevens is het verboden nesten, holen of andere vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen of te verstoren en eieren uit het nest te nemen. Beschermd planten mogen niet worden geplukt, beschadigd of op andere wijze van hun groeiplaats worden verwijderd.

Indien het bij het realiseren van een project onvermijdelijk is dat beschermde dieren zullen worden verstoord of gedood of beschermde planten zullen worden beschadigd dan wel anderszins handelingen moeten worden verricht die in strijd zijn met de Flora- en Faunawet, kan hiervoor een aanvraag om ontheffing worden ingediend bij het ministerie van LNV.

3.6 Archeologie en cultuurhistorie

3.6.1 Verdrag van Malta

In 1992 heeft Nederland het Europese Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch Erfgoed ondertekend (ook wel het Verdrag van Malta, Conventie van Malta, Verdrag van Valletta genoemd). Dit heeft ertoe geleid dat in Nederland vanaf dat moment meer aandacht is gekomen voor bescherming van het archeologische bodemarchief. Kort geleden is nieuwe wetgeving in werking getreden ter implementatie hiervan. Reeds vanaf 1997 weegt de provincie Gelderland archeologische belangen volwaardig mee in de planologische besluitvorming.

Bij bodemverstorende activiteiten moet vooraf, door middel van onderzoek, de archeologische verwachtingswaarde worden bepaald en moeten eventueel benodigde vervolgonderzoeken worden uitgevoerd. Hiermee worden de archeologische waarden in beeld gebracht. Deze archeologische waarden dienen te worden meegewogen in de belangenafweging in het kader van de besluitvorming. Eventueel aanwezige archeologische waarden dienen bij voorkeur in situ behouden te blijven.

3.6.2 Wet op de archeologische monumentenzorg

Ter implementatie van de uitgangspunten van het Verdrag van Malta is op 1 september 2007 de Wet op de archeologische monumentenzorg in werking getreden.¹⁷ Deze wet betreft een aanpassing van de Monumentenwet 1988. Uitgangspunt in de wet is bescherming *waar nodig*.

De wet kent drie invalshoeken:

- een regime voor mer-plichtige activiteiten,
- een regime voor bouwen of uitvoeren van werkzaamheden in het kader van een bestemmingsplan of vrijstelling, en
- een regime voor ontgroningen.

Met betrekking tot mer-plichtige activiteiten verandert er niet veel. Archeologie is al een onderdeel waaraan in het kader van een MER aandacht dient te worden besteed. De wet draagt wel zorg voor een verbeterde uitvoeringspraktijk op dit punt. In verband hiermee is ook de Wet milieubeheer aangepast.

¹⁷ Wet van 21 december 2006 tot wijziging van de Monumentenwet 1988 en enkele andere wetten ten behoeve van de archeologische monumentenzorg mede in verband met de implementatie van het Verdrag van Valletta (Wet op de archeologische monumentenzorg), Staatsblad 2007, nr. 42.

In het kader van bouwen en het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van een bestemmingsplan of vrijstelling, gaat de wet ervan uit, dat gemeenten bij het vaststellen van een bestemmingsplan archeologie een volwaardige plaats geven in de belangenafweging. In de voorbereidingsfase dient een inventariserend veldonderzoek te worden uitgevoerd, waarvan de resultaten worden vertaald in het bestemmingsplan (artikel 38a Monumentenwet 1988). Eventueel kan dit gepaard gaan met een aanlegvergunningstelsel en een aanvullend toetsingsregime voor bouwvergunningen (artikelen 39 en 40 Monumentenwet 1988 in verband waarmee ook artikel 56 Woningwet is aangepast). Overigens is dit al een voor groot deel de bestaande praktijk.

Voor wat betreft ontgrondingen is de Ontgrondingenwet als gevolg van de nieuwe wet aangepast. Het bevoegd gezag van de ontgrondingsvergunning (veelal gedeputeerde staten van de provincie) kan een archeologisch rapport verlangen en aan de uitkomsten daarvan bepaalde gevolgen verbinden.

Nieuw is dat provinciale staten zgn. archeologische attentiegebieden kunnen aanwijzen. Hieruit vloeit een verplichting voor gemeenteraden voort om een bestemmingsplan vast te stellen of te herzien, waarin rekening wordt gehouden met eventuele archeologische waarden. De provincie stelt aan de gemeenteraad een termijn waarin dat moet gebeuren.

Een belangrijk element in de wet is het kostentoedelingsprincipe. Uitgangspunt: de veroorzaker betaalt. Dat betekent dat initiatiefnemers van op winst gerichte projecten die schade toebrengen aan het bodemarchief de kosten voor het behoud van het bodemarchief voor hun rekening dienen te nemen (Memorie van Toelichting, p. 11).¹⁸

3.6.3 Provinciaal beleid

3.6.3.1 Gelderland

Vanuit het provinciaal cultuurhistorisch beleid moet er bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening worden gehouden met cultuurhistorische waarden zoals deze zijn vastgelegd op de cultuurhistorische waardenkaart. Voor het onderhavige gebied geldt, dat het hoge waarde heeft ondanks het feit dat het gebied inmiddels sterk is aangetast. Het gaat om uiterwaarden en het zomerbed van de rivier. Het gebied is na de bedijking buitendijks geworden en wordt nog regelmatig door rivierwater overstroomd. In 1850 werd dit gebied gekenmerkt door een onregelmatig ingericht landschap met resten van rivierlopen, kleine oeverwallen vaak ingericht als weiland met meidoornhagen. Na 1850 komt grootschalige zandwinning en natuurontwikkeling tot ontwikkeling. Rekening dient te worden gehouden met oude riviergeulen.

3.6.3.2 Brabant

In het Streekplan 2002 van de provincie Brabant is als hoofdlijn opgenomen het respecteren van cultuurhistorische en andere landschappelijke waarden en het gebruik hiervan als inspiratiebron voor de verhoging van de landschappelijke kwaliteit van het bebouwde en onbebouwde gebied. Op de cultuurhistorische waardenkaart staan onder meer genoemd:

- de Maasdijk (1200-1500);
- de open zichtlijnen naar en vanaf de bebouwingslinten op de oeverwallen richting de Gelderse uiterwaarden;
- het historische dijklint van Lith;
- de molenbiotoop voor de vrije windvang van de Lithse molen.

Het zicht vanuit Lith op de Gelderse uiterwaarden is een waarde, omdat het weinig is aangetast. De provincie Brabant noemt als aandachtspunten voor de inrichting van het gebied de oude loop van de Maas, de oude provinciale grenzen en de moerasachtige zone direct aan de overzijde van Lith.

¹⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29259, nr.3.

4 Planbeschrijving: zandwinning

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden het proces en de uitvoering van de zandwinning beschreven. De doelstelling van het project is tweeledig:

- de winning van minimaal 15 miljoen ton industriezand (beton- en metselzand) over een periode van maximaal 8 jaar;
- de ontwikkeling van een natuurgebied met een omvang van minimaal 140 ha.

De ontwikkeling van het natuurgebied wordt in het volgende hoofdstuk beschreven.

4.2 Proces en uitvoering

In het winproces kunnen in hoofdlijnen vier stappen worden onderscheiden:

- 1 voorbereiding,
- 2 afruimen van het kleidek,
- 3 de zandwinning en verwerking van het zand,
- 4 de herinrichting van het gebied.

4.2.1 Voorbereiding

4.2.1.1 *Ondergrondse en bovengrondse kabels en leidingen*

In het gebied zijn nauwelijks kabels en leidingen aanwezig. De huisaansluitingen van de buitendijks gelegen woningen (met inbegrip van de in 2006 aangelegde drukriolering) zijn zodanig gelegen, dat de uitvoering van het project geen gevolgen heeft voor ondergrondse kabels en leidingen. Bij de aanleg in 2006 van een glasvezelbuis vanaf de sluis St. Andries te Heerewaarden naar de sluis bij Lith is door middel van gestuurde boring al rekening gehouden met de uitvoering van het project.

De belangrijkste verlegging van nutsleidingen vindt plaats in het deelgebied Moleneindsche Waard en betreft de omlegging en plaatselijke verdieping van kabels en leidingen van en naar de Waterkrachtcentrale van de NUON. Met de meeste nutsbedrijven is al overleg gevoerd over alternatieve tracé's, het uitvoeren van gestuurde boringen en de kosten van de ingreep. Aanpassingen en omleggingen zullen in nauw overleg met de betreffende kabel- en leidingbeheerders en tijdig volgens het faseringsplan worden uitgevoerd.

4.2.1.2 *Aanpassing wegen*

De Veerweg zal gedeeltelijk moeten worden aangepast ten behoeve van het aanbrengen van een kunstwerk (breedte 15 meter; bodemhoogte NAP – 3 meter) voor de doorvoer van water. Tijdens deze aanpassing zal de bereikbaarheid van de veerpont worden gewaarborgd. De ontsluiting van de huidige aanlegplaatsen voor kegelschepen zal eveneens worden gehandhaafd en gewaarborgd.

De belangrijkste aanpassing van de wegenstructuur betreft het omleggen van de ontsluitingsweg van en naar de waterkrachtcentrale c.q. het stuw- en sluizencomplex. Voordat het huidige tracé wordt verwijderd zal een tijdelijke ontsluitingsweg met een vergelijkbare breedte en hoogteligging worden gerealiseerd richting de Veerweg. Na gereedkoming van dit tijdelijke tracé wordt het huidige tracé verwijderd.

Nadat de zandwinning in de Moleneindsche Waard is afgerond en de invaart weer is gesloten, zal bij het uitvoeren van de herinrichtingswerkzaamheden een nieuwe ontsluitingsweg worden gerealiseerd tussen waterkrachtcentrale c.q. stuw- en sluizencomplex en de Molendijk. De oprit bij de Molendijk zal, indien mogelijk en in overleg met Rijkswaterstaat en het waterschap, enigszins worden aangepast om het in- en uitdraaien van verkeer te vergemakkelijken. Na gereedkoming van het nieuwe tracé komt het tijdelijke tracé te vervallen.

4.2.1.3 *Aanpassen watergangen*

In het plangebied zijn sloten en watergangen aanwezig. De belangrijkste is de Alphenese Uitvliet. Deze wetering zal door de aanleg van de grote plas in Over de Maas voor een deel worden ingekort. Dit vindt pas plaats op het moment dat vanaf de westzijde de grote plas zodanig is gevorderd, dat de vrije afvoer van het water is gewaarborgd. De Alphenese Uitvliet zal rechtstreeks uitmonden in de plas waarbij een zodanige drempel zal worden gemaakt, dat het buitendijkse deel van de wetering steeds watervoerend is. De oorspronkelijke uitstroomopening in de Maas zal worden gedempt. Het centrale deel van Over de Maas ten weerszijden van de Uitvliet is door kleiwinning in het verleden voor een belangrijk deel lager komen te liggen. De aanwezige watergangen met bijbehorende kunstwerken komen te vervallen zodra de zandwinning zover is gevorderd dat de functie komt te vervallen.

4.2.1.4 *Verwijderen beplanting*

In het plangebied zal de beplanting binnen de ontgravingscontouren moeten worden verwijderd. De overige begroeiing zal zoveel mogelijk worden gespaard, zoals de bosjes in de omgeving van de dijk, de beplanting aan de zuidkant van het Gat van Van Deurse en de bakenbomen langs de Maas. Bij het verwijderen van de beplanting zal rekening worden gehouden met het broedseizoen.

4.2.2 *Afruimen van het kleidek*

De kleilaag die het onderliggende zandpakket afdekt, wordt voorafgaande aan de zandwinning fasegewijs verwijderd. Gezien de hoge ligging van de uiterwaard ten opzichte van het grondwater kan deze ontkleining plaatsvinden door middel van droog grondverzet (kranen, bulldozers en dergelijke). Putbemaling zal waarschijnlijk niet nodig zijn of slechts zeer incidenteel.

Het gaat hierbij om ongeveer 3,3 miljoen m³ klei. Deze klei wordt, afhankelijk van de markt, zoveel mogelijk afgezet als grondstof voor de keramische industrie en als dijkklei. De niet-buikbare of niet-vermarktbare klei wordt tijdelijk in depot gezet en zodra er voldoende bergingsruimte is ontstaan door de zandwinning in aanvullingen van de oevers en verondieping van de plas.

Afgesproken is met de bewoners en de initiatiefnemer dat voor de afvoer van de klei geen gebruik wordt gemaakt van de dijk om overlast te voorkomen. Er zullen in het terrein zelf tijdelijke rijroutes worden aangelegd richting de aanwezige oprit aan de Van Heemstraweg, naar de tijdelijke gronddepots in de dijkzone en naar drijvende pontons waar scheepsbelading kan plaatsvinden ten behoeve van het vervoer over water. Deze rijroutes schuiven telkens op naarmate het werk vordert.

4.2.3 *Zandwinning en verwerking*

De feitelijke zandwinning geschiedt met drijvende winapparatuur en de verwerking van het opgezogen zand met drijvende verwerkingsinstallaties. Hiervoor is water nodig. Daarom wordt zowel in het centrale deel Over de Maas, bij Voorne, als bij de Moleneindsche Waard als eerste een startgat gemaakt. Door middel van een zuiger wordt een hoeveelheid zand verplaatst, zodat er een startgat met een voldoende wateroppervlakte ontstaat waarin een verwerkingsinstallatie kan worden geplaatst en schepen kunnen manoeuvreren. Het materiaal uit het westelijke startgat zal in een onderwaterdepot worden gespoten ter plaatse van het bestaande Gat van Van Deurse. Het materiaal uit het startgat van de Moleneindsche Waard zal als een extra laag bovenop de van klei ontdane zandspiegel van de toekomstige plas worden gespoten. De hoeveelheid klei die als eerste was verwijderd wordt als het ware voor een belangrijk deel vervangen door een laag zand. Vanuit beide startgaten zal het win- en verwerkingsproces vervolgens zijn beslag krijgen.

Het door de winzuiger opgezogen zand wordt samen met het transportwater via een drijvende leiding of rechtstreeks naar een klasseerinstallatie vervoerd waar de verwerking van het materiaal tot eindproduct plaatsvindt. Door middel van een zeef wordt het opgezogen zand ontdaan van grind en andere grove bestanddelen. Het zand/watermengsel dat resteert wordt vervolgens door middel van zeven, opstroomvaten, cyclonen en andere scheidingstechnieken gescheiden in verschillende fracties. Deze gescheiden fracties worden ontwaterd en in bunkers aan boord van de installatie tijdelijk opgeslagen.

Op basis van de productspecificaties van de afnemer wordt vervolgens vanuit deze bunkeropslag een mengsel geproduceerd dat de juiste korrelopbouw heeft. Dit eindproduct wordt door middel van lopende banden in een naastgelegen schip gestort en via vaarwater naar de klant vervoerd. Het vervoer van het zand en grind vindt dus plaats per schip.

Het afgezeefde grind en grove materiaal (> 8 mm) wordt opgevangen in een onderlosser die telkens naar een hoek van de plas wordt gevaren waar de inhoud wordt gelost zodat er onder water een grinddepot ontstaat. De verwerking van dit grinddepot vindt plaats met speciale grindverwerkingsapparatuur die het grind wast en scheidt in diverse vermarktbare grindfracties.

Bij het verwerkingsproces blijft met name fijne fractie over in de vorm van ophoogzand dat vanuit de installatie onderwater terugvalt op de bodem van de plas. Dit materiaal zal voor het grootste deel worden gebruikt bij de herinrichting van de oevers.

4.2.4 Herinrichting

Bij de herinrichting van het gebied dient een onderscheid te worden gemaakt tussen basisinrichting en eindinrichting. Bij de uitvoering worden, onder meer, de volgende uitgangspunten toegepast:

- de delen van de oevers die niet worden aangespoten of in beslag worden genomen door tijdelijke depots worden zoveel mogelijk al bij het afruimen van het kleidek conform het eindplan ontgraven en ingericht;
- in de omgeving van met name de buitendijks gelegen woningen die grenzen aan het gebied en langs de oever van de Maas tegenover Lith zal zo snel mogelijk het eindbeeld worden gerealiseerd en worden beheerd zodat de vegetatieontwikkeling op gang kan komen;
- er wordt gestreefd naar zo kort mogelijke transportroutes en een beperking van de hoeveelheid transport, onder andere door een efficiënte positionering van verwerkingsapparatuur.

De basisinrichting bestaat voor een belangrijk deel uit het aanvullen van de oevers nadat de primaire zandwinning in een deel van het gebied heeft plaatsgevonden en er voldoende aanvulmateriaal in de vorm van ophoogzand en klei beschikbaar is. Door deze oeveraanvulling zal het wateroppervlak zodanig worden verkleind, dat het gewenste eindbeeld ontstaat. De oeverreconstructie vindt plaats met ophoogzandzuigers die het materiaal opzuigen en met drijvende leidingen verspersen naar de plaats van verwerking. Om stabiele oevers te krijgen dient dit rustig te gebeuren en dient het materiaal laagsgewijs te worden aangebracht. Ook zullen de tijdelijke kleidepots worden ontgraven door middel van kranen en bulldozers en dergelijke op de plaats van bestemming worden gebracht en verwerkt. De helling van de onderwatertaluds is na aanvulling en aanspuiting nergens steiler dan 1:4. Bij de basisinrichting zal zoveel mogelijk diversiteit in oevermilieus worden gecreëerd en gradiënten van droog naar nat en van voedselarm naar voedselrijk waardoor de potenties voor natuurontwikkeling optimaal worden benut.

4.3 Fasering

De verschillende stappen van het zandwinproces worden gefaseerd uitgevoerd. In feite is sprake van een voortschrijdend proces, waarbij steeds alle fasen van ontruiming, verwijdering afdek, zandwinning, herinrichting en beheer gelijktijdig aan de orde zullen zijn.

Belangrijk is dat de tijdsduur tussen de diverse hiervoor beschreven stadia niet persé steeds dezelfde is. Afhankelijk van de omstandigheden (bijvoorbeeld grondverwerving) kan het noodzakelijk zijn om de fasering enigszins aan te passen. Dit wordt in werkplannen nader uitgewerkt.

De industriezandproductie zal maximaal 8 jaar duren. De herinrichting loopt hier zoveel mogelijk gelijk mee op.

Op onderstaande afbeeldingen zijn de verschillende fasen aangegeven per deelgebied.

4.3.1 Deelgebied Over de Maas

- Afvoeren van keramische klei van de nog niet eerder ontkleide percelen in het westelijk deel van het gebied. De klei kan worden afgevoerd via een platenbaan richting de Van Heemstraweg (eigen oprit aanwezig) of via een laadponton langs de Maasoever.
- Dwarsprofiel van dijk naar rivier vrijgraven in verband met archeologische analyse.
- Uitwisselen klei en dempen sloot nabij buitendijkse woningen Moordhuizen.
- Natuurbeheer/inrichting starten langs de Maasoever/oeverwal tegenover Lith.
- Afdekverwijdering nabij startgat Over de Maas.
- Oprichting tijdelijke depots in de dijkzone.

Fase 2

- Zuigen startgat Over de Maas en overspuiten opgezogen zand in Gat van Van Deurse.
- Winning keramische klei in centraal deel Over de Maas, inclusief uitwisseling dijkzone.
- Voortgaande afdekverwijdering in Over de Maas ten behoeve van twee installaties, depotvorming nabij de dijk.

Fase 3

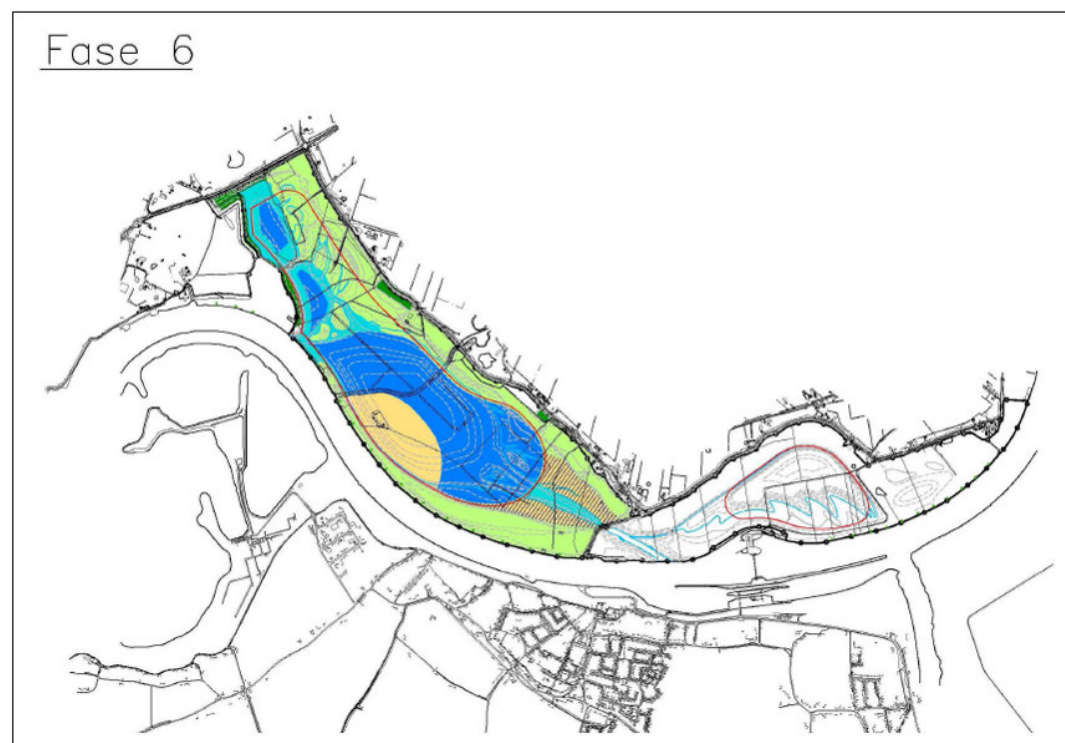
- Winning keramische klei in Over de Maas schuift op in oostelijke richting.
- Zandwinning in Over de Maas waarbij de eerste installatie werkt in noordwestelijke richting (richting Van Heemstraweg). Zodra voldoende ruimte is ontstaan komt een tweede installatie die werkt in oostelijke richting (richting dijk).
- Beide installaties maken onderwater gelijktijdig een drempel van overloopzand die dient als opsluiting bij toekomstige reconstructie en aanvulling.

- Eerste compartiment in Over de Maas wordt gevuld met restspecie en klei. Hiertoe wordt onder andere het naastgelegen depot in de dijkzone geruimd. Ook de niet vermarktbaar specie die vrijkomt bij de afdekverwijdering wordt niet meer in depot gezet maar gaat rechtstreeks (per as en/of per schip) naar dit compartiment.
- Winning keramische klei in Over de Maas schuift verder op in oostelijke richting.
- De Alphense Uitvliet krijgt een uitmonding in de nieuwe plas.
- Zandwinning in Over de Maas vordert in oostelijke richting waarbij de ene installatie een vooruitgeschoven positie inneemt langs de dijk, en de andere installatie met een faseverschil langs de rivierzijde volgt.

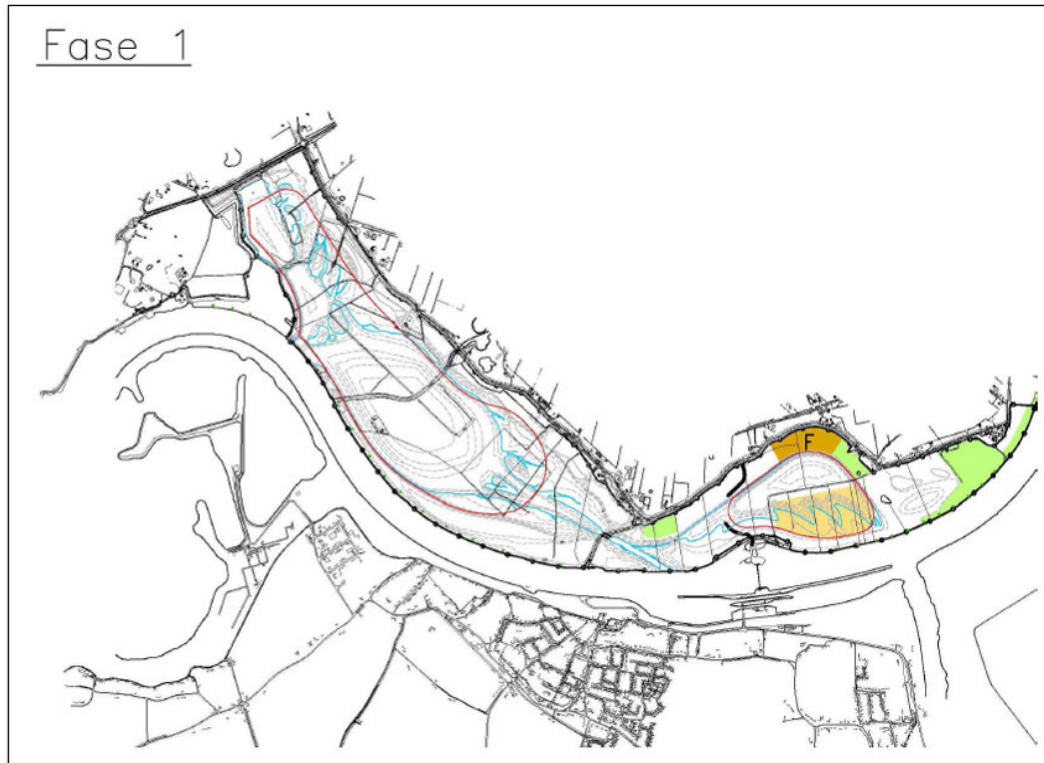

- Tweede compartiment in Over de Maas wordt gevuld met restspectie en klei. Naastgelegen depots worden geruimd.
- winning keramische klei in Over de Maas schuift verder op in oostelijke richting en langs de zuidzijde, voor zover hier aanwezig.
- Zandwinning Over de Maas is fase opgeschoven.

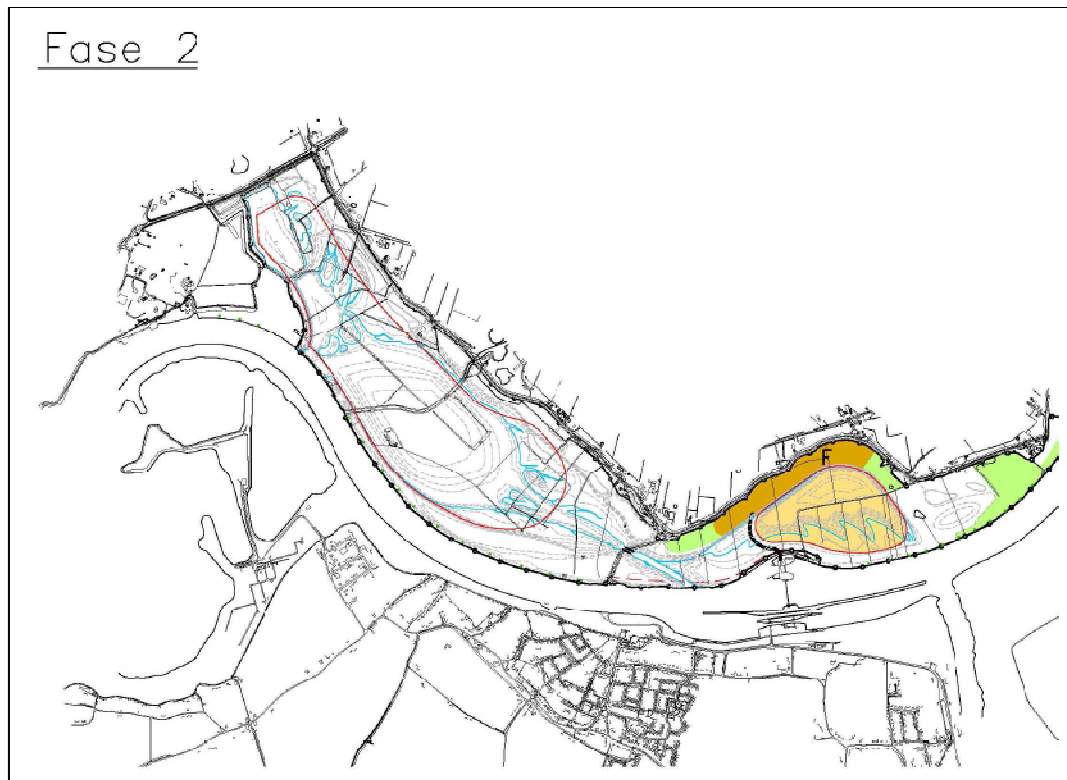

- Kunstwerk in de Veerweg wordt aangebracht.
- Uiterste hoek in Over de Maas plas (derde compartiment) is leeggezogen.

4.3.2 Deelgebied Moleneindsche Waard

- Natuurbeheer/inrichting starten nabij de buitendijks gelegen woningen aan de Molendijk en de Doorbraakdijk.
- Afdekverwijdering nabij startgat Moleneindsche Waard. De ontsluitingsweg hoeft nog niet te worden omgelegd.
- Omlegging kabels en leidingen in Moleneindsche Waard.

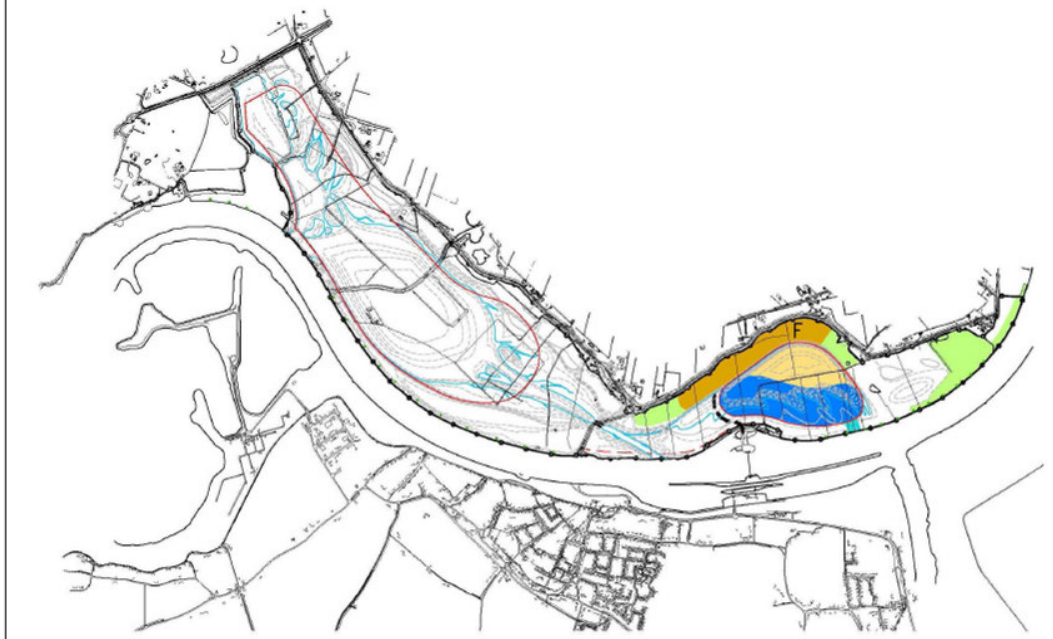
- Tijdelijk omleggen ontsluitingsweg stuw/waterkrachtcentrale.
- Afdekverwijdering Moleneindsche Waard geheel afronden en in depot zetten langs de dijk.

Fase 3

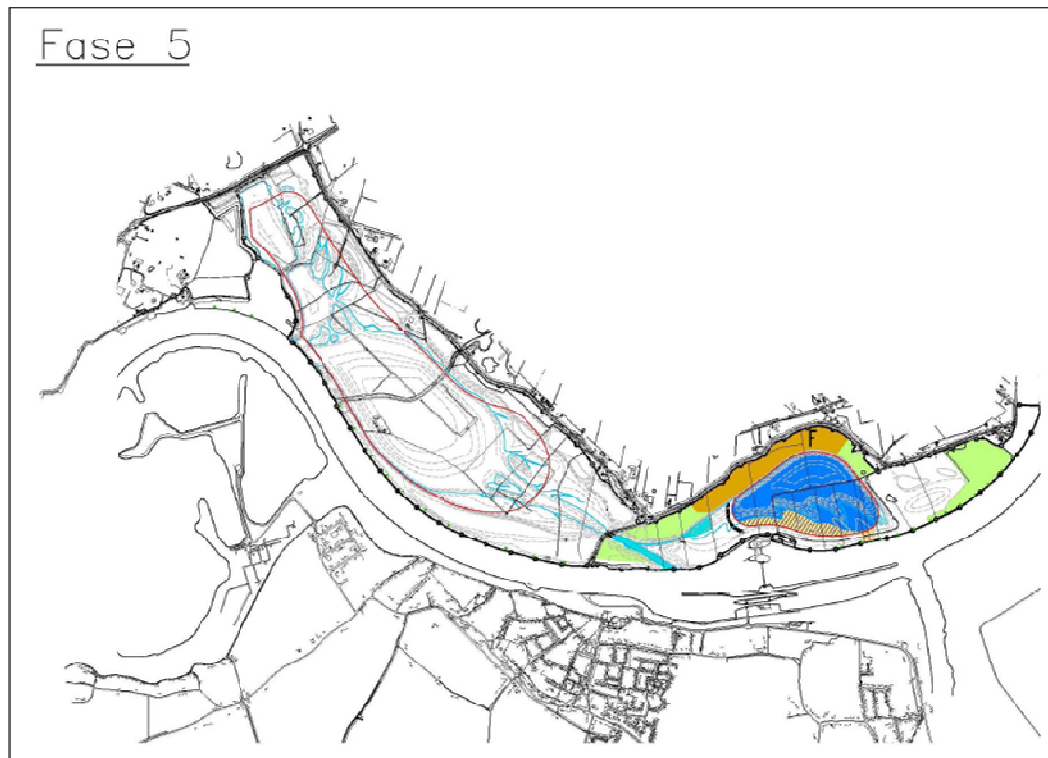

- Aanleg startgat Moleneindsche Waard, opgezogen zand spuiten op volledig afgeruimde zandspiegel.

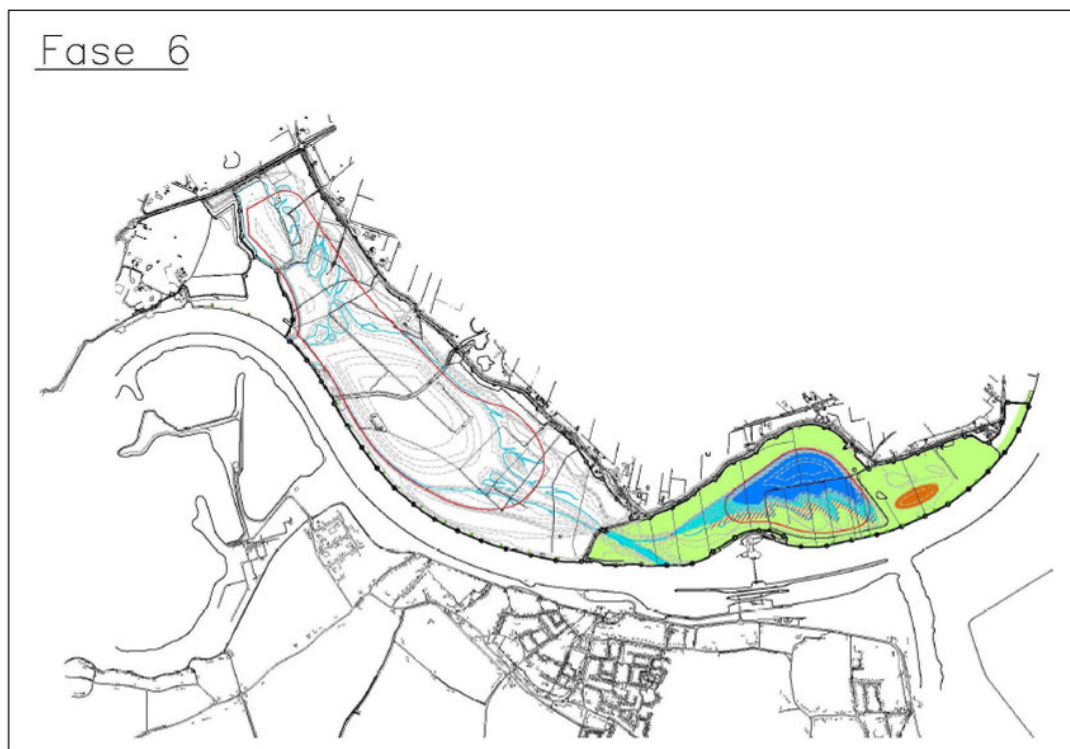
Fase 4

- Zandwinning Moleneindsche Waard start aan de zijde van de rivier en is halverwege.

- Zandwinning in Moleneindsche Waard is gestopt en invaart wordt gedicht.
- Aanspuiten zand aan zuidzijde Moleneindsche Waard is gaande.
- Het eerste deel van de verbindingseul wordt gerealiseerd inclusief de aanleg van de overlaatconstructie, zodat het verlaagde peil in de Moleneindsche Waard kan worden ingesteld.

- Nieuwe ontsluitingsweg stuw/waterkrachtcentrale wordt gerealiseerd.
- Depots dijkzone Moleneindsche Waard worden ontruimd en vervoerd richting zuidzijde plas Moleneindsche Waard.
- Verbindingsgeul wordt doorgetrokken en aangesloten.
- Rest Moleneindsche Waard wordt heringericht.

4.4 Monitoring en mitigatie

4.4.1 Monitoring

Bij monitoring in het kader van de aanvraag voor een ontgrondingsvergunning gaat het in hoofdzaak om twee zaken:

- het registreren van (verandering) van grondwaterstanden, en
- het vastleggen van de nulsituatie van woningen in het invloedsgebied.

In verband met het monitoren van eventuele geohydrologische effecten welke het gevolg zijn van de realisatie van het project, is het van belang om grondwaterstanden te monitoren. In 2005 is hiertoe een nieuw grondwatermeetnet ontworpen en aangebracht. De opzet van dit meetnet is in overleg met de Provincie Gelderland en het Waterschap Rivierenland en met medewerking van de gemeente West Maas en Waal tot stand gekomen. Omdat uit geohydrologisch onderzoek is gebleken, dat beïnvloeding van grondwaterstanden aan de zuidzijde van de Maas kan worden uitgesloten, zijn alleen peilbuizen aangebracht in het gebied ten noorden van de Maas op verschillende afstanden tot het gebied.

Initiatiefnemer van het project, Over de Maas CV, heeft aangegeven om in overleg met de provincie en de gemeente een schaderegeling in te stellen in het geval van eventuele schade. In verband hiermee dient vóór de uitvoering van het project een nulmeting te worden uitgevoerd aan de woningen langs de Gelderse zijde van de Maas die gelegen zijn binnen het gebied waar sprake kan zijn van een relevante beïnvloeding van grondwaterstanden. Deze woningen zullen in overleg met de eigenaren/bewoners, op de hoeken en andere relevante plaatsen worden voorzien van meetboutjes waarvan de hoogte via een precisie waterpassing wordt vastgelegd ten opzichte van NAP.

Vóór de start van de uitvoering in het betreffende deelgebied zullen deze woningen in overleg met de eigenaren/bewoners zowel aan de buitenzijde als aan de binnenzijde worden geïnspecteerd op de aanwezigheid van zichtbare gebreken. Deze inspectie inclusief de gegevens van de waterpassing zal worden vastgelegd in een rapportage welke wordt ondersteund met beeldmateriaal waarvan zowel de eigenaar/bewoner als de initiatiefnemer een exemplaar ontvangt. Bovendien zal een exemplaar worden gedeponereerd bij een notaris.

4.4.2 Mitigatie

In de huidige situatie is vanwege de drainerende werking van de Maas (benedenstrooms van de stuw bij Lith) sprake van wegzijging van water vanuit de polder via de ondergrond richting de Maas. Uitvoering van het project kan leiden tot een toename van deze hoeveelheid wegzijging richting de te realiseren plas, hetgeen een verdrogend effect kan hebben.

Nader onderzoek heeft uitgewezen dat het huidige binnendijkse waterhuishoudingsstelsel van waterlopen, duikers, stuwen en gemalen voldoende gedimensioneerd is om de hoeveelheid grondwater die via de extra wegzijging verloren gaat weer aan te vullen via het oppervlaktewater. Het waterhuishoudingsstelsel wordt mogelijk wel intensiever gebruikt, hetgeen betekent dat daarover nadere afspraken zullen worden gemaakt met het Waterschap Rivierenland.

5 Planbeschrijving: eindinrichting en natuurontwikkeling

5.1 Inleiding

Na de afronding van de zandwinning krijgen de twee uiterwaarden een invulling waarbij een aantal functies een plaats krijgt. Natuurontwikkeling is een belangrijk hoofddoel. De uiterwaarden maken deel uit van het natuurontwikkelingsproject Fort Sint Andries en de gewenste inrichting van de uiterwaarden sluit hierop aan. Daarom moeten de plannen voorzien in het realiseren van minimaal 140 hectare nieuwe natuur en natuurvriendelijke oevers. Bij de realisatie van de zandwinning en de natuurontwikkeling wordt ook extra ruimte gemaakt voor de rivier. Ten slotte is een belangrijk doel om het gebied aantrekkelijk te maken voor verschillende vormen van extensieve recreatie.

De doelstelling voor natuurontwikkeling in het gebied Over de Maas zijn:

- 115 ha nieuwe natuur (alsmede het behoud van 10 ha bestaande natuur), en het project natuurvriendelijke oevers: 15 ha nieuwe natuur. Globaal is het totaal van 130 ha nieuwe natuur onderverdeeld in:
- 25 ha droog grasland en bos;
- 25 ha nat grasland;
- 35 ha oever;
- 45 ha moeras en ondiep water.

Diep water in de (voormalige) zandwinplassen is geen natuurdoel op zich. Toch kan dit water een bijdrage leveren aan de natuurdoelstellingen. Deze bijdrage aan de natuurdoelstelling ligt in:

- de geleiding die water in het gebied aanbrengt. Door een goede lokalisering ontstaat een rustig, open, (voor mensen) niet overal even toegankelijk gebied;
- het diepe open water vormt een leef- en voedselgebied voor onder meer (planktonetende) vissen en (visetende) watervogels. Verder kan het diepe water een verbinding met de rivier vormen, zodat voor de vispopulaties in de rivier de ondiepe wateren en oevers langs de plassen benutbaar zijn als voedsel-, paai- en opgroeigebied;
- het open water kan een slaapplek worden voor overwinterende ganzen en eenden.

Om al deze plannen mogelijk te maken, heeft de provincie het Streekplan Gelderland 2005 partiel herzien. In het hoofdrapport MER/SMB en de aanvulling op het MER zijn de effecten die samenhangen met deze concrete beleidsbeslissing in beeld gebracht. De gemeente West Maas en Waal is het bevoegd gezag om het bestemmingsplan aan te passen aan de gewenste ontwikkelingen. In een recent door de raad vastgesteld Partieel Structuurplan heeft zij de randvoorwaarden aangegeven voor de ruimtelijke ontwikkeling en de vergunningen.

De alternatieven VKA en VKA+, zoals gepresenteerd en afgewogen in het BesluitMER/planMER, geven als detailniveau de basisinrichting aan (verdeling land/water, hoogteligging etc.) Om te komen tot een integraal herinrichtingsplan, zoals dit in het op te stellen bestemmingsplan zijn weerslag moet gaan vinden, is een nadere verkenning nodig op basis van een op te stellen Programma van Eisen.

5.2 Uitgangspunten en randvoorwaarden

Op basis van een verkenning van de waarden van het gebied, de voorwaarden van het gemeentelijk beleid (uit het structuurplan) en de technische randvoorwaarden (uit de milieueffectrapporten) is een ontwerp Programma van Eisen opgesteld.

Met het ontwerp Programma van Eisen als onderlegger en het VKA respectievelijk VKA+ als basis zijn in opdracht van de initiatiefnemer twee inrichtingsschetsen gemaakt.¹⁹ In de inrichtingsschetsen worden voorstellen gedaan voor de aanleg van toeristisch recreatieve structuren en elementen en voor de landschappelijke en cultuurhistorische inpassing en te ontwikkelen natuurwaarden. De voorstellen die middels deze inrichtingsschetsen worden gedaan zijn streefbeeldens waarmee de ruimtelijke mogelijkheden op verschillende manieren zijn gevisualiseerd. Veel partijen hebben een eigen belang bij en een visie op de invulling van de uiterwaarden Over de Maas en de Moleneindsche Waard. Vanuit gemeentelijk beleid worden er echter ook randvoorwaarden meegegeven voor de herinrichting van het gebied. Deze randvoorwaarden zijn overgenomen uit het Partieel Structuurplan Over de Maas. Hieronder zijn de (uitkomsten van de) omgevingsverkenning, de gemeentelijke voorwaarden en de technische randvoorwaarden op hoofdlijnen weergegeven.

5.2.1 Verkenning van waarden uit de omgeving

De verkenning van de waarden in de omgeving is in de inrichtingsschetsen thematisch opgezet. Binnen het thema landschap is gekeken naar landschapsstructuur, landschapsprocessen, cultuurhistorie en landschapsbeleving. Binnen het thema natuur is gekeken naar rivierdynamiek, ecologische relaties, waarden van het gebied en waterkwaliteit. Binnen het thema recreatie en toerisme ten slotte is gelet op dijkenlandschap, cultuurrecreatie, fietsen en wandelen, watersport en voorzieningen. Uit deze thematische verkenning zijn kansen naar voren gekomen die bij de verdere inrichting van het gebied benut zouden kunnen worden.

5.2.1.1 Thema landschap

Landschapsstructuur

- Versterking van de heersende landschapsstructuur.
- De landschappelijke relatie met de Waal versterken.
- Het verder verdichten van de oeverwal.
- Profiteren van de karakteristieke ruimtelijke en functionele opbouw van de uiterwaarden;
- De dijk sterker inzetten als dragend element.
- Het versterken van het kenmerkende landschappelijke contrast tussen Maas en Waal.

Landschapsprocessen

- Voorwaarden scheppen voor natuurlijke processen. Vanuit het oogpunt van de beleving van het landschap vanuit het noorden is het aantrekkelijk om de visuele relatie met de rivier te versterken en de kenmerkende verschillen tussen het binnendijkse en het buitendijkse landschap te versterken. Het uiterwaardengebied kan een meer natuurlijk karakter krijgen en plaats bieden aan natuurlijke processen van de rivier. Dit leidt tot (her)ontwikkeling van specifieke natuurwaarden en landschappelijke kenmerken van de rivier

Cultuurhistorie

- Sterker inzetten op cultuurhistorische relictten. In het gebied zijn relictten te vinden van de Hollandse Waterlinie. Daarnaast herinneren structuren in het landschap aan de strijd met het water. Cultuurhistorische landschappelijke structuren zijn onder meer de schansen bij Fort Voorne, de voormalige overlaat, de oude stroomgeul van de Maas in de Moleneindsche Waard, de hoge oeverwal in Over de Maas, een historisch dijkje en enkele onvergraven percelen noordelijk van de Alphense Uitvliet.
- Het versterken van de poortfunctie bij Fort Voorne.
- Gebruik maken van historische referenties, zoals de vorming van eilanden en de ligging van oude lopen.

¹⁹ Inrichtingsschetsen Uiterwaarden Over de Maas en Moleneindsche Waard, Grontmij Nederland bv, Arnhem, 2 oktober 2007.

Beleving/leefkwaliteit

- Het verbeteren van de visuele relatie vanuit het noorden met de rivier.
- Het handhaven van de visuele relatie vanuit het zuiden van de Maas.
- Het vergroten van de toegankelijkheid van een deel van de uiterwaarden. Een grotere toegankelijkheid biedt meerwaarde voor iedereen. De rivier kan op die manier sterker worden beleefd.
- Kunstwerken zodanig inpassen dat deze de beleving van het gebied vergroten.

5.2.1.2 Thema natuur

Rivierdynamiek

- Ontwikkeling richting een meer dynamisch ecologisch systeem.
- Het ontwikkelen van ecotopen passend bij het streefbeeld.
- Begrazing inzetten voor ontwikkeling van ecotopen.

Ecologische relaties

- Het versterken van ecologische relatie met Maas-Waal.
- Plangebied ontwikkelen als stapsteen in de natuurverbinding Biesbosch-Millingerwaard;
- Het verbeteren van de ecologische relatie met de Grote Wetering.

Waarden plangebied

- Abiotische omstandigheden creëren voor specifieke natuurwaarden. Bij de herinrichting ontstaan kansen voor het creëren van abiotische randvoorwaarden voor de ontwikkeling van specifieke natuurwaarden van het rivierengebied, waarbij wordt ingespeeld op de dynamiek van de rivier.

Waterkwaliteit

- Aandacht voor waterkwaliteit.

5.2.1.3 Thema recreatie en toerisme

Dijkenlandschap

- Het beleefbaar maken van de rivier in de Uiterwaard Over de Maas vanaf de dijk.
- Verbindingen maken tussen rivier en dijk.

Cultuurrecreatie

- Het versterken van cultuurhistorische waarden.
- Markeren cultuurhistorische elementen.
- Het versterken van cultuurhistorische relatie met de vestingwerken in de omgeving.
- Het zoveel mogelijk integreren van cultuurhistorische elementen en structuren in het ontwerp.
- Streven naar het verbinden van relictten binnen het plangebied en daarbuiten.
- Informatieborden/educatie over cultuurhistorie.

Verschillende restanten in het plangebied en omgeving herinneren aan het cultuurhistorisch verleden en in het bijzonder de Hollandse waterlinie en bieden aanknopingspunten voor het versterken van cultuurhistorie als marktkoers. Cultuurhistorisch recreatief interessant zijn onder andere:

- relictten van diverse verdedigingswerken zoals de stervormige schans bij Fort Voorne;
- het Fort Sint Andries;
- de molen;
- de historische dijkstructuur;
- de lintbebouwing langs de Maasdijk en het gemaal Quarles van Ufford;
- de bebouwing langs de Lithse Dijk;
- de verschillende eendenkooien in de omgeving;
- de cultuurhistorisch landschappelijke elementen.

Fietsen en wandelen

- Het deels toegankelijk maken van het plangebied voor wandelaars en fietsers.
- Eventuele zonering van modaliteiten.
- Relatie aanbrengen met bestaande routestructuren.
- Het versterken van de recreatieve relatie met Brabant.
- Recreatieve routestructuren langs de Grote Wetering.

Watersport

- Kanoën in de Grote Wetering.
- Bereikbaarheid vanuit de rivier.
- Voorzieningen sportvissers.
- Plangebied mogelijk onderdeel van toekomstige veilige vaarconnectie Amsterdam-Rijnkanaal - Maas.

Voorzieningen

- Verblijfsrecreatie in de randzone buiten het plangebied.
- Eventueel ruimte voor kleinschalige activiteiten in een zone parallel aan de dijk binnendijs. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld kleinschalige ambachten/winkels die passen bij het gebied.
- De relatie met Alphen versterken;
- Het realiseren van een toeristisch overstappunt (TOP) bij de monding van de Grote Wetering. Eventueel kan dit overstappunt worden gekoppeld aan de oude, buitendijs gelegen, landbouwschuur. Deze plek kan hiertoe worden opgewaardeerd, met een toevoeging van functies als horeca, educatie en parkeren.

5.2.2 Randvoorwaarden vanuit het gemeentelijk beleid:

- Toegevoegde waarde: het plan moet door de inrichting een toegevoegde waarde hebben.
- Contrast Maas-Waal: de karakteristieken van de Maas en de Waal dienen te worden versterkt.
- Uniek punt, aan de stuw bij Lith.
- Cultuurhistorie als verbindend thema: waardevolle elementen moeten een duidelijke plek krijgen.
- Fietsen en wandelen in de uiterwaarden: een alternatief fietspad zou moeten worden gerealiseerd door de uiterwaarden dicht bij de rivier.
- Waterrecreatie: een rondje kanoën via het plangebied.
- Verblijfsrecreatie; kleinschalig ter plaatse van 'Maaszicht'.
- Aanvullende voorzieningen: bijvoorbeeld parkeren voor wandelaars.
- Beheer en onderhoud: veel aandacht voor gunstige beheersmogelijkheden waaronder vormen van natuurbeheer door inschakeling van agrariërs.

5.2.3 Technische randvoorwaarden:

De omgeving stelt ook randvoorwaarden aan het ontwerp. Ook moet met de inrichting rekening worden gehouden met wettelijke regels en voorschriften. Deze vereisten zijn neergelegd in het MER en het VKA en VKA+ welke hieruit zijn voortgekomen.

5.2.4 Randvoorwaarden vanuit het MER:

Zandwinning

- Over de Maas levert minimaal 15 Mton beton- en metselzand.

Natuurontwikkeling

De doelstelling voor de natuurontwikkeling omvat de realisatie van minimaal 140 ha natuur die bestaat uit 115 ha nieuwe natuur, 10 ha bestaande natuur en 15 ha natuurvriendelijke oevers in het volgende streefbeeld:

- Het realiseren van een grootschalig samenhangend natuurterrein als een ecologische verbinding tussen de Waalwaterwaarden en de natuurontwikkeling langs de Maas.
- Het ontwikkelen van tenminste 65 ha natte natuur (moeras, ondiep water en natuurvriendelijke oever), waarvan tenminste één robuuste eenheid van 50 ha moeras, verder tenminste 50 ha grasland en bos, waarvan bij voorkeur één robuuste boslocatie van 30 ha.
- Een beheer van het gebied als een eenheid via jaarrondbegrazing. Een oppervlak van 50 ha aaneengesloten begraasbaar terrein en een goed bereikbare hoogwatervluchtplaats zijn voorwaarden.
- Het benutten van de specifieke kwaliteiten van het gebied voor een zo hoog mogelijke variatie en natuurkwaliteit. De kwaliteiten zijn: het getij op de Maas benedenstrooms van de stuw, de kwelstroom langs de stuw, de kleinschaligheid van de Kopse polder en de restanten van de hoge rivieroever.
- Het diepe water moet een aanvulling vormen op de natuurontwikkeling en mag hiervoor geen belemmering vormen. De belangrijkste aspecten zijn: ligging ten opzichte van het natuurgebied en waterkwaliteit.

5.2.5 Harde randvoorwaarden:

- Veiligheid. De ontgroningen mogen de veiligheid van de primaire waterkering niet ongunstig beïnvloeden. Voor het betrokken gebied geldt als regel dat ontgroningen op een afstand van minimaal 100 meter uit de dijk en 50 meter uit de Maasoever als veilig kunnen worden beschouwd.
- Natuurontwikkeling. De ontgroningen en de daaropvolgende herinrichting van het plangebied moeten voldoen aan de kaders van de ecologische hoofdstructuur (EHS) en de daarbinnen gelegen natuurontwikkelingsgebieden en aan de beschermingsstatus, zoals geformuleerd in de Nota Ruimte. Ook moet de inrichting van de (natuurvriendelijke) oevers passen binnen het gestelde beleid van Rijkswaterstaat over de 'Natuurontwikkeling Oevers' en 'Ruimte voor de Rivier'.
- Waterhuishouding. Het Waterschap Rivierenland eist, dat alle hydrologische veranderingen (effecten op kwel en wegzijging) volledig worden gecompenseerd. In eerste instantie zullen oplossingen ter compensatie gezocht moeten worden in maatregelen in het buitendijks geplangebied.
- Verkeer. De ontsluiting van het veer naar Lith en de stuw Lith/waterkrachtcentrale dient gehandhaafd te blijven via het huidige of een nieuw tracé. Aanpassingen zijn nodig in verband met de nieuwe inrichting van de Veerweg.

5.3 Ontwerp programma van eisen

De verkenning van de huidige waarden en omgevingsrelaties, de randvoorwaarden vanuit gemeentelijk beleid en de technische randvoorwaarden vormen samen het ontwerp Programma van Eisen. Met het ontwerp Programma van Eisen is de basis gelegd voor het maken van een inrichtingsschets. Het VKA en VKA+ zoals gepresenteerd in het BesluitMER/PlanMER vormt de vaste basis voor de inrichtingsschetsen. Op deze vaste basis is vervolgens verder gebouwd met een toeristisch recreatieve structuur die zowel elementen bevat die alleen toegankelijk zijn voor de "natuurvorster" die met laarzen het gebied betreedt als elementen die gemakkelijker toegankelijk zijn voor andere doelgroepen. In het Structuurplan is door de gemeente aangegeven dat het contrast tussen Maas en Waal moet worden versterkt. Dit heeft ertoe geleid dat er bij de landschappelijke en cultuurhistorische structuur een duidelijk verschil is gemaakt tussen de inrichtingsschetsen.

In de ene versie is uitgegaan van met name ruige beplanting die zich spontaan ontwikkelt in de vorm van oobossen en struwelen zoals zich dit ook met name langs de Waal manifesteert en tot nu toe in het kader van de planvorming als vertrekpunt was genomen. In de andere versie is uitgegaan van een meer cultureel landschap met heggen en hakhoutbosjes welke elementen zijn die passen bij het historische Maasheggenlandschap.

Voor zowel het VKA als het VKA+ zijn daarom twee inrichtingsschetsen uitgewerkt:

- één inrichtingsschets gebaseerd op het model 'Maasheggen'
- één inrichtingsschets gebaseerd op het model 'Ruige Maas'

5.4 Inrichtingsschetsen

In de inrichtingsschetsen worden voorstellen gedaan voor de aanleg van toeristisch recreatieve structuren en elementen, voor de landschappelijke en cultuurhistorische inpassing en de te ontwikkelen natuurwaarden. De voorstellen die worden gedaan zijn niet meer dan streefbeelden waarmee de ruimtelijke mogelijkheden op verschillende manieren zijn gevisualiseerd. In plaats van het presenteren van slechts één inrichtingsschets, is gekozen voor meerdere schetsen die met name op het gebied van de landschappelijke en cultuurhistorische inpassing van elkaar verschillen. Ook de toeristisch recreatieve structuur is afzonderlijk zichtbaar gemaakt. Op deze wijze wordt getracht het proces van meedenken te stimuleren en de betrokkenheid te vergroten. De uitwerking dient te gebeuren in nauw overleg met en na raadpleging van de betrokkenen. Dat kunnen zijn de bewoners, exploitanten, buurgemeenten, et cetera.

In het planvormingsproces werd vooral uitgegaan van de ontwikkeling van een landschap dat gevormd wordt door met name ruigere natuurlijke elementen als ooibossen en struwelen. Het gemeentelijk beleid zoals verwoord in het Partieel Structuurplan geeft aan dat tevens inzichtelijk moet worden gemaakt welke mogelijkheden er zijn om meer culturele elementen in te zetten zoals deze passen bij het historische uiterwaardenlandschap van de Maas en om daarmee het contrast tussen Maas en Waal te versterken.

Daarom is in één variant (de variant 'Maasheggen') de inrichting uitgewerkt met landschapselementen die kenmerkend zijn voor het Maasheggenlandschap. Dat betekent bijvoorbeeld de aanplant van (meidoorn)heggen op de hoge delen (binnen 100 meter van de dijk) passend bij de structuur van het landschap. Bosvorming wordt gereguleerd door de aanleg van enkele grienden, die een veel opener karakter hebben en van oudsher voorkomen in de uiterwaarden. Ook kan door een intensiever beheer een vriendelijker karakter worden verkregen.

In de andere variant (de variant 'Ruige Maas') wordt bij de inrichting afgezien van toepassing van dergelijke culturele landschapselementen, waardoor de inrichting van de uiterwaarden een meer ruig en natuurlijk karakter krijgt. Om openheid te houden in het gebied, kan door gericht beheer ooibosvorming op plaatsen waar dat niet gewenst is worden tegengegaan.

Op onderstaande afbeeldingen zijn het model 'Maasheggen' en het model 'Ruige Maas' weergegeven op basis van het VKA+.

5.5 Keuze

Beide schetsen zijn in de inspraak gebracht (zie ook hoofdstuk 9). Uit de resultaten van de inspraak kan niet een duidelijke, overwegende voorkeur voor het ene of het andere model worden afgeleid.

In verband hiermee zijn door de gemeente nadrukkelijk ook ander aspecten betrokken in de besluitvorming, zoals, onder meer, de relatie van de verschillende modellen tot de omgeving, beheersaspecten en de rivierkundige effecten.

De gemeente is van mening dat een eindinrichting met elementen uit beide inrichtingsmodellen het meest wenselijke eindbeeld zal opleveren. Uitgangspunt hierbij is dat het plangebied hoofdzakelijk conform het model 'Ruige Maas' zal worden ingericht.

Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' bevat meer 'natuurlijke' elementen, in tegenstelling tot het model 'Maasheggen' dat een meer cultureel vormgegeven karakter heeft. Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' sluit ook beter aan bij de natuurdoelstellingen uit de Visie Fort Sint Andries. Daarnaast heeft dit model ook gunstiger rivierkundige en hydraulische effecten dan met het model 'Maasheggen' het geval is.

Gebleken is verder, dat de toeristisch-recreatieve structuur in het gebied meer optimaal vorm kan worden gegeven in het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' dan in het Maasheggenmodel.

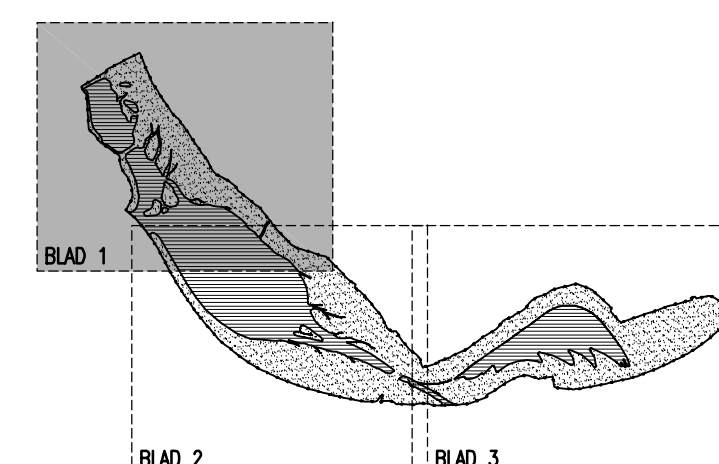
Aanvullend geldt dat vanuit beheerskundig oogpunt het model 'Maasheggen' meer nadelen met zich meebrengt.

Elementen van het model 'Maasheggen' zullen wel worden aangebracht in het gebied. Het betreft hier dan met name de aanplant van enkele maasheggen.

Op de navolgende bladzijden is de eindinrichting van het gebied weergegeven.

- SL

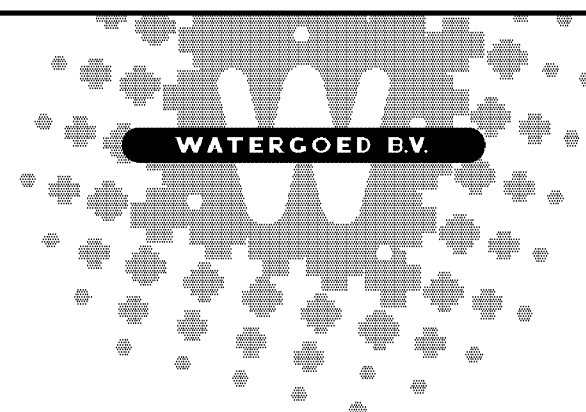

kiwa
gecertificeerd

landschappartners

ADVISEURS VOOR RUIMTELIJKE PLANNING EN INGEWERKTE VERMEERLING • CONSULTANTS FOR TOWN LANDSCAPE RURAL AND PHYSICAL AND ENVIRONMENTAL • ADVISEURS SPAZIO, PRESENTAZIONE URBANA • URBAN DEVELOPMENT • LANDSCAPE ARCHITECTS • LANDSCAPE ARCHITECTS

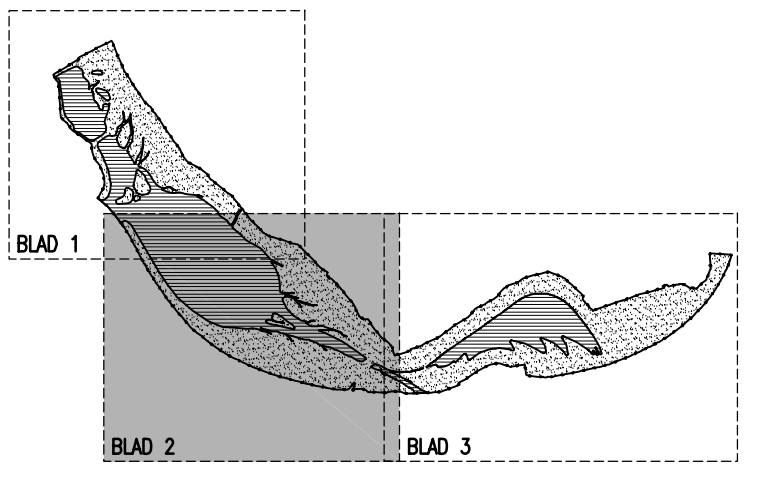

LEGENDA

- Plangrens / Grens inrichting
- Hoogtelijnen met hoogte aanduiding tov NAP
- Indicatieve waterlijn
- Insteek zandspiegel = CBB-contour
- Dwarsprofiel met kijkrichting
- Nieuwe wegen
- Bestaand bos
- Nieuw bos/stroewel/heg
- Droge graslanden
- Natte graslanden
- Rietland en moerassen
- Fietspad
- Wandelpad (halfhard)
- Struintroute
- Ondiepwater
- Diepwater
- Afsluiting voortuigen
- Bank
- Infobord
- Klaphek (toegang voetgangers)
- Hek (geen toegang) tbv. beheer en onderhoud
- Veerocaster
- Duiker

Waterpeil:
87 dagen/jaar < NAP +0,55 m
78 dagen/jaar tussen NAP +0,55 en +0,70 m
87 dagen/jaar tussen NAP +0,70 en +1,05 m
67 dagen/jaar tussen NAP +1,05 en +1,75 m
42 dagen/jaar > NAP +1,75 m
CONCLUDE:
319 dagen/jaar peil tussen NAP +0,00 en +1,75 m

opdrachtgever

Winruimte Watergoed b.v.

project

Over de Maas
West Maas en Waal

Aanvraag

ontgrondingsvergunning

Situatie

Reconstructie (herinrichting)

project/tekst

310-55-3294H

datum

14-04-2008

schaal

1:2.000

blad

2 van 3

formaat

A0

cont./datum

kiwa

gecertificeerd

adviseurs voor ruimtelijke planning en gebiedsontwikkeling

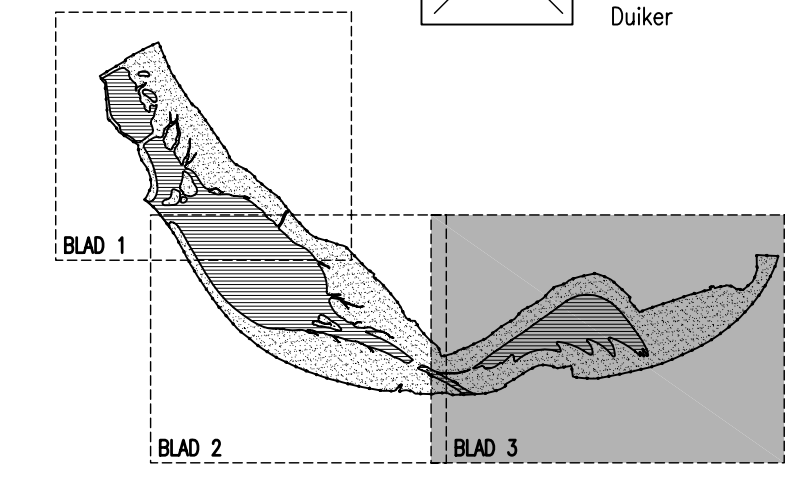
consultants for town landscape rural and physical areas

de douaillon 17 postbus 202 3420 zn utrecht t 030-6881100 f 030-6881104 w www.kiwa-adviespartners.nl l www.landschappartners.nl

landschappartners

- LEGENDA**
	Plangrens / Grens inrichting		Veldspad
	Hoogtelijnen met hoogte aanduiding tov NAP		Wandelpad (halfverhard)
	Indicatieve waterlijn		Struimroute
	Insteek zandspiegel = CBB-contour		Ondiepwater
	Dwarsprofiel met kijkrichting		Diepwater
	Nieuwe wegen		Afsluiting vaartuigen
	Bestaand bos		Bank
	Nieuw bos/struweel/heg		Infobord
	Droge graslanden		Klophek (toegang voetgangers)
	Natte graslanden		Hek (geen toegang) tbv. beheer en onderhoud
	Rietland en moerassen		Veercoeter
			Duiker

6 Onderzoek/verantwoording

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de uitvoerbaarheid van het plan beschreven. Een zeer groot deel van de uitvoerbaarheidsaspecten is onderzocht in het kader van het besluitMER/planMER Over de Maas (zie ook paragraaf 1.4). Het VKA uit de aanvulling op het MER dient als uitgangspunt voor het besluitMER/planMER Over de Maas. Ten opzichte van het VKA is echter een 'geoptimaliseerde' variant van het VKA onderzocht, het zogenaamde voorkeursalternatief-plus (VKA+).

In paragraaf 6.2 worden de essentiële elementen van het VKA beschreven. In paragraaf 6.3 gebeurt hetzelfde met betrekking tot het VKA+. In de paragrafen 6.4 en verder worden de verschillende uitvoerbaarheidsaspecten op hoofdlijnen behandeld.

6.2 VKA

In de aanvulling op het MER is een VKA beschreven. Dit VKA is identiek aan de in het hoofdrapport MER/SMB beschreven meest milieuvriendelijke alternatief (MMA), met uitzondering van de oeverwal die in het VKA voor een deel wordt vergraven ter verkrijging van meer ruimte voor de rivier.

Het VKA wordt gekenmerkt door een plas (peil tussen NAP + 2,5 meter en NAP + 3,8 meter) in de Moleneindsche Waard aan de noordzijde van het plangebied die sterk refereert aan de oorspronkelijk stroomgeul van de Maas (van vóór de aanleg van de stuw en de daarmee gepaard gaande bochtafsnijding). Het meest oostelijke deel van de Moleneindsche Waard wordt niet ontzand in verband met de archeologische verwachtingswaarde van dat deel van het gebied. Wel wordt het maaiveld hier verlaagd om natte/vochtige graslanden tot ontwikkeling te brengen. Ook wordt in het gehele plangebied het huidige agrarische gebruik beëindigd.

De plas in de Moleneindsche Waard is via een geul (inclusief kunstwerk in de Veerweg) verbonden met de grote plas in het deel Over de Maas. Via een stroombaan door het laaggelegen gebied van moeras en natte graslanden stroomt een geringe hoeveelheid water van de plas in de Moleneindsche Waard naar de plas in Over de Maas. Deze stroom is voldoende voor het in stand houden van de waterkwaliteit. De geul mondt uit in de plas in Over de Maas, na een moerasgebied te zijn gepasseerd.

De ruimte voor de rivier is verbeterd door de verbindingszone tussen de plassen in de Moleneindsche Waard en Over de Maas te verlagen. Deze verlaging staat in verbinding met twee oeververlagingen, één ten oosten van de Veerweg en één in het westelijk deel van Over de Maas. Hierdoor ontstaat bij een debiet van circa 1000 m³/s een meestromende nevengeul. De hoge oeverwal tegenover Lith blijft grotendeels in tact. In de Veerweg wordt een brug- of duikerconstructie aangebracht.

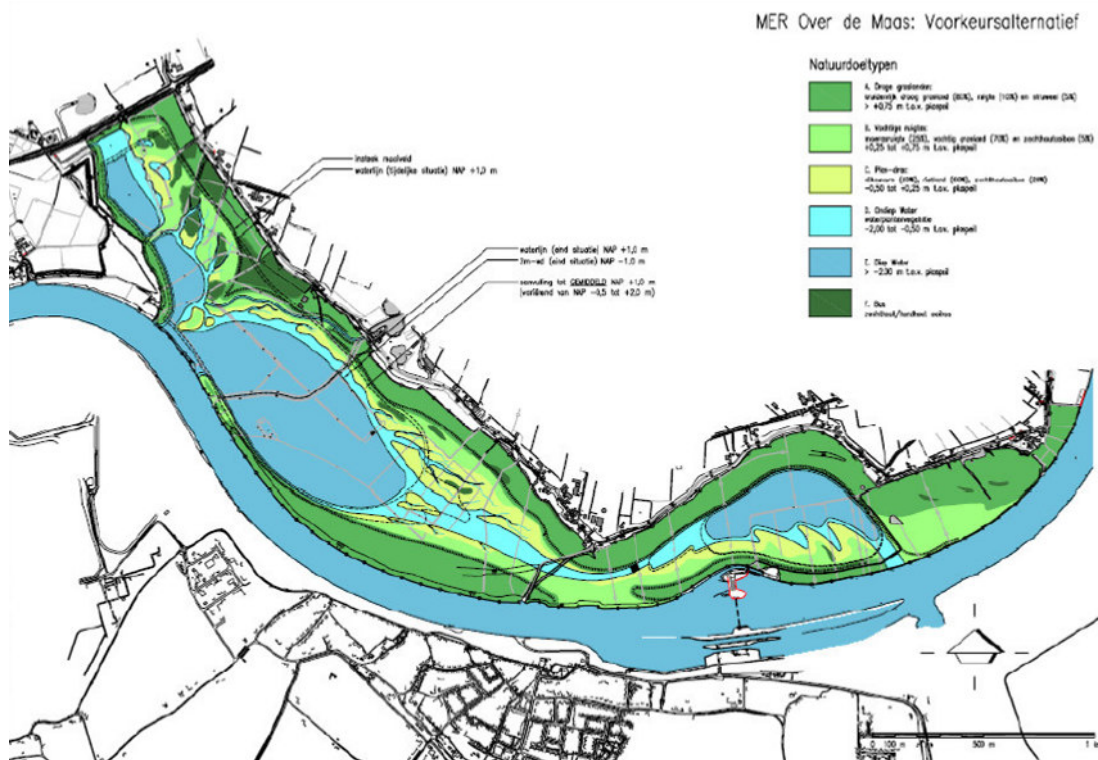
De zandwinning in Over de Maas begint op een grote afstand ten westen van de Veerweg, in verband met beperking van de overlast voor de inwoners van Lith en Moordhuizen. De zandwinning strekt zich uit tot aan de Van Heemstraweg. Een groot deel van deze plas wordt na de zandwinning weer aangevuld met restspecie, waardoor langs de dijkzijde brede natuurzones ontstaan met ondiep water, moerassen en poelen. Ter hoogte van het Fort Nassau wordt de plas aangevuld tot er alleen een geul langs het fort overblijft. Het weer aangevulde gebied wordt gemiddeld tot NAP +1,0 meter aangevuld, zodat er een plas-dras gebied ontstaat dat, onder invloed van de getijdenwerking, kan ontwikkelen tot een gebied van kreken en slikplaten. De Alphense Uitvliet wordt omgelegd zodat deze niet rechtstreeks uitmondt in de plas.

Centraal in Over de Maas blijft een relatief grote waterplas over. Via de brede oeverzones aan de dijkzijde wordt de ecologische verbinding met tussen de plas in de Moleneindsche Waard en het getijden gebied bij Fort Nassau geconsolideerd. Het peil van deze plas (het Gat van Van Deurse of Voornse Plas) ligt iets hoger dan het rivierpeil, waardoor de hydrologische effecten binnendijs worden beperkt. In deze plas is daarmee geen sprake van getijdenwerking.

Alle plassen zijn aangetakt op de rivier. De plassen in de Moleneindsche Waard en in Over de Maas zijn via een doorstroomsysteem met elkaar verbonden; de 'geul' bij Fort Nassau door eenzijdige aantakking en (getijdenwerking). Hierdoor wordt de waterkwaliteit positief beïnvloed

Totaal zal er uiteindelijk circa 207 ha natuur (incl. oevers en ondiep water) worden opgeleverd en circa 68 ha diep water.

Op onderstaande afbeelding is het ontwerp van het VKA opgenomen.

6.3 VKA+

In het besluitMER/planMER Over de Maas is een 'geoptimaliseerde' variant van het VKA onderzocht, het VKA+. Het VKA+ bevat verbeteringen ten opzichte van het VKA met betrekking tot de volgende zaken:

- Het vermijden van verlies aan debiet voor de waterkrachtcentrale van NUON waardoor de wincapaciteit van groene stroom niet wordt beïnvloed. Dit dient plaats te vinden op een zodanige manier dat de waterkwaliteit van de plassen niet verslechtert.
- Het beperken van de toepassing van (bediende) kunstwerken en van voorzieningen die sterk gevoelig zijn voor onderhoud en erosie.
- Het vergroten van de rivierkundige winst zonder verdere aantasting van de oeverwal tegenover Lith en zo mogelijk met een beperking van deze aantasting.

In het VKA+ wordt de plas in de Moleneindsche Waard niet aangetakt met de Maas. Een inlaatwerk wordt achterwege gelaten. Hierdoor treedt ook geen debietverlies op voor de water-

krachtcentrale. De plas krijgt door middel van een overlaatconstructie hetzelfde verlaagde plaspeil als in het VKA het geval is en voedt zich alleen met rivierkwel.

In verband met de doorspoeling van de plas in het deel Over de Maas wordt gekozen voor een tweezijdige aansluiting op de Maas, waarbij de oostelijke aansluiting is gesitueerd beneden de stuw zodat er een meestromende nevengeul ontstaat die samen met de getijdenwerking zorg draagt voor verversing van de plas, respectievelijk het verkorten van de verblijftijd van water in deze plas. Deze nevengeul kruist de Veerweg door middel van een kunstwerk. Ook wordt meer rekening gehouden met de aanwezige aanlegplaatsen voor kegelschepen.

Omdat de afvoer van de Alphense Uitvliet niet belemmerd mag worden en een omlegging gevoelig is voor erosie en extra onderhoud, mondt in het VKA+ de Alphense Uitvliet direct uit in de grote plas. De hoeveelheid te winnen industriezand en de wincontouren blijven ongewijzigd. De uiteindelijk gerealiseerde oppervlakten natuur (inclusief oevers en ondiep water) en diep water zijn vrijwel identiek aan het VKA.

6.4 Landschap

Het eentonige uiterwaardenlandschap wordt omgevormd tot een gevarieerd en waterrijk landschap. Het plan biedt mogelijkheden om het landschappelijk contrast binnendijs – buitendijs te versterken en de visuele relatie met de rivier te herstellen.

Binnen de uiterwaarden maakt het hooggelegen, open uiterwaardenlandschap plaats voor een waterrijk, meer natuurlijk uiterwaardenlandschap. De diversiteit aan hoog gelegen graslanden, lage vochtige graslanden, rietmoerassen en open water draagt bij aan de identiteit van het uiterwaardenlandschap.

In het besluitMER/planMER is het VKA+ op landschappelijke effecten onderzocht ten opzichte van het VKA. Doordat in het VKA+ kan worden volstaan met een beperktere uitstroomopening van de grote plas (in verband met waterkwaliteit) en tevens het te bouwen kunstwerk in de Veerweg een beperkte breedte kan hebben, wordt het mogelijk om een groter gedeelte van de

oeverwal en het aanwezige reliëf in het plangebied te sparen. Tevens is sprake van een betere aansluiting van de nevengeul op het kunstwerk in de Veerweg.

Bij realisatie van het VKA+ komt de veerstoep op een soort van eiland te liggen (de oeverwal). Daarmee ontstaat een beeld dat ten opzichte van het VKA beter aansluit bij oudere landschappelijke structuren in het gebied.

6.5 Geohydrologie en waterhuishouding

6.5.1 Primaire effecten

Binnen de geohydrologie en waterhuishouding worden primaire en secundaire effecten onderscheiden. Primaire effecten geven een beeld van de veranderingen in de grondwaterstanden, in de kwel- en wegzijgingshoeveelheden (waterbalans) en in de waterhoeveelheden die door het gemaal Quarles van Ufford moeten worden uitgeslagen. Voor primaire effecten worden de volgende criteria getoetst:

- veranderingen in de grondwaterstanden, die hoger of lager kunnen worden dan thans; het oppervlak van het beïnvloede gebied, gedefinieerd als het binnendijkse gebied waarin de afwijkingen van de huidige grondwaterstanden groter zijn dan 5 cm;
- veranderingen in de waterbalans;
- veranderingen in de afvoer via Quarles van Ufford, aangeduid als 'bemalingsdebiet Quarles van Ufford', waarbij wordt opgemerkt, dat onder gemiddelde omstandigheden en bij laag water onder vrij verval wordt geloosd op de Maas.

Een belangrijk uitgangspunt bij het opstellen van het hoofdrapport MER/SMB is dat effecten op de binnendijkse waterhuishouding zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen. Dit kan grotendeels door in de plassen een kunstmatig peil in te stellen. Het instellen van plasdifferentiatie is echter in strijd met de wens vanuit natuur voor een open verbinding met de Maas en het benutten van getijdenwerking.

Het plan voorziet in een compromis door in de Voornse Plas nabij Fort Nassau en de Moleneindsche Plas in de Moleneindsche Waard grotendeels kunstmatige plaspeilen in te stellen en in de te creëren grote plas in het middengebied getijdenwerking te benutten. Doordat in het plan de grote plas in open verbinding staat met de Maas, zal in het aansluitende binnendijkse gebied enige verdroging optreden. Teneinde negatieve effecten op de landbouw te compenseren zullen binnendijkse maatregelen worden getroffen ter compensatie van de negatieve effecten op de waterhuishouding.

6.5.2 Secundaire effecten

Secundaire effecten zijn effecten die worden veroorzaakt door de primaire effecten. Secundaire effecten worden getoetst op:

- effecten op de natuur, door veranderingen in de grondwaterstanden;
- effecten op het bodemarchief, bijvoorbeeld aantasting van archeologische waarden, door daling van grondwaterstanden;
- zettingen van gebouwen, door daling van grondwaterstanden;
- effecten op de landbouw (bijvoorbeeld veranderingen in droogte- of natschade), door wijzigingen van de geohydrologische situatie.

De effecten op zettingen zijn in de aanvulling op het MER berekend en gering bevonden. Bij Fort Voorne is de berekende eindzetting zo klein, dat een eventuele zettingschade verwaarloosbaar zal zijn. Geadviseerd wordt om bij de monumentale bebouwing peilbuis- en zettingsmetingen uit te voeren voor aanvang en tijdens zandwinning, om te kunnen verifiëren of de zettingschade inderdaad verwaarloosbaar is. Ook de effecten op de pompstations wijzigen niet ten opzichte van het hoofdrapport MER/SMB.

De effecten op het geohydrologisch systeem beperken zich vrijwel geheel tot de noordkant van de Maas. Aan de zuidzijde van de Maas treden geen significante effecten op, omdat de Maas als waterscheiding fungeert.

6.6 Waterparagraaf

6.6.1 Algemeen

Op grond van de afspraak uit de startovereenkomst WB21 dienen decentrale overheden in de toelichting op ruimtelijke plannen een waterparagraaf op te nemen. In die paragraaf dient te worden uiteengezet wat voor gevolgen het plan in kwestie heeft voor de waterhuishouding, dat wil zeggen het grondwater en het oppervlaktewater. Onderstaand is ten behoeve van het bestemmingsplan de inbreng van het aspect water voor verdere planvorming uitgewerkt.

6.6.2 Kader en achtergrond

Ten behoeve van de Partiële herziening van het streekplan Gelderland 2005 betreffende Over de Maas is in opdracht van de provincie Gelderland het hoofdrapport MER/SMB opgesteld. Vervolgens is een aanvulling op het MER opgesteld waarin het VKA nader is beschouwd. Aanvullend hierop zijn thans de hydrologische effecten op de landbouw van het VKA meer in detail uitgewerkt voor zowel de bouw- als de eindfase (Witteveen + Bos, 16 juni 2006; Witteveen + Bos, 18 september 2006). Hierop is een reactie gevolgd van het waterschap Rivierenland in een memo van 24 november 2006. Tenslotte zijn hydrologische effectberekeningen uitgevoerd op de wateraanvoer en –afvoer in de binnendijkse peilgebieden.²⁰

6.6.3 Afstemming

In het kader van de watertoets heeft er afstemming plaatsgevonden in week 8 van 2008 tussen het Waterschap Rivierenland (de heer S. Fontein) en Grontmij (de heer F. Aalbers) namens de Gemeente West Maas en Waal over de relevante waterhuishoudkundige aspecten. In het overleg is geconstateerd, dat de paragraaf inzake waterhuishouding die ten behoeve van het partiële structuurplan is opgesteld ook kan worden benut ten behoeve van het bestemmingsplan, mits aanvullend de mitigerende en compenserende maatregelen concreet worden aangegeven.

6.6.4 Beschrijving van het plangebied en van het plan

Voor een beschrijving van het plan en het plangebied wordt hier korthedshalve verwezen naar hoofdstuk 1 van deze plantoelichting.

6.6.5 Beleidskader

Richtinggevend is het algemene waterbeleid, zoals beschreven in de Vierde Nota Waterhuishouding van de rijksoverheid, het Waterhuishoudingsplan Gelderland en het Integraal Waterbeheersplan Gelders Rivierengebied van de provincie Gelderland. Samengevat schrijven deze plannen het voorkomen van afwentelen van problemen in ruimte en tijd (duurzaamheidsbegin-sel) voor. Daarnaast zijn de algemeen geldende Keur en de nieuwe beleidsregels (zie notitie Beleid bij toetsen van projecten in uiterwaarden en dijkterugleggingen aan effecten op het binnendijkse watersysteem (kwel), kenmerk 2006-23633) van het waterschap Rivierenland van toepassing.

6.6.6 Uitgangspunten en randvoorwaarden

In dit bestemmingsplan zijn uitgangspunten en randvoorwaarden geformuleerd en ook, voor zover mogelijk, juridisch-planologisch verankerd. Als zodanig maken deze uitgangspunten en randvoorwaarden dan ook deel uit van het toekomstig ruimtelijk beleid voor wat betreft het plangebied. Hieronder worden deze uitgangspunten en randvoorwaarden genoemd.

6.6.6.1 Veiligheid

In artikel 16 van de Keur van het waterschap is het verbod opgenomen dat geen diepe afgravingen plaats mogen vinden binnen de buitenbeschermingszones. Ten aanzien van ontgroningen gelden de volgende toetsingcriteria:

1. Voor alle (diepe) ontgroningen geldt dat de CUR-aanbeveling 130 (oeverstabiliteit bij zandwinputten)²¹ gehanteerd wordt bij het ontwerpen en toetsen van de uit te voeren ontgroning.

²⁰ Effecten zandwinning Over de Maas op wateraanvoer en –afvoer binnendijkse peilgebieden, Witteveen+Bos, 1 maart 2007.

²¹ De CUR-aanbeveling 130 (oeverstabiliteit en zandwinputten) is momenteel nog een concept-aanbeveling.

2. Voor alle ontgroningen geldt dat door middel van hydrologisch en geotechnisch onderzoek moet worden aangetoond dat de ontgroning geen negatief effect op de algehele standzekerheid van de waterkering en het waterbeheer heeft.
3. Diepe ontgroningen zijn buitendijks niet toegestaan binnen 100 meter vanuit de buitenteen van de waterkering.
4. Buitendijks zijn binnen een zone van 50 meter tot 100 meter vanuit de buitenteen van de waterkering ondiepe ontgroningen niet toegestaan, tenzij de ontgroning boven de gemiddelde zomerwaterstand plaatsvindt en een minimaal kleidek van 1,00 meter ongeroerd aanwezig blijft, of 1,50 m verdicht wordt aangebracht.
5. Binnendijks zijn binnen de buitenbeschermingszone geen (diepe) ontgroningen mogelijk, tenzij door het hydrologisch en geotechnisch onderzoek is aangetoond dat er geen negatief effect is op de algehele standzekerheid van de waterkering.

6.6.6.2 *Waterhuishouding*

Het Waterschap Rivierenland eist, dat alle hydrologische veranderingen (effecten op kwel en wegzijging) volledig worden gecompenseerd. In eerste instantie zullen oplossingen ter compensatie gezocht moeten worden in maatregelen in het buitendijks gelegen plangebied.

Het uitgangspunt dat waterschap Rivierenland hanteert bij het toetsen van projecten in de uiterwaarden en dijkterugleggingen is dat wateroverlast en schade binnendijks zo veel mogelijk moet worden voorkomen. De volgende stappen worden onderscheiden:

1. Voorkomen en mitigeren
Als gevolg van maatregelen in de uiterwaarden mag de totale hoeveelheid kwel die onder de dijk door richting het binnendijkse gebied gaat, niet noemenswaardig toenemen. Dit is een ontwerpogave.
2. Compenseren
Uitsluitend indien de initiatiefnemer zich maximaal heeft ingespannen om de kweltoename te beperken, maar de kweltoename is toch meer dan 'noemenswaardig', en er is sprake van een zwaarwegend maatschappelijk belang om tot uitvoering te komen, zijn compenserende maatregelen in het binnendijkse gebied toegestaan.

De uiteindelijke keuze van de compenserende maatregelen is maatwerk. De maatregelen komen voor rekening van de initiatiefnemer.

6.6.6.3 *Waterkwaliteit en duurzaamheid*

Er mag geen negatieve beïnvloeding op het omliggend watersysteem plaatsvinden. Met name een negatieve invloed op de aanwezige SED-wateren, waarbij de eendenkooi en het Nieuwe Wiel momenteel volledig aan het streefbeeld voldoen, moet voorkomen worden. Extra inlaat van Maaswater in de binnendijkse peilgebieden is in strijd met de kaderrichtlijn water en daarmee ongewenst.

6.6.6.4 *Natuurontwikkeling*

Het riviereengebied maakt deel uit van de EHS. Hierbinnen behoren grote delen van de Waal- en Maasuiterswaarden tot natuurontwikkelingsgebieden. De ontgroningen en de daaropvolgende herinrichting van het plangebied moeten aan het EHS-beleid in aansluiting op de omliggende gebieden voldoen. De inrichting van de (natuurvriendelijke) oevers moet passen binnen het gestelde beleid van Rijkswaterstaat inzake Natuurontwikkeling Oevers en het Ruimte voor Rivier-beleid.

6.6.6.5 *Beheer en onderhoud*

Naast aandacht voor de inrichting wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het beheer. Te veel bos moet worden voorkomen in het gebied. Bij de verder planuitwerking en detaillering dient het beheer en onderhoud verzekerd te zijn.

6.6.7 *Effecten en ruimtelijke consequenties*

Onderstaand zijn de effecten en ruimtelijke consequenties voor het bestemmingsplan weergegeven.

6.6.7.1 *Veiligheid*

De afstanden tot de dijk moeten worden gerespecteerd i.v.m. de veiligheid. In het structuurplan ligt de begrenzing van de zandwinning, conform de Partiële herziening van het streekplan Gelderland 2005 betreffende Over de Maas, op minimaal 100 meter vanaf de buitenteen van de dijk en 50 meter uit de oever van de Maas. Buiten de begrenzing zal geen (diepe) zandwinning plaatsvinden, alleen vergravingen ten behoeve van het realiseren van de inrichting alsmede rivierverruiming en extensieve recreatie. Hierbij blijft een minimaal kleidek van 1,50 meter aanwezig, of wordt verdicht aangebracht. Aanvullend hydrologisch en geotechnisch onderzoek ten behoeve van de vergunningverlening is inmiddels uitgevoerd.

6.6.7.2 *Waterhuishouding*

Waterpeilen

In het plan worden verschillende waterpeilen ingesteld. Benedenstrooms van de stuw bij Lith krijgt de plas in Over de Maas (ODM-plas) een open verbinding met de Maas. Hierbij bedraagt het gemiddelde rivierpeil NAP +1,00 m. Bovenstrooms van de stuw ligt de plas in de Molen-eindsche waard (MW-plas), welke niet in open verbinding komt te staan met de Maas. De plas bij Fort Voorne wordt na de zandwinning weer een afgesloten plas met een peil van NAP + 2,05 m. Om een minimale landbouwschade in het binnendijs gebied, zowel wat betreft nat- als droogteschade, te kunnen realiseren is het peil in de MW-plas geoptimaliseerd voor de eindfase (Effecten zandwinning Over de Maas op wateraanvoer en –afvoer binnendijske peilgebieden, Witteveen+Bos, 1 maart 2007). Optimalisatie van het peil in de bouwphase is niet mogelijk, daar in de bouwphase er een open verbinding tussen MW-plas en Maas is. Uit berekening is gebleken dat door het instellen van een peil van NAP + 2,80 m in de MW-plas een optimum wordt bereikt ten aanzien van de vermindering van de huidige binnendijske optredende natschade. Tussen de ODM-plas en de MW-plas komt een verbindingsgeul.

Aanvoersituatie binnendijske peilgebieden

Om droogteschade in de zomer te voorkomen moet extra water via het hoofdinlaatpunt vanuit de Maas, de Rijkse Sluis, worden ingelaten. De waterbehoefte neemt toe, en dit zal opgelost moeten worden met een grotere capaciteit van het watersysteem. Daarom zal de oplossing bestaan uit het verruimen van watergangen, het aanpassen van de (bediening van de) stuw en uitbreiding van de draaiuren van een gemaalje.

Afvoersituatie binnendijske peilgebieden

Tijdens een maatgevende afvoersituatie (die zich 1 à 2 dagen per jaar voordoet) in de bouwphase moet meer water worden afgevoerd. De effecten zijn te neutraliseren door voor de tijdelijke periode van de bouwphase in de winterperiode de stuwpeilen lager in te stellen. Een nader beschrijving van de voorgestelde afvoersituatie is opgenomen in de hydrologische effectberekeningen (Effecten zandwinning Over de Maas op wateraanvoer en –afvoer binnendijske peilgebieden, Witteveen+Bos, 1 maart 2007).

6.6.7.3 *Waterkwaliteit en duurzaamheid*

Uit de hydrologische effectberekeningen blijkt dat een zeer beperkte invloed van het VKA op de waterkwaliteit in de binnendijske peilgebieden wordt verwacht. Zowel in de bouwphase als in de eindfase zal meer water vanuit de Grote Wetering naar de peilvakken 59 en 61 gepompt moeten worden. Dit is op zich niet duurzaam, maar in verhouding betreft het beperkte extra hoeveelheden water.

6.6.7.4 *Natuurontwikkeling*

Er wordt zoveel mogelijk invulling gegeven aan de inrichting van de (natuurvriendelijke) oevers volgens het gestelde beleid van Rijkswaterstaat inzake Natuurontwikkeling Oevers en Ruimte voor Rivier.

6.6.7.5 *Beheer en onderhoud*

Het beheer en onderhoud dient verzekerd te zijn. Om verbossing tegen te gaan kunnen bijvoorbeeld grazers ingezet worden of wordt bijvoorbeeld aanvullend gemaaid of vindt natuurvriendelijk beheer door agrariërs plaats. Bij de nadere planuitwerking wordt hier meer invulling aan gegeven.

6.6.8 Compenserende en mitigerende maatregelen

In de huidige situatie is vanwege de drainerende werking van de Maas (benedenstrooms van de stuw bij Lith) sprake van wegzijging van water vanuit de polder via de ondergrond richting Maas. Uitvoering van het plan Over de Maas kan leiden tot een toename van deze hoeveelheid wegzijging richting de te realiseren plas hetgeen binnendijks een verdrogend effect kan hebben. Zoals reeds in paragraaf 6.6.2 werd aangegeven is in opdracht van de initiatiefnemer en in nauwe samenwerking met het waterschap Rivierenland nader onderzoek verricht naar de mogelijkheden om deze hoeveelheid water te compenseren door extra wateraanvoer vanuit en via het aanwezige oppervlaktewatersysteem. Deze extra aanvoer mag echter niet gepaard gaan met een verhoging van de peilen in de diverse peilvakken.

Het onderzoek van Witteveen+Bos heeft opgeleverd dat het huidige binnendijkse waterhuishoudingsstelsel van waterlopen, duikers, stuwen en gemalen voldoende gedimensioneerd is om de hoeveelheid grondwater die via de extra wegzijging verloren gaat weer aan te vullen via het oppervlaktewater. Er is uitgegaan van een worstcase-situatie waarbij er maximaal sprake is van een extra aanvoerbehoefte van 5.000 m³/dag.

Ondanks deze uitkomst van het onderzoek hebben de initiatiefnemer en het Waterschap Rivierenland nader overleg gevoerd en afspraken gemaakt over een maatregelenpakket waarmee de watervoorziening efficiënter kan verlopen aangezien het waterhuishoudingsstelsel mogelijk wel intensiever gebruikt zal gaan worden. Bij dit maatregelenpakket wordt concreet gedacht aan het automatiseren van een tweetal stuwen (nabij de Lindenlaan en nabij de Kooiweg) in de wateraanvoertracé richting Alphen en het dimensioneren van enkele duikers in peilvak 61 nabij de Ruivertweg.

6.7 Bodem en waterkwaliteit

6.7.1 Bodem

In het plangebied is diffuse bodemverontreiniging aangetroffen (zie hoofdstuk 2). De in het plangebied aanwezige hoeveelheid verontreinigde grond (bovenlaag) is weliswaar beperkt, maar aangezien het plangebied onderdeel uitmaakt van het saneringsgeval Maas is er in het kader van de Wet Bodembescherming sprake van een deelsanering en moet er een saneringsplan worden opgesteld. Dit (deel)saneringsplan is inmiddels opgesteld.²²

Aangezien per 1 januari 2008 het Besluit Bodemkwaliteit in werking is getreden voor het onderdeel waterbodems, heeft de initiatiefnemer hierbij aansluiting gezocht voor wat betreft de wijze van (tijdelijke) opslag en wijze van (grootschalige) toepassing van de vrijkomende grondstromen. De resultaten van het door Grontmij en Royal Haskoning uitgevoerde bodemkwaliteitsonderzoek zijn ondertussen omgerekend naar de nieuwe klasse-indeling conform het Besluit Bodemkwaliteit. De grondstroom welke bestaat uit klasse B en die vrijkomt uit de oeverzone nabij de Maas zal afzonderlijk worden behandeld van de overige grondstromen (klasse A en Schoon). Na afloop van de uitgevoerde sanering zal het gehele plangebied voldoen aan het herverontreinigingsniveau (HVN) van de Maas.

6.7.2 Waterkwaliteit

6.7.2.1 VKA

In verband met de optimalisatie van het VKA naar VKA+ is in het besluitMER/planMER Over de Maas, ten opzichte van het hoofdrapport MER/SMB en de aanvulling op het MER, uitgebreid en aanvullend onderzoek verricht naar de gevolgen van dat VKA+ voor de waterkwaliteit.

In het VKA ontstaan enkele plassen in het plangebied. De meest westelijk gelegen plas zal bij realisatie worden gevoed zoals dat nu al gebeurt. De waterkwaliteit van de overige plassen komt overeen met de kwaliteit van het water in de Maas. De grote plas staat in open verbinding met de Maas en wordt ook gevoed met Maaswater via een doorstroomvoorziening vanaf de Moleneindsche Waard. De Alphense Uitvliet wordt omgeleid en mondt niet uit in de grote plas,

²² Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas - grondstromenplan/deelsaneringsplan, Royal Haskoning, 11 juli 2007.

zodat van directe beïnvloeding geen sprake is. De plas in de Moleneindsche Waard wordt via de doorstroomvoorziening rechtstreeks met Maaswater gevoed, maar wordt tevens gevoed met kwelwater. Dit kwelwater is van een betere kwaliteit, maar de hoeveelheid is zodanig gering, dat de waterkwaliteit in de plas in de Moleneindsche Waard als Maaswaterkwaliteit moet worden aangemerkt. Uit het hoofdrapport MER/SMB bleek met betrekking tot de verblijftijd van water in de plassen, dat er voldoende Maaswater beschikbaar is voor doorspoeling.

6.7.2.2 VKA+

In verband met het VKA+ zijn in het besluitMER/planMER vier scenario's bestudeerd met als doel om na te gaan, of het effect van deze (gecombineerde) scenario's voldoende is om algenbloei te voorkomen en het VKA+ als een volwaardig alternatief kan dienen voor het waarborgen van de waterkwaliteit in de plassen. Het betreft de volgende vier scenario's:

- rivierkwel plas in Moleneindsche Waard,
- getijdenwerking grote plas,
- benedenstroomse aansluiting Maas, en
- rechtstreekse uitmonding Grote Wetering.

Uit de berekeningen blijkt het volgende:

- De uitstroomopening van de getijdenplassen richting Maas kan beperkt blijven tot een breedte van circa 100 meter (bij een bodemhoogte van minimaal NAP – 3 meter). Een bredere of diepere opening levert ten aanzien van het aspect waterkwaliteit geen betere doorspoeling meer op.
- Alleen de inzet van getijdenwerking (scenario 2) is bij lage Maasafvoeren tot ca. 100m³/sec al voldoende om te zorgen voor een voldoende doorspoeling van zowel de grote als de kleine getijdenplas (nabij Fort Nassau). Wel kunnen er delen van de plassen resteren waar geen volledige menging heeft kunnen plaatsvinden. Bij hogere rivierafvoeren is de doorspoeling van beide plassen middels getijdenwerking onvoldoende omdat de getijdenslag afneemt.
- Een combinatie van getijdenwerking en een rechtstreekse uitmonding van de Alphense Uitvliet in de grote plas (scenario's 2 en 3) levert een betere doorspoeling op en kan voor de grote getijdenplas zelfs voldoen bij hogere Maasafvoeren. Voor de kleine getijdenplas is dit bij hogere afvoeren niet het geval. Ook geldt hier opnieuw dat er sprake kan zijn van delen van de plas waar nog geen sprake is van voldoende menging.
- Een combinatie van scenario's 2, 3 en 4, waarbij in de vorm van een nevengeul ook een extra aansluiting op de Maas wordt gemaakt levert het beste resultaat op zeker voor wat betreft de grote getijdenplas. In een periode van drie weken vindt er (afhankelijk van de Maasafvoer en de dikte van de stratificatielaag) zelfs 3 tot 5 maal volledige doorspoeling plaats van de grote getijdenplas, hetgeen meer is dan bij het VKA. Ook zal de menging in een veel groter deel van de plas beter zijn en zijn er aanzienlijk minder delen waar dit mogelijk niet volledig plaatsvindt. Deze nevengeul voegt voor de kleine getijdenplas niet veel toe, tenzij er ook een verbindingsgeultje wordt gemaakt tussen grote en kleine getijdenplas.

Op basis van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek kan worden geconcludeerd, dat realisatie van het VKA+ op het gebied van waterkwaliteit positief kan worden gewaardeerd ten opzichte van het VKA.²³

6.8 Rivierkundige effecten

6.8.1 VKA

Onderzoek in het kader van het VKA heeft uitgewezen, dat een maximale verlaging van de MHW-stand met 101 mm mag worden verwacht. Dit waterstandverlagende effect zet zich in bovenstroomse richting voort over grote afstand alvorens het effect is genivelleerd. Gelijktijdig ontstaat er een kleine opstuwing aan de benedenstroomse zijde van het plangebied ter groote van maximaal 12 mm. Negatieve morfologische effecten (aanzanding, erosie etc.) worden niet verwacht.

²³ Waterkwaliteit zandwiplassen Over de Maas, Arcadis, 14 november 2006.

6.8.2 Effecten VKA+

Het verschil tussen VKA en VKA+ komt met name tot uiting in de wijze waarop het gebied in de omgeving van de Veerweg wordt ingericht. In het VKA+ wordt de oever oostelijk van de Veerweg verlaagd en wordt er een permanente watervoerende aansluiting gerealiseerd in de vorm van een nevengeul.

Het VKA+ is rivierkundig doorgerekend.²⁴ Uit de berekeningen blijkt, dat:

- indien het VKA+ wordt uitgevoerd met een kunstwerk in de Veerweg met een doorstroombreedte van 15 meter en een bodemhoogte van NAP – 3 meter de maximale waterstandverlaging toeneemt tot 148 mm. Dit effect zet zich in bovenstroomse richting over grote afstand (tot meer dan 30 km) voort alvorens het effect is genivelleerd. De opstuwing aan de benedenstroomse zijde van het plangebied neemt ten opzichte van het VKA toe tot maximaal 19 mm. Dit is acceptabel vanwege de reeds aanwezige overhoogte in de dijken.
- Mocht op termijn na afloop van het project Over de Maas blijken dat er nog meer waterstandverlaging nodig is, dan kan dit worden bereikt door een verbreding van het kunstwerk in de Veerweg.
- Het stroombeeld van de rivier wordt gunstiger vanuit het oogpunt van morfologie. In het VKA+ is sprake van geringere stroomsnelheden. Dit betekent een afname van erosie en tevens minder aanzanding (stroomafwaarts van km 201).

6.9 Geomorfologie

Voor de beoordeling van de effecten op de geomorfologie worden de volgende criteria gehanteerd:

- vergraving van geomorfologische waarden. Vergraving van reeds vergraven terreinen wordt neutraal beoordeeld. Vergraving van oeverwallen in de uiterwaard en voormalige stroomgeulen wordt (zeer) negatief beoordeeld;
- aantasting reliëf. Aantasting van representatief reliëf wordt (zeer) negatief beoordeeld. Herstel van de oude Maasarm in de Moleneindsche Waard wordt als (zeer) positief aangemerkt, omdat hiermee een wezenlijk onderdeel van het landschap wordt gereconstrueerd.

In het plan worden relatief veel onvergraven delen vergraven waardoor negatieve effecten worden verwacht op de geomorfologie. Deze effecten zijn inherent aan het initiatief om in dit gebied zandwinning uit te voeren.

Het VKA+ bevat ten opzichte van het VKA een voordeel voor wat betreft de geomorfologische effecten, omdat in het VKA+ sprake is van een rivierkundig effect dat positiever is dan in het VKA het geval is (minder erosie, minder aantasting van reliëf). Daarnaast wordt de oeverwal in het VKA+ minder vergraven.

6.10 Archeologie en cultuurhistorie

In het kader van de zandwinning kan mogelijk aantasting van archeologische waarden door vergraving aan de orde zijn. In het plan wordt het gebied met de hoge verwachtingswaarde in de Moleneindsche Waard niet of slechts zeer ondiep vergraven.

Bij het aspect cultuurhistorie worden drie criteria beschouwd:

- cultuurhistorische objecten, patronen en/of structuren. Bij dit criterium wordt de eventuele aantasting en/of inpassing van belangrijke cultuurhistorische objecten, patronen en structuren (zoals dijken, waterlopen, verkavelingspatroon) beoordeeld. In het hoofdrapport MER/SMB en de aanvulling op het MER wordt vergraving van deze objecten matig negatief beoordeeld. Vergraving van het verkavelingspatroon en de Alphense Uitvliet wordt negatief beoordeeld.
- Monumenten en/of karakteristieke omgeving. Bij dit criterium wordt de eventuele aantasting en/of inpassing van monumenten beoordeeld. Hoe worden de monumenten ingepast in de ontwerpen van de verschillende uitvoeringsvarianten? Daarnaast wordt beoordeeld of de in-

²⁴ WAQUA berekeningen project Over de Maas, Svasek Hydraulics, 15 maart 2007.

greep van invloed is op de karakteristieke omgeving van de monumenten. De effecten kunnen zowel positief als negatief zijn.

- Context en presentatie van cultuurhistorische objecten. De invloed van de ingreep op de presentatie en/of landschappelijke context van cultuurhistorische objecten wordt beoordeeld. Het betreft het Fort Nassau bij Voorne en Lith. De effecten kunnen zowel positief als negatief zijn.

De historische ringdijk en het karakteristieke verkavelingspatroon gaan verloren. De molen in de Moleneindsche Waard komt na realisatie van het plan aan het water te liggen waardoor een positieve bijdrage wordt geleverd aan het monumentale karakter. Ook de gerestaureerde prominente ligging van Fort Nassau aan het water wordt hoog gewaardeerd.

6.11 Natuur

Met betrekking tot natuur worden in het hoofdrapport MER/SMB en de aanvulling op het MER vier criteria besproken: oppervlakte, kwaliteit, samenhang en verstoring

6.11.1.1 Oppervlakte

Van het totale gebied van 277 hectare wordt 72 ha diep water en 205 ha natuur. In de volgende tabel zijn de oppervlaktegegevens van de verschillende middels het plan (VKA+) te realiseren natuurtypen weergegeven ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Tabel Vergelijking autonome ontwikkeling en plan

Uitvoeringsvariant	Autonome ontwikkeling (ha)	Plan (ha)
Droge graslanden	25	120
Natte natuur	105	72
Bos	10	13
Totaal natuur	140	205
Diep water	-	72
Landbouw	137	-
Totale plangebied	277	277

Hieruit is af te leiden dat de totale oppervlakte aan natuur in het plan toeneemt het ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

6.11.1.2 Kwaliteit

In de eindsituatie zal per saldo voor de meeste beschermde soorten sprake zijn van een verbetering. Voor een enkele soort zal de biotoop in de nieuwe situatie naar verwachting verslechteren. De waterstanden in de binnendijks gelegen SED wateren worden mogelijk negatief beïnvloed bij uitvoering van het plan. Het beleid ten aanzien van de SED wateren is gericht op het minimaal handhaven van de waterhuishoudkundige situatie. Het plan is hiermee in strijd is. De negatieve effecten voor enkele soorten wegen echter niet op tegen het positieve effect dat door de inrichting meer biotoop wordt gecreëerd dan thans aanwezig is voor enkele aanwezige en diverse andere bijzondere soorten.

6.11.1.3 Samenhang

Het natuurterrein wordt gerealiseerd met als doel een ecologische verbinding tussen de Waaluitwaarden en de natuurontwikkeling langs de Maas te creëren. Een van de voorwaarden is dat er een oppervlak van 50 ha aaneengesloten begraasbaar terrein en een goed bereikbare hoogwatervluchtplaats is. De waterkwaliteit en de ligging ten opzichte van het natuurgebied moet extra aandacht krijgen in de verdere planning en uitvoering van het plan, zodat deze geen belemmering vormen voor verbindingen en samenhang van ecologische verbindingen.

6.11.1.4 Verstoring

Middels fasering van de werkzaamheden kan tijdens de uitvoering worden voorkomen dat broedvogels in het broedseizoen worden verstoord. Bij de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met broedvogels.

Bij besluit van 18 april 2007 is door de minister van LNV ontheffing als bedoeld in artikel 75 lid 5 en lid 6, onder c, van de Flora- en faunawet verleend van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet, ten behoeve van het uitsteken, vernielen, beschadigen of anderszins van de groeiplaats verwijderen, en het uitvoeren en onder zich hebben van de gulden sleutelbloem, en ten behoeve van het vernielen, wegnemen of verstoren van voortplantings-, rust- en verblijfplaatsen van de bonte specht (zie ook paragraaf 2.6).

6.12 Woon- en leefmilieu

Het thema woon- en leefmilieu gaat over effecten van de visueel ruimtelijke aspecten, landschapsbeleving, licht effecten, geluid, stof effecten en luchtkwaliteit.

6.12.1 Visueel ruimtelijke aspecten

De visuele effecten zijn gering, omdat open agrarisch landschap plaats maakt voor open waterrijk landschap. Doordat een belangrijk deel van het gebied verlaagd wordt zullen ook rietmoerassen, struwelen en oobossen weinig invloed hebben op de visuele ruimte. Het open karakter van het uiterwaardenlandschap blijft intact, zij het met een ander beeld.

6.12.2 Belevingswaarde van het landschap

De criteria voor de belevingswaarde van het landschap zijn de mate van afwisseling en de mate van inzichtelijkheid en begrijpelijkheid van het landschap. De belevingswaarde van het landschap zal toenemen. Daarnaast worden er faciliteiten gecreëerd om de landschapsbeleving toegankelijk te maken en te verhogen.

6.12.3 Licht

Lichthinder wordt niet verwacht, omdat scheeps- en winwerktuigverlichting geen directe lichtinval op woningen zullen veroorzaken, de afstanden tot de winwerktuigen relatief groot zijn en omdat het landmaterieel in het donker niet zal werken. Verder kunnen aan de milieuvergunning voorschriften terzake worden verbonden.

6.12.4 Geluid

In verband met de aanvraag voor een milieuvergunning is een akoestisch onderzoek uitgevoerd.²⁵ Uit het onderzoek blijkt het volgende.

- Met betrekking tot het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{ar,lt}$ de maximaal te vergunnen geluidsgrenswaarde van 50 d(B)A, zoals vermeld in de Handreiking industrielawaai, dan wel de voorkeursgrenswaarde van 50 d(B)A, zoals vermeld in de Circulaire natte grindwinningen (1992) gedurende de dagperiode bij enkele woningen wordt overschreden. Via bronmaatregelen en organisatorische maatregelen kunnen de overschrijdingen teniet worden gedaan.
- Het is noodzakelijk/wenselijk om reconstructiezuigers in te zetten in het deelgebied Over de Maas gedurende de avondperiode.
- Ruimschoots zal voldaan kunnen worden aan de maximale geluidsniveaus L_{amax} vanwege de grote afstand tot woningen.
- Door de schepen die worden ingezet ten behoeve van de zandwinning geen geluidsoverschrijdingen zullen worden veroorzaakt.
- Bij de meest kritische woning (aan de Van Heemstraweg) wordt geen hoger equivalent geluidsniveau berekend dan 46 d(B)A als gevolg van vrachtverkeer ten behoeve van de afvoer van een deel van de keramische klei.
- Laagfrequent geluid kan worden aangemerkt als objectieveerbare hinder. In verband hiermee kan in het kader van de milieuvergunning een onderzoeksplicht worden opgenomen.
- Er is geen gevaar voor trillinghinder voor nabijgelegen woningen.

6.12.5 Luchtkwaliteit

In verband met de streekplanherziening is een reeks van luchtkwaliteitonderzoeken uitgevoerd.

²⁵ Akoestisch onderzoek Over de Maas, Sight adviseurs voor milieu en landschap bv, 22 november 2007.

Naar aanleiding van opmerkingen van de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (STAB) in verband met de procedure tegen de streekplanherziening is door Gedeputeerde Staten een bijgesteld onderzoek uitgevoerd.

In het bijgestelde onderzoek zijn betrokken de gevolgen van de winning en afvoer van 1 miljoen m³ grind. Tevens is beter gekeken naar de exacte hoeveelheid klei die vrijkomt in het VKA. Ook is specifiek aandacht besteed aan de immissie op de weg door het plangebied tegenover de Veerweg en is, ten slotte, de verdeling van de hoeveelheid te winnen klei over de deelgebieden Over de Maas en Moleneindsche Waard bijgesteld.

Uit het onderzoek blijkt dat in alle peiljaren (2005, 2010 en 2015) ruimschoots wordt voldaan aan de jaargemiddelde grenswaarden voor NO₂ en PM10. Ook aan de etmaalgrenswaarde voor PM10 wordt voldaan, behalve ter plaatse van de rand van de strook in Over de Maas in de peiljaren 2005 en 2010.

In opdracht van initiatiefnemer Over de Maas CV is eind 2007 ten behoeve van de aanvraag voor een milieuvergunning een geheel nieuw en zeer gedetailleerd luchtkwaliteitsonderzoek uitgevoerd waarbij rekening is gehouden met het te hanteren faseringsplan voor de realisatie van het project.²⁶ Uit het onderzoek blijkt het volgende:

Uit het onderhavige onderzoek naar de invloed van de uitvoering van de werkzaamheden ten behoeve van het zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas op de luchtkwaliteit worden de volgende conclusies getrokken.

- De invloed van het project op de jaargemiddelde concentratie NO₂ is over het algemeen gering en beperkt zich tot de directe invloedssfeer van de gebruikte machines. Op de rand van het projectgebied wordt in alle peiljaren ruimschoots voldaan aan de jaargemiddelde grenswaarde voor NO₂.
- De invloed van het project op de uurgemiddelde concentratie NO₂ is over het algemeen gering en beperkt zich tot de directe invloedssfeer van de gebruikte machines. Op de rand van het projectgebied wordt in alle peiljaren ruimschoots voldaan aan de uurgemiddelde grenswaarde voor NO₂.
- Met name verstuiwing van bodemstof door het rijden van vrachtwagens over platenbanen leidt tot aanzienlijke toename van de jaargemiddelde concentratie PM10. Ook de invloed van de verbrandingsemissies van de machines op de jaargemiddelde concentratie PM10 is merkbaar. Op de rand van het projectgebied wordt echter in alle peiljaren ruimschoots voldaan aan de jaargemiddelde grenswaarde voor PM10.
- De bijdrage van het project op het aantal etmaaloverschrijdingen PM10 binnen het projectgebied is aanzienlijk. Met name door verstuiwing van bodemstof vanwege het rijden van vrachtwagens over platenbanen wordt in brede stroken langs de platenbanen de etmaalgrenswaarde vaker overschreden dan toegestaan. Deze overschrijdingen blijven evenwel beperkt tot binnen de grenzen van het projectgebied. Op de rand van het projectgebied, als ook specifiek ter hoogte van de dijkwoningen, wordt de etmaalgemiddelde grenswaarde voor PM10 niet vaker overschreden dan toegestaan.
- Het besproeien van de rijroutes met water tijdens grond- en kleitransporten in droge periodes blijkt als maatregel zeer effectief te zijn voor het terugdringen van met name de verstuiwingemissies van bodemstof.

Samengevat wordt in alle peiljaren op de rand van het projectgebied voldaan aan jaargemiddelde grenswaarden voor NO₂ en PM10, alsmede de uurgemiddelde grenswaarde voor NO₂ en de etmaalgemiddelde grenswaarde voor PM10.

De voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de realisatie van het zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas zijn niet strijdig met de luchtkwaliteitseisen zoals neergelegd in titel 5.2 Wet milieubeheer.

²⁶ Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas en Moleneindsche Waard – onderzoek luchtkwaliteit, Witteveen+Bos, 25 januari 2008.

6.13 Veiligheid en rivierfuncties

Bij veiligheid en rivierfuncties wordt bedoeld op: stabiliteit van de Maasbandijk en de ontgravingtaluds, de waterstandschommelingen, de effecten op de waterkrachtcentrale (zie ook paragraaf 6.3) en de effecten van het plan op de scheepvaart.

In opdracht van de initiatiefnemer is ten behoeve van de aanvraag voor een ontgrondingsvergunning en een ontheffing van de Keur van het Waterschap door Fugro een uitgebreid stabiliteitsonderzoek uitgevoerd op basis van alle verzamelde boor- en sondeergegevens.²⁷ Met betrekking tot al deze aspecten blijkt dat het plan uitvoerbaar is.

6.14 Landbouw

Van de totale oppervlakte van het projectgebied van 277 ha is in de huidige situatie 254 ha in gebruik als landbouwgrond. De overige 23 ha bestaat uit water, wegen, bos en pachtvrij gemaakte natuurvriendelijke oeverstroken langs de Maas. Bij een autonome ontwikkeling conform de Visie Fort Sint Andries zou er reeds 115 ha landbouwareaal gaan verdwijnen. Het plan Over de Maas leidt ertoe dat het gehele landbouwareaal van 254 ha definitief wordt omgezet in natuur en water.

Per 1 mei 2008 heeft de initiatiefnemer inmiddels ca. 191 ha van de genoemde 254 ha landbouwareaal minnelijk in eigendom verworven of pachtvrij gemaakt. De voormalige (agrarische) gebruikers van deze gronden zijn gecompenseerd middels aankoop of middels ruiling met geschikte vervangende binnendijs gelegen grond in de gemeente West Maas en Waal maar ook (ver) daarbuiten aangezien het areaal grond in de gemeente West Maas en Waal dat geschikt is voor akkerbouwmatige teelten relatief beperkt is.

Het resterende nog aan te kopen of te ontpachten landbouwareaal van ca. 63 ha kan naar verwachting in voldoende mate worden gecompenseerd middels aankoop of middels binnendijkse ruilgrond in de gemeente West Maas en Waal die de initiatiefnemer reeds in eigendom heeft. Het is daarbij niet uitgesloten dat bedrijfsverplaatsing noodzakelijk is.

6.15 Externe veiligheid

6.15.1 Wettelijk en beleidskader

Het beleid betreffende externe veiligheid in Nederland is onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid dat de totale breedte van de veiligheidsketen omvat: proactie, preventie, preparatie, repressie en nazorg. Het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) coördineert het integrale veiligheidsbeleid. Het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) is verantwoordelijk voor de coördinatie over een onderdeel hiervan, het beleid betreffende de externe veiligheid.

Het externe veiligheidsbeleid gaat in op de preventieve aspecten van de veiligheidsketen. Het gaat daarbij om het beperken van de kans op en het effect van een ernstig ongeval door activiteiten met gevaarlijke stoffen bij bedrijven (inrichtingen), het transport van gevaarlijke stoffen en het gebruik van luchthavens.

In het vierde Nationaal Milieubeleidsplan heeft het kabinet de lijnen uitgezet voor de vernieuwing van het externe veiligheidsbeleid. De uitgangspunten van het nieuwe beleid kunnen als volgt worden samengevat:

- Burgers mogen voor de veiligheid in hun woonomgeving rekenen op een minimumbeschermingsniveau (plaatsgebonden risico).
- De kans op een groot ongeluk met veel slachtoffers moet expliciet worden afgewogen en verantwoord (groepsrisico).

Daarbij spelen de maatschappelijke baten van, en de beschikbare alternatieven voor de desbetreffende activiteit een belangrijke rol. Het onderscheid tussen de waarden voor het plaatsge-

²⁷ Rapport betreffende geotechnische controle stabiliteit zandwinning Over de Maas, Fugro Ingenieursbureau b.v., 21 december 2007.

bonden risico voor kwetsbare objecten in bestaande en nieuwe situaties komt uiterlijk in 2010 te vervallen.

Het beleid voor externe veiligheid ten aanzien van inrichtingen was voorheen vastgelegd in verschillende nota's, richtlijnen, besluiten en circulaires die gebaseerd zijn op de notitie 'Omgaan met risico's', die deel uitmaakt van het eerste Nationaal Milieubeleidsplan. Dit beleid was echter nog niet wettelijk verankerd.

De informatievoorziening rondom dit onderwerp was versnipperd en de doorwerking van risiconormen op het gebied van de ruimtelijke ordening gebrekkig. De vuurwerkramp in Enschede gaf een nieuwe impuls aan het streven naar de wettelijke verankering van (onderdelen van) de normen op het gebied van externe veiligheid.

Bovengenoemde argumenten hebben uiteindelijk geresulteerd in het Besluit externe veiligheid inrichtingen. Dit besluit beoogt naast de verankering van de normen voor externe veiligheid in wetgeving tevens het beleid te harmoniseren en de mogelijkheid te creëren om rampenbestrijding en zelfredzaamheid van personen te betrekken bij de besluitvorming over milieu en ruimtelijke ordening.

6.15.2 Besluit externe veiligheid inrichtingen

Het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) is op 27 oktober 2004 in werking getreden. In het besluit zijn milieukwaliteitseisen voor externe veiligheid geformuleerd. De normen in het besluit zijn niet effectgericht maar gebaseerd op een kansbenadering. Tevens geven de risiconormen alleen de kans weer om als direct gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen te overlijden, gezondheidsschade en de kans op verwonding of materiële schade zijn daarin niet meegenomen.

In het Bevi is geen harde norm voor het groepsrisico vastgelegd. Er is voor gekozen om de norm voor het groepsrisico als oriëntatiewaarde te handhaven, zij het met een nadrukkelijke verantwoordingsplicht. In het Bevi is een voorschrift opgenomen op grond waarvan inzicht moet worden gegeven in de actuele hoogte van het groepsrisico en de bijdrage aan het groepsrisico van ruimtelijke ontwikkelingen of risicovolle activiteiten.

Zoals hiervóór genoemd zijn voor externe veiligheid twee aspecten van belang, te weten het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsgebonden risico (GR).

Een milieukwaliteitseis heeft het juridische karakter van een, tot één of meer bestuursorganen gerichte, instructienorm. Dit betekent dat de bestuursorganen, in dit verband de gemeente en/of de provincie, verantwoordelijk zijn voor de naleving van de gestelde normen in het Bevi. Bij de verantwoording van het groepsrisico dient het bevoegde gezag op grond van de artikelen 12 en 13 van het Bevi tevens het bestuur van de regionale brandweer om advies te vragen.

6.15.3 Bevi en ruimtelijke ordening

Het Bevi heeft als doel zowel individuele als groepen burgers een minimumbeschermingsniveau te garanderen tegen een ongeval met gevaarlijke stoffen. Om dit doel te bereiken verplicht het Bevi de bevoegde gezagsapparaten in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) en Wet ruimtelijke ordening (Wro) – in deze de gemeenten en provincies – afstand te houden tussen gevoelige objecten en risicovolle bedrijven. Tevens beperkt het Bevi het totale aantal aanwezige personen in de directe omgeving van een risicovol bedrijf. Gemeenten en provincies moeten de normen uit het Bevi naleven bij het opstellen en wijzigen van bestemmingsplannen en bij het verlenen van milieuvergunningen. Ook moet de brandweer om advies worden gevraagd. Afstemming tussen de drie taakvelden ruimtelijke ordening, milieu en rampenbestrijding is zodoende van groot belang.

6.15.4 Toetsingskader vervoer gevaarlijke stoffen

De door de rijksoverheid vastgestelde normen voor de externe veiligheid van transporten van gevaarlijke stoffen zijn vastgelegd in (zie tabel 2.1):

- RisicoNormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen (RNVGS, 1996);

- Circulaire RisicoNormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen (verdere uitwerking en verduidelijking RNVGS).

Tabel 2.1 Toetsingscriteria externe veiligheid

Toetsingscriterium	Onderzoeksmethode	Uitgedrukt in:
plaatsgebonden risico	RBM-II	Woningen en objecten binnen een contour van 10^{-6} (één op de miljoen jaar) per jaar
Groepsrisico	RBM-II	Overschrijding door FN-curve van oriënterende waarde per km route (lijn 10^{-4} (één op de tienduizend jaar) per jaar voor 10 slachtoffers, 10^{-6} per jaar voor 100 slachtoffers etc.

RBM II staat voor RisicoBerekeningsMethodiek II en is de opvolger van het programma IPORBM.

6.15.5 Plaatsgebonden risico

Het plaatsgebonden risico is de kans per jaar dat een persoon dodelijk wordt getroffen door een ongeval met één of meerdere gevaarlijke stoffen, indien hij zich onafgebroken (dat wil zeggen vierentwintig uur per dag en gedurende het gehele jaar) en onbeschermd in het invloedsgebied van een inrichting en/of risicovol object zou bevinden. Daarbij is de omvang van het risico een functie van de afstand, waarbij meestal geldt: hoe groter de afstand, des te kleiner het risico. Op een kaart kunnen plaatsen met een gelijk plaatsgebonden risico door een lijn verbonden worden. Hierdoor ontstaat een risicocontour. Deze PR-contour is geheel onafhankelijk van het al dan niet feitelijk aanwezig zijn van personen rond de inrichting en/of het risicovolle object. Binnen de PR-contouren 10^{-6} en 10^{-5} (één op de honderdduizend jaar) worden door het Bevi eisen gesteld aan de aanwezigheid van bebouwing.

De PR-contouren van een categoriale inrichting zijn vaste afstanden, terwijl voor een niet-categoriale inrichting (waarvoor een specifieke berekening moet worden gemaakt) de PR-contouren allerlei gesloten vormen aan kan nemen. In de circulaire RNVGS is vastgelegd dat in een nieuwe situatie voor kwetsbare objecten (zoals woningen) voor het plaatsgebonden risico een grenswaarde moet worden gehanteerd van 10^{-6} per jaar (kans op overlijden van één op miljoen per jaar). Concreet betekent dit, dat zich geen kwetsbare objecten binnen de 10^{-6} /jaar-contouren mogen bevinden.

Voor een bestaande situatie geldt een grenswaarde van 10^{-5} per jaar en een streefwaarde van 10^{-6} per jaar.

6.15.6 Groepsrisico (GR)

Het groepsrisico is de cumulatieve kans per jaar dat een aantal personen overlijdt als rechtstreeks gevolg van hun aanwezigheid in het invloedsgebied van een inrichting en/of risicovol object en er zich een ongebruikelijk voorval binnen die inrichting voordoet waarbij een gevaarlijke stof betrokken is. Het GR is een toetsingswaarde waarin de kans op groepen slachtoffers is verwerkt. Het is gekoppeld aan personendichtheid binnen het invloedsgebied van een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het resultaat van een groepsrisicoberekening is een grafiek (Fn-curve).

Het GR kan niet als contour op een kaart weergegeven worden zoals het PR. De toetsingswaarde voor het groepsrisico is een oriëntatiewaarde, in de zin dat het bevoegde gezag de mogelijkheid heeft om hiervan af te wijken, mits gemotiveerd.

In het Bevi is de oriënterende waarde voor het groepsrisico van een inrichting bepaald op:

- een kans van 10^{-5} per jaar voor een ongeval met minstens 10 slachtoffers;
- een kans van 10^{-7} per jaar (één op de tien miljoen jaar) voor een ongeval met minstens 100 slachtoffers;
- een kans van 10^{-9} per jaar (één op de miljard jaar) voor een ongeval met minstens 1000 slachtoffers.

In de RNVGS is de oriënterende waarde voor het groepsrisico per km route bepaald op:

- een kans van 10^{-4} per jaar voor een ongeval met minstens 10 slachtoffers;

- een kans van 10^{-6} per jaar voor een ongeval met minstens 100 slachtoffers;
- een kans van 10^{-8} per jaar (één op honderd miljoen per jaar) voor een ongeval met minstens 1000 slachtoffers.

Er is een verantwoordingsplicht opgenomen ten aanzien van de hoogte van het groepsrisico. Dit betekent dat er een politieke afweging moet worden gemaakt van de risico's tegen de maatschappelijke baten en kosten van een risicovolle activiteit.

Bij een overschrijding van de oriënterende waarde van het groepsrisico of een toename van het groepsrisico moeten de beslissingsbevoegde overheden het groepsrisico betrekken bij de vaststelling van een vervoersbesluit (bijvoorbeeld de vaststelling van een wegtracé op basis van de Tracéwet of de routing van gevaarlijke stoffen op basis van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen) en een omgevingsbesluit (bijvoorbeeld de vaststelling van een bestemmingsplan).

6.15.7 Verantwoordingsplicht

De oriënterende waarde wordt vaak gezien als een norm die nog net opgevuld kan worden. Overschrijding van de oriënterende waarde wordt, los van alle afwegingsmogelijkheden, soms bij voorbaat uitgesloten. De vrees bestaat om op een overschrijding 'afgerekend te worden'. Echter een forse toename van het groepsrisico tot onder de oriënterende waarde wordt soms zonder meer acceptabel geacht.

Het groepsrisico geeft, zoals eerder is gezegd, een redelijk adequaat beeld van de mogelijkheden om door proactie het risico zoveel mogelijk te beheersen. Bovenstaande geeft echter aan dat, ongeacht de hoogte van het groepsrisico, men zich altijd de vraag zal moeten stellen of ook de fysieke veiligheid voldoende is gewaarborgd, óók (of zelfs: juist) als de groepsrisicocurve de oriënterende waarde niet overschrijdt.

In artikel 12 en 13 van het Bevi is aangegeven dat bij de toename van het groepsrisico of een situatie waar het groepsrisico de oriëntatiewaarde overschrijdt, invulling moet worden gegeven aan de verantwoordingsplicht.

In de artikelen 12 en 13 Bevi is bepaald dat het bevoegde gezag motiveert:

- het aantal personen in het invloedsgebied;
- het groepsrisico;
- de mogelijkheden tot risicovermindering;
- de alternatieven;
- de mogelijkheden om de omvang van de ramp te beperken;
- de mogelijkheden tot zelfredzaamheid.

De verantwoordingsplicht die voor de toename van het groepsrisico of overschrijding van de oriëntatiewaarde van het groepsrisico geldt, is een verantwoordelijkheid van het bevoegde gezag. Het bevoegde gezag moet hieraan invulling geven door maatregelen te treffen waardoor de zelfredzaamheid van de personen die zich binnen het plangebied bevinden gewaarborgd wordt. Hiertoe is advies van de brandweer noodzakelijk in verband met de ondersteuning bij eventuele calamiteiten. De brandweer is wettelijk adviseur in het kader van het Bevi. In de praktijk komt het erop neer dat een gemeente in samenwerking met o.a. de brandweer en andere bevoegde gezagsapparaten (bijvoorbeeld de provincie en andere hulpdiensten) een calamiteitenplan opzet. De maatregelen die genomen worden kunnen brongericht zijn, maar ook beschermingsgericht wat zou kunnen leiden tot bouwtechnische eisen. In de Handreiking Verantwoordingsplicht (VROM 2007) wordt stapsgewijs weergegeven hoe het bevoegde gezag daar invulling aan kan geven.

6.15.8 Maatregelen

Er hoeven in principe geen beperkingen aan het ruimtegebruik te worden gesteld in het gebied dat op meer dan 200 meter van een route of tracé ligt. Dit laat onverlet dat bestuursorganen in verband met de mogelijke effecten van een ongeval met gevaarlijke stoffen, die soms verder reiken dan de genoemde 200 meter, wel andere maatregelen kunnen overwegen. Indien nodig

moeten bij de overschrijding van de oriëntatiewaarde of een toename van het groepsrisico, voor het groepsrisico (mede) als gevolg van de kwetsbaarheid van de omgeving buiten dit gebied, wel andere beperkingen worden getroffen. Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om maatregelen in de sfeer van de zelfredzaamheid van de bevolking, zoals het belang van goede vluchtwegen, slimme bouwvoorschriften en specifieke voorlichting. Dergelijke maatregelen kunnen overigens ook aan de orde zijn als er geen sprake is van een overschrijding van de grenswaarde voor het plaatsgebonden risico en de oriëntatiewaarde voor het groepsrisico.

6.15.9 Ontwikkelingen van het Basisnet Vervoer Gevaarlijke Stoffen

In maart 2006 is de Nota Vervoer gevaarlijke stoffen (VGS) gepubliceerd. Deze Nota werkt de hoofdlijnen uit van de Nota Mobiliteit (2005). In laatstgenoemde nota is melding gemaakt van de invoering van het zogenaamde Basisnet.

Bij het vervoer van gevaarlijke stoffen spelen belangen op het gebied van vervoer, ruimtelijke ontwikkeling en veiligheid een grote rol. Er zijn steeds meer ontwikkelingen in Nederland zichtbaar die zorgen voor spanning tussen deze belangen. Met het doel een duurzaam evenwicht te creëren tussen het vervoer van gevaarlijke stoffen, ruimtelijke ontwikkelingen en veiligheid is het Basisnet ontstaan: een project dat het ministerie van Verkeer en Waterstaat samen met onder andere het ministerie van VROM, gemeenten, provincies en bedrijfsleven uitvoert. Het Basisnet bestaat uit drie kaarten waarop bestaande spoor-, vaar- en rijkswegen onderverdeeld zijn in drie categorieën routes:

- routes waar het vervoer van gevaarlijke stoffen geen beperkingen krijgt opgelegd, maar waar wel ruimtelijke beperkingen gelden;
- routes waar zowel beperkingen voor het vervoer als voor de ruimtelijke ontwikkeling gelden;
- routes waar alleen beperkingen voor het vervoer zijn.

Het Basisnet wordt vastgelegd in regelgeving. De planning voorziet in het gereedkomen van het algemeen ontwerp in de loop van 2008. In deze fase worden de concept-basiskaarten opgesteld. Eventuele gevonden knelpunten worden opgelost. Voor die knelpunten die niet meteen opgelost kunnen worden zal in de volgende fase naar maatwerkoplossingen gezocht worden door middel van overleg tussen het Rijk, de betrokken provincies en gemeenten, infrastructuurbeheerders, hulpverleners en bedrijfsleven. De verwachting is dat medio 2008 de definitieve kaarten van het Basisnet gereed zullen zijn waarna bestuurlijk overleg zal plaatsvinden tussen de minister van Verkeer en Waterstaat, staatssecretaris van VROM en het IPO, VNG, stadsregio's, de vier grote steden en het bedrijfsleven.

6.15.10 Externe veiligheid in relatie tot het plan

Onderhavig bestemmingsplan maakt in het plangebied mogelijk:

- de winning van minimaal 15 miljoen ton industriezand (beton- en metselzand);
- de ontwikkeling van een natuurgebied met een omvang van minimaal 140 ha. (met uitsluitend de mogelijkheid van dagrecreatief medegebruik).

Nevendoelstelling is het creëren van 'ruimte voor de rivier'.

De zandwinning vindt niet plaats door een inrichting als bedoeld in artikel 2 van het Bevi (Bevinrichtingen zijn ook nadrukkelijk uitgesloten in de planregels). Dit bestemmingsplan maakt niet mogelijk de bouw of nieuwvestiging van een kwetsbaar of beperkt kwetsbaar object als bedoeld in artikel 1 van het Bevi.

Geconcludeerd kan worden dat er vanwege externe veiligheidsaspecten geen belemmeringen zijn voor de uitvoerbaarheid van het plan.

6.16 Eindafweging en conclusie

In het besluitMER/planMER Over de Maas is het VKA uit de aanvulling op het MER als uitgangspunt genomen. Ten opzichte van het VKA is een 'geoptimaliseerde' variant van het VKA onderzocht, het VKA+. Het VKA+ bevat een aantal verbeteringen ten opzichte van het VKA.

In onderstaande tabel zijn de effecten van het VKA en het VKA+ in vergelijking met de huidige situatie/autonome ontwikkeling samenvattend naast elkaar gezet.

	VKA	VKA+
Beïnvloeding waterkrachtcentrale	-	0
Effecten waterkwaliteit	0	+
Rivierkundige effecten	+	++
Landschapsbeleving	-	-/0

0	neutraal
-	negatief
-/0	licht negatief
+	positief
++	zeer positief

In vergelijking met de huidige situatie/autonome ontwikkeling biedt het VKA+ op alle punten milieuvoordeel ten opzichte van het VKA:

- Bij het VKA is sprake van een negatieve beïnvloeding van de waterkrachtcentrale doordat een deel van het Maasdebiet wordt afgeleid, bij het VKA+ is dat nadeel volledig weggenomen en vindt er geen beïnvloeding meer plaats.
- Het VKA+ zorgt voor een betere en snellere verversing van het water in de plassen dan bij het VKA het geval is. Het scenario met een combinatie van getijdenwerking, rechtstreekse uitmonding van de Alphense Uitvliet en de permanente nevengeul levert de meeste verversing op van het water in de plas.
- Het VKA levert een positief resultaat op het gebied van rivierverruiming (101 mm) maar het VKA+ verbetert dit effect nog eens met bijna 50% tot een waterstandsdeling van 148 mm tijdens maatgevend hoogwater. De geringe toename van de benedenstroomse plaatselijke opstuwing (van 12 naar 18 mm) is niet bezwaarlijk voor de betreffende waterschappen vanwege de bestaande overhoogte in de dijk.
- Bij het VKA+ blijft een iets groter deel van de oeverwal in stand. Dat betekent dat het negatieve effect dat veroorzaakt wordt door de mate van vergraving bij het VKA kan worden verkleind door realisatie van het VKA+. Ook de beleving van een eiland dat zich als zodanig manifesteert door de aanleg van de permanente nevengeul bij het VKA+ kan als een lichte verbetering op het gebied van landschapsbeleving worden aangemerkt.

De gemeente is, met inachtneming van hetgeen hiervóór daaromtrent is overwogen en met inachtneming van het toetsingsadvies van de commissie voor de m.e.r. d.d. 19 februari 2008 (voor dit advies en de reactie daarop wordt korthedshalve verwezen naar de Nota zienswijzen), van oordeel, dat het VKA+ het meest wenselijke alternatief is. Het VKA+ vormt dan ook de basis voor dit bestemmingsplan.

7 Juridische planopzet

7.1 Inleiding

Dit bestemmingsplan vormt de juridisch-planologische basis voor de zandwin- en natuurontwikkelingslocatie Over de Maas. Dit bestemmingsplan bestaat uit een plankaart, regels en toelichting. Op de plankaart zijn de bestemmingen aangegeven. De regels bevatten de materiële inhoud van de bestemmingen. De plankaart en de regels vormen het juridische toetsingskader voor ruimtelijke en functionele ontwikkelingen in het plangebied. De plantoelichting beschrijft de aan het plan ten grondslag liggende gedachten, maar maakt geen deel uit van het bestemmingsplan als zodanig.

Op de plankaart worden bestemmingen weergegeven. In de regels is vervolgens per bestemming geregeld welk gebruik is toegestaan. Náást bestemmingen zijn op de plankaart ook aanduidingen opgenomen. Een aanduiding heeft alleen betekenis als in de regels aan de betreffende aanduiding een gevolg wordt verbonden. Sommige aanduidingen hebben een indicatieve betekenis, bijvoorbeeld topografische gegevens. Bij het opstellen van de regels en de plankaart is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij het Handboek bestemmingsplannen van de gemeente (versie 1 juni 2006).

7.2 Opbouw van de regels

De regels zijn onderverdeeld in de volgende vier hoofdstukken:

1. inleidende bepalingen;
2. bestemmingsbepalingen;
3. algemene bepalingen;
4. overgangs- en slotbepalingen.

In hoofdstuk 1 worden enkele in de regels gehanteerde begrippen nader verklaard, zodat interpretatieproblemen zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarnaast wordt aangegeven op welke wijze bepaalde afmetingen dienen te worden gemeten.

Hoofdstuk 2 bevat de bestemmingen met per bestemming een bestemmingsomschrijving, bouwregels en eventueel (specifieke) ontheffingsmogelijkheden. Indien nodig is ook een aanlegvergunningstelsel opgenomen.

De hoofdstukken 3 en 4 bevatten algemene bepalingen, waaronder het overgangsrecht.

7.3 Bestemmingen

7.3.1 Bestemming 'Natuur' (artikel 3)

In deze bestemming is het volgende toegestaan:

- De ontwikkeling en het behoud van natuurwetenschappelijke en ecologische waarden en landschappelijke waarden in de vorm van ondiep water, oevers, plas-dras, poelen, rietland en moerassen, sloten en vennen, grasland en beplanting. Het betreft hier de vorming (ontwikkeling) en (vervolgens) het behoud van natuurwetenschappelijke/ecologische waarden en landschappelijke waarden
- De winning, bewerking, verwerking, tijdelijke opslag en afvoer van zand, grind en klei en het uitvoeren van herinrichtings- en reconstructiewerken, maar alleen ter plaatse van de aanduiding 'zandwinning' op de plankaart. Deze aanduiding is de winningscontour uit de concrete beleidsbeslissing.

- Het uitoefenen van activiteiten die ondersteunend zijn aan de zandwinning en die ook buiten het gebied van de zandwinning zijn toegestaan. Het betreft hier nadrukkelijk niet de primaire zandwinning als zodanig, maar hiermee samenhangende (tijdelijke) werkzaamheden, zoals bijvoorbeeld het deponeren en weer verwijderen van tijdelijke depots van afdekgrond en materiaal uit het startgat, het uitvoeren van herinrichtingswerkzaamheden (afgraven, ophogen, aanvullen, dempen), kleiwisseling, het verleggen van kabels en leidingen, het aanbrengen van rijplaten et cetera.
- De berging en afvoer van (hoog) oppervlaktewater, sediment en ijs, de waterhuishouding en de aanleg, het onderhoud en de verbetering van de waterkering en het vergroten van de afvoercapaciteit van de rivier. Deze gebruiksvormen vloeien voort uit het feit dat het ruimte voor de rivierbeleid op het plangebied van toepassing is. Deze (mede)functie keert in alle bestemmingen terug.
- Een informatie- en educatievoorziening, alsmede horeca, met bijbehorende parkeer- en andere voorzieningen ter plaatse van de aanduiding 'recreatie'. Het betreft hier het perceel waar zich de (bestaande) landbouwschuur en enkele andere gebouwen bevinden. Hier is het TOP gepland. De bouwmogelijkheden binnen deze bestemming zijn identiek aan de bouwmassa (oppervlakte, en bouwhoogte) van de bestaande gebouwen. Deze beperkte bouwmogelijkheid hangt samen met zowel de concrete beleidsbeslissing als de Beleidsregel grote rivieren in het kader van het ruimte voor de rivierbeleid. Ondergeschikt aan het TOP is (beperkte) horeca mogelijk. Ter plaatse is ook een bescheiden parkeervoorziening toegestaan. Ook is het uitoefenen van activiteiten die ondersteunend zijn aan de zandwinning toegestaan. Het betreft hier de tijdelijke bouw van steigers en directieketen en de aanleg van parkeervoorzieningen, horeca, en bijbehorende parkeer- en andere voorzieningen.
- Extensieve dagrecreatie, educatief medegebruik en rustplaatsen. Extensieve dagrecreatie is binnen een natuurgebied in het algemeen niet bezwaarlijk. Daarnaast wordt hiermee voldaan aan een element uit de concrete beleidsbeslissing.
- Maasheggen en ooibossen zijn toegestaan in het plangebied. Hiermee wordt invulling gegeven aan de inrichtingsschetsen. Om onnodige verstarring van het bestemmingsplan te voorkomen, is ervoor gekozen om door middel van een percentage voor het gehele gebied de maximale beplantingsgraad (oppervlakte) vast te leggen. De toeristisch-recreatieve route-structuur is zoveel mogelijk vastgelegd, in ieder geval de verharde en halfverharde wandel- en fietspaden. Enerzijds om recht te doen aan de inrichtingsschetsen, anderzijds dienen ook in het kader van het ruimte voor de rivierbeleid dergelijke elementen duidelijk te worden bestemd.
- Verharde en halfverharde wandel- en fietspaden en struinroutes uitsluitend ter plaatse van de betreffende aanduidingen. Ook is een parkeerplaats toegestaan (nabij de Van Heemstraweg).
- Er zijn maximaal 5 gebouwen van ondergeschikte aard en omvang uitsluitend ten behoeve van de natuurbestemming. Hierbij kan worden gedacht aan vogelkijkhutten, eventueel een opslagvoorziening voor gereedschappen ten behoeve van het natuuronderhoud.
- Een reeds aanwezig ondergronds gelegen kleidepot in het kader van de dijkverbetering ter plaatse van de aanduiding 'gronddepot'. Het betreft hier een depot voor opslag van uiterwaardenspecie. Hiervoor is door burgemeester en wethouders van West Maas en Waal bij besluit van 10 november 1998 vrijstelling ex artikel 19 WRO en aanlegvergunning verleend, en is door Gedeputeerde Staten van Gelderland d.d. 3 december 1998 een Wet milieubeheerbeschikking verleend.
- Een weg met een breedte van maximaal 6 meter ter plaatse van de aanduiding 'weg (6.00 m)'. Het betreft hier de Veerweg die hiermee 'positief' is bestemd. Ook de brug (7 meter breed) maakt hiervan onderdeel uit. De breedte van het aanduidingsvlak is breder (15 meter) dan de breedte van de weg (6 meter). Dit is gebeurd om een kleine verlegging van de Veerweg mogelijk te maken.
- Een weg met een breedte van maximaal 3.5 meter ter plaatse van de aanduiding 'weg (3.50 m)'. Het betreft hier de weg naar de waterkrachtcentrale en naar de aanlegplaatsen van de kegelschepen. De breedte van het aanduidingsvlak is dusdanig dat ook (de bestaande) passerhavens en keerlussen mogelijk zijn.

Het onderscheid tussen de natuurbestemming en de waterbestemming is afgestemd op het VKA+. Hierdoor past hetgeen dit bestemmingsplan mogelijk maakt binnen de uitkomsten van het BesluitMER/planMER (en alle voorgaande milieueffectrapportages) en omvat dit bestemmingsplan de ruimtelijk-planologische concretisering van het VKA+ en de op basis daarvan opgestelde inrichtingsschets voor het plangebied ná de ontzanding. Deze concretisering is van belang, opdat de inrichtingsvariant die dit bestemmingsplan toelaat aansluit op het BesluitMER/planMER en de daarin onderzochte milieueffecten.

Niet toegestaan zijn inrichtingen als bedoeld in artikel 41 van de Wet geluidhinder en inrichtingen als bedoeld in artikel 2 van het Besluit externe veiligheid inrichtingen. Ook zijn niet toegestaan de opslag en berging van onbruikbare of aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, goederen, stoffen en materialen en van emballage en/of afval, en de opslag, stort of lozing van afvalstoffen, anders dan ten behoeve van de bestemming.

7.3.2 Bestemming 'Water' (artikel 4)

Deze bestemming is toegekend aan het diepe water en aan de verbinding tussen de toekomstige grote plas Over de Maas en de Maas en het resterend deel van de Alphense Uitvliet en de verbinding met de Maas benedenstrooms van de NUON centrale. Dit is gedaan om de wezenlijk kenmerken uit het VKA+ planologisch vast te leggen. In deze bestemming is ook een voorziening mogelijk ter voorkoming van in- en uitvarend waterverkeer.

Ook in deze bestemming zijn de opslag en berging van onbruikbare of aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, goederen, stoffen en materialen en van emballage en/of afval, en de opslag, stort of lozing van afvalstoffen, anders dan ten behoeve van de bestemming, niet toegestaan. Aanvullend is geen (jacht)haven toegestaan en zijn evenmin (ligplaatsen voor) woonboten mogelijk.

7.3.3 Bestemming 'Waterkering' (artikel 5)

De bestemming 'Waterkering' is toegekend aan de gronden gelegen binnen de kernzone vanwege de dijk, zoals vastgelegd in de legger van het Waterschap Rivierenland. Het betreft enkele smalle stroken grond in het gebied. Naast de aanleg, instandhouding en de verbetering van de waterkering, is natuurontwikkeling in dit gebied mogelijk. Ook is het regime vanwege de Beleidslijn grote rivieren op deze gronden van toepassing. Ten slotte zijn, specifiek waar dat op de plankaart is aangeduid, wandelpaden mogelijk (de aantakking van de wandelpaden in het natuurgebied op de dijk).

Binnen deze bestemming zijn er beperkte bouwmogelijkheden en er geldt een aanlegvergunningstelsel voor het uitvoeren van bepaalde werken en werkzaamheden.

8 Economische uitvoerbaarheid

8.1 Economische uitvoerbaarheid

8.1.1 Algemeen

Uitgangspunten en parameters die ten grondslag hebben gelegen aan het bepalen van de economische haalbaarheid van de zandwinning zijn de volgende:

- De realisatie van in totaal 277 ha nieuwe natuur (incl. 72 ha diep water).
- Een hoeveelheid te ontgraven zand en klei van circa 28 miljoen m³.
- Een hoeveelheid te verkopen zand, klei en grind van in totaal 12,75 miljoen m³.

Er is uitgegaan van de volgende parameters:

- Prijsstijging kosten: 2%
- Prijsstijging opbrengsten: 1,5%
- Rentekosten & opbrengsten: 4,5%

8.1.2 Kosten

De kosten die verbonden zijn aan de uitvoering van het project zijn in verschillende kostenposten onder te brengen. Deze kostenposten omvatten:

- Boekwaarde.
Hieronder vallen in de aanloop en voorbereiding van het project al gemaakte kosten voor overheden (provincie en gemeente) en derden.
- Grondverwervingskosten.
- Saneringskosten.
In het plangebied is klasse B slib aanwezig. Dit zal in depot gezet moeten worden en wordt aan het einde van het traject opnieuw in het gebied terug gebracht. Vooralsnog wordt hiervan geschat dat de kosten hiervoor zich beperken tot onderzoekskosten en maatregelen ter plaatse op moment van verplaatsing.
- Kosten met betrekking tot sloop- & opruimwerk.
Om het terrein in gebruik te nemen voor zandwinning en later als natuurgebied, zal het terrein vrij moeten worden gemaakt van obstakels.
- Kosten om zandwinning mogelijk te maken.
Deze kosten omvatten onder meer:
 - legeskosten;
 - lokale heffingen;
 - kosten in verband met het verwijderen en verwerken van de bovengrond (de geschikte grondlaag voor industriezand ligt onder een afdeklaag van zand en klei. Deze laag zal eerst verwijderd moeten worden. Deels is deze grond geschikt voor verkoop en deels zal deze grond terug worden gebracht in het plangebied.);
 - kosten in verband met winnen en klasseren van zand;
 - kosten voor het opnieuw winnen van ophoogzand.
- Kunstwerken/technische maatregelen.
Deze kosten omvatten onder meer:
 - overlaat en afsluitvoorziening;

- in- en uitstroomconstructie;
- ontsluitingsweg veerverbinding Lith (incl. kunstwerk);
- tijdelijke voorzieningen (denk aan een tijdelijke verbindingsweg, maatregelen voor verkeersomleiding, een voorziening nabij de Alphense Vliet etc.);
- verleggen en vervangen van kabels en leidingen (onder meer het verdiept aanleggen van de kabels en leidingen van en naar de waterkrachtcentrale);
- planschade en vergunningen (hieronder vallen eventuele planschade, waterhuishouding-compensatie, (overige) mitigerende maatregelen en overige kosten en eventuele zetting-schade);
- kosten in verband met het beheer en onderhoud voor het gebied na de zandwinning;
- rentekosten en plankosten (waaronder de kosten voor de uit te voeren onderzoeken, de bestemmingsplanprocedure etc.).

8.1.3 Opbrengsten

De opbrengsten worden gevormd uit de verkoop van zand, klei en grind.

8.1.4 Resultaat

Het plan genereert een positieve netto-eindopbrengst.

8.1.5 Planschade

Er is een onderzoek uitgevoerd naar eventuele planschade. De uitkomsten hebben niet geleid tot gevolgen voor de uitvoerbaarheid van het project.

8.1.6 Grondexploitatie

Ten behoeve van dit bestemmingsplan is een anterieure overeenkomst gesloten met de initiatiefnemer van het project. Een grondexploitatieplan is daarmee niet nodig.

8.2 Overige uitvoerbaarheidsaspecten

Voor de realisatie van het plan zijn op grond van wet- en regelgeving verschillende vergunningen, ontheffingen en dergelijke nodig. De vergunningaanvragen zullen met het bestemmingsplan gecoördineerd in procedure worden gebracht. Niet aannemelijk is dat de benodigde vergunningen en ontheffingen niet verleend kunnen worden.

9 Overleg en inspraak

Met ingang van donderdag 25 oktober 2007 hebben gedurende zes weken ter inzage gelegen de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard. Gelijktijdig heeft toen ook ter inzage gelegen het MER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas, met de bijbehorende bijlagen. Daarbij bestond de mogelijkheid om zienswijzen en reacties op de inrichtingsschetsen kenbaar te maken aan het college van burgemeester en wethouders van West Maas en Waal, en om zienswijzen op het MER ter richten aan het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland. Tevens is het overleg als bedoeld in artikel 10 van het Besluit op de ruimtelijke ordening 1985 gestart.

Het MER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas, met de bijbehorende bijlagen, heeft ter inzage gelegen conform het bepaalde in de Wet milieubeheer. De Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard hebben ter inzage gelegen conform de Inspraakverordening van de gemeente West Maas en Waal.

Aanvullend aan de terinzagelegging van de plannen zijn er door de gemeente West Maas en Waal en de provincie Gelderland twee inspraak-/informatieavonden gehouden. Eén inspraak-/informatieavond op maandag 19 november 2007 in het gemeentehuis te Lith. De tweede inspraak-/informatieavond vond plaats op woensdag 21 november 2007 in het dorpshuis De Hucht te Alphen.

Vanwege een publicatiefout hebben zowel de inrichtingsschetsen als het MER opnieuw vanaf 2 januari 2008 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Er is niet opnieuw een inspraak-/informatieavond gehouden.

Gedurende de eerste periode van de terinzagelegging zijn acht schriftelijke zienswijzen op de inrichtingsschetsen bij de gemeente binnengekomen. Er zijn drie mondelinge zienswijzen ingediend op de inrichtingsschetsen. Er zijn drie schriftelijke zienswijzen op het MER ingediend bij de provincie. Er zijn geen mondelinge zienswijzen ingediend op het MER.

Gedurende de tweede periode van de terinzagelegging zijn twee schriftelijke zienswijzen op de inrichtingsschetsen bij de gemeente binnengekomen.

De zienswijzen en de reactie van de gemeente en de provincie zijn in de Nota zienswijzen weergegeven.

De commissie voor de m.e.r. heeft d.d. 19 februari 2008 het toetsingsadvies uitgebracht over het MER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas. De commissie spreekt in haar advies over het MER-rapport VKA+, waarvan de eerdere MER-rapportages integraal onderdeel uitmaken. Die eerdere MER-rapportages betreffen het MER-rapport ten behoeve van de Partiële herziening van het Streekplan Gelderland 2005, inclusief de aanvulling, en het MER-rapport in verband met het Partiële Structuurplan Over de Maas.

Het advies en de reactie van de gemeente zijn eveneens in de Nota zienswijzen weergegeven.

Bijlagen

Nota zienswijzen

Definitief

Gemeente West Maas en Waal

Grontmij Nederland bv
Arnhem, 15 februari 2008

Verantwoording

Titel : Nota zienswijzen

Projectnummer : 244512

Referentienummer : 99039493

Datum : 15 februari 2008

Auteur(s) : mr. A.N. Janse

E-mail adres : ton.janse@grontmij.nl

Gecontroleerd door : ing. V.M.A. Zweekhorst-Plukker

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : mr. H.G.J. Koers

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Velperweg 26
6824 BJ Arnhem
Postbus 485
6800 AL Arnhem
T +31 26 355 83 55
F +31 26 445 92 81
oost@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
2	Zienswijzen	5
2.1	Ingekomen reacties.....	5
2.1.1	Schriftelijke zienswijzen op de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard.....	5
2.1.2	Mondelinge zienswijzen op de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard.....	6
2.1.3	Schriftelijke zienswijzen op het besluitMER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas.....	6
2.2	Behandeling schriftelijke zienswijzen op de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard	7
2.3	Behandeling mondelinge zienswijzen op de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard	17
2.4	Behandeling schriftelijke zienswijzen op het besluitMER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas.....	19
3	Advies commissie voor de m.e.r.	21

1 Inleiding

Met ingang van donderdag 25 oktober 2007 hebben gedurende zes weken ter inzage gelegen de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard. Gelijktijdig heeft toen ook ter inzage gelegen het MER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas, met de bijbehorende bijlagen. Daarbij bestond de mogelijkheid om zienswijzen en reacties op de inrichtingsschetsen kenbaar te maken aan het college van burgemeester en wethouders van West Maas en Waal, en om zienswijzen op het MER ter richten aan het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland.

Het MER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas, met de bijbehorende bijlagen, heeft ter inzage gelegen conform het bepaalde in de Wet milieubeheer. De Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard hebben ter inzage gelegen conform de Inspraakverordening van de gemeente West Maas en Waal.

Aanvullend aan de terinzagelegging van de plannen zijn er door de gemeente West Maas en Waal en de provincie Gelderland twee inspraak-/informatieavonden gehouden. Eén inspraak-/informatieavond op maandag 19 november 2007 in het gemeentehuis te Lith. De tweede inspraak-/informatieavond vond plaats op woensdag 21 november 2007 in het dorpshuis De Hucht te Alphen.

Vanwege een publicatiefout hebben zowel de inrichtingsschetsen als het MER opnieuw vanaf 2 januari 2008 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Er is niet opnieuw een inspraak-/informatieavond gehouden.

Gedurende de eerste periode van de terinzagelegging zijn acht schriftelijke zienswijzen op de inrichtingsschetsen bij de gemeente binnengekomen. Er zijn drie mondelinge zienswijzen ingediend op de inrichtingsschetsen. Er zijn drie schriftelijke zienswijzen op het MER ingediend bij de provincie. Er zijn geen mondelinge zienswijzen ingediend op het MER.

Gedurende de tweede periode van de terinzagelegging zijn twee schriftelijke zienswijzen op de inrichtingsschetsen bij de gemeente binnengekomen.

De zienswijzen en de reactie van de gemeente en de provincie zijn in deze nota weergegeven.

De commissie voor de m.e.r. heeft d.d. 19 februari 2008 het toetsingsadvies uitgebracht over het MER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas. In deze nota is het advies samengevat en van een reactie voorzien.

2 Zienswijzen

2.1 Ingekomen reacties

Gedurende de termijn van terinzagelegging van de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard en de besluitMER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas zijn van de in de onderstaande tabel genoemde personen en bedrijven/instanties zienswijzen ontvangen.

2.1.1 Schriftelijke zienswijzen op de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard

Naam	Adres	postcode	Woonplaats	Ingekomen	Reactie op:
L.Wiegman	Pastoor Roesweg 8	5398 HR	Maren-Kessel	6/12/2007	voorontwerp
H.A.Zwanink en C.J.M. Zwanink-van de Mark	Moordhuizen 14	6626 KH	Alphen	5/12/2007	voorontwerp
Fam. Y.H. Li, Molendijk 15, Fam. T.J. van Dijk, Molendijk 19, Fam. P. Klijmij, Molendijk 21, Fam. B. Kuipers, Molendijk 22, Fam. B. Meijering, Molendijk 17	p/a fam. B. Meijering	6626 KA	Alphen	27/11/2007	voorontwerp
Bewonersvereniging 'Zanderover'	p/a mw. drs. B.E. Raap-van Sleuwen, secretaris, Lith-sedijk 46	5397 ED	Lith	5/12/2007	voorontwerp
Bewonersvereniging 'Over de Maas'	p/a de secretaris van de bewonersvereniging Doorbraakdijk 4	6626 KD	Alphen	5/12/2007 4/12/2007(mail)	voorontwerp
Rijkswaterstaat Oost-Nederland	Postbus 9070	6800 ED	Arnhem	5/12/2007 3/12/2007(mail)	voorontwerp

Landinrichtingscommissie voor de ruilverkaveling Land van Maas en Waal	Postbus 9079	6800 ED	Arnhem	30/11/2007	voorontwerp
B&W van de Gemeente Lith	Postbus 10.000	5397 ZZ	Lith	6/12/2007 5/12/2007(mail)	voorontwerp
B&W van de Gemeente Maasdriel	Postbus 10.000	5330 GA	Kerkdriel	19/11/2007	voorontwerp
Brandweer West Maas en Waal	Postbus 1	6658 ZG	Beneden Leeuwen	10/01/2008	voorontwerp
W. Vendelmans	Moordhuizen 10	6626 KH	Alphen	15/01/2008	voorontwerp

2.1.2 Mondelinge zienswijzen op de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard

Naam	Adres	postcode	Woonplaats	Ingekomen	Reactie op:
De heer B. Meijering	Molendijk 17	6626 KA	Alphen	Mondeling 21/11/2007	voorontwerp
Mevrouw A. Wouters	Molendijk 11	6626 KA	Alphen	Mondeling 21/11/2007	voorontwerp
De heer Op de Weegh namens de Bewonersvereniging 'Over de Maas' te Alphen.	Molendijk 10	6626 KD	Alphen	Mondeling 21/11/2007	voorontwerp

2.1.3 Schriftelijke zienswijzen op het besluitMER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas

Naam	Adres	postcode	Woonplaats	Ingekomen	Reactie op:
Bewonersvereniging 'Over de Maas'	p/a de secretaris van de bewonersvereniging Doorbraakdijk 4	6626 KD	Alphen	5/12/2007 4/12/2007(mail)	mer
Rijkswaterstaat Oost-Nederland	Postbus 9070	6800 ED	Arnhem	5/12/2007 3/12/2007(mail)	mer
Landinrichtingscommissie voor de ruilverkaveling Land van Maas en Waal	Postbus 9079	6800 ED	Arnhem	30/11/2007	mer

2.2 Behandeling schriftelijke zienswijzen op de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard

In onderstaande tabel worden de reacties samengevat en van een antwoord voorzien.

L. Wiegmans
Pastoor Roesweg 8
5398 HR Maren Kessel

Zienswijze (samengevat)

Indiener van de zienswijze spreekt zijn voorkeur uit voor de Maasheggenvariant op basis van het VKA+. Dit type landschap hoort van oudsher bij de streek. Verder leent dit type landschap zich zeer goed voor extensieve begrazing en beheer door grote grazers. Het gebied wordt bij deze inrichting een aantrekkelijke verblijfplaats voor vele soorten van (water)vogels, vlinders en libellen. Het ondiepe water en de poelen maken het gebied geschikt voor diverse soorten van vissen en amfibieën. Indiener merkt verder op, dat door de inrichting van het gebied in de Maasheggenvariant, het gebied in de loop der tijd ook geschikt zal worden als Natura 2000-gebied.

Reactie gemeente

De gemeente is blij met de enthousiaste brief die door de indiener is geschreven. De gemeente is van mening dat een eindinrichting met elementen uit beide inrichtingsmodellen het meest wenselijke eindbeeld zal opleveren. Uitgangspunt hierbij is dat het plangebied hoofdzakelijk conform het model 'Ruige Maas' zal worden ingericht. Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' bevat meer 'natuurlijke' elementen, in tegenstelling tot het model 'Maasheggen' dat een meer cultureel vormgegeven karakter heeft. Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' sluit ook beter aan bij de natuurdoelstellingen uit de Visie Fort Sint Andries. Daarnaast heeft het model 'Ruige Maas' gunstiger rivierkundige en hydraulische effecten. Elementen van het model 'Maasheggen' zullen worden aangebracht. Het betreft hier dan met name de aanplant van enkele maasheggen. De gemeente denkt dat hiermee het meest recht wordt gedaan aan de brede belangenafweging binnen de gegeven randvoorwaarden die ook in de inrichtingsschetsen zijn verwoord, namelijk de huidige waarden in het gebied en de omgevingsrelaties, de randvoorwaarden vanuit het (gemeentelijk) beleid en de technische randvoorwaarden.

H.A.Zwanink en C.J.M. Zwanink-van
de Mark
Moordhuizen 14
6626 KH Alphen

Zienswijze (samengevat)

Indiener merkt op, dat in het provinciaal streekplan in alle varianten in Alphen, vanaf de Veerweg tot aan het Gemaal, de dijkpercelen en aanliggende grasgronden buiten de herinrichting vallen. In de inrichtingsschetsen valt een strook grond van indiener binnen de herinrichting. Indiener vraagt zich af wat de reden hiervan is en wat de gevolgen voor hem zijn.

Reactie gemeente

De begrenzing in de inrichtingsschetsen en ook in het op te stellen bestemmingsplan is conform de begrenzing, zoals die is vastgelegd in de partiële streekplanherziening Over de Maas/West Maas en Waal in de vorm van een concrete beleidsbeslissing (cbb). Hiermee ligt de begrenzing vast en is tegen de begrenzing in het kader van het bestemmingsplan geen bezwaar of beroep meer mogelijk. De

Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraak van 12 maart 2008, nr. 200608537/1, de tegen de concrete beleidsbeslissing ingestelde beroepen ongegrond verklaard, waarbij de Afdeling de beroepen, voor zover deze daartoe aanleiding gaven, mede heeft geacht te zijn gericht tegen het goedkeuringsbesluit van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ingevolge artikel 19j, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze uitspraak brengt met zich mee, dat de concrete beleidsbeslissing onherroepelijk

Op basis van het overgangsrecht van het bestemmingsplan kan het bestaande agrarische gebruik worden gecontinueerd.

Fam. Y.H. Li, Molendijk 15
 Fam. T.J. van Dijk, Molendijk 19
 Fam. P. Klijmij, Molendijk 21
 Fam. B. Kuipers, Molendijk 22
 Fam. B. Meijering, Molendijk 17
 p/a fam. B. Meijering, Molendijk 17,
 6626 KA Alphen

Zienswijze (samengevat)

- Indieners verzoeken om het wandelpad achter het woongebied aan de Molendijk in verband met de privacy niet direct achter de woningen aldaar te leggen, maar op de dijk.
- Verder wordt verzocht om, eveneens in verband met de privacy, de geplande ligweide veel zuidelijker te lokaliseren of anders aan de westkant van de plas. Dat laatste heeft de voorkeur ook vanwege eventuele parkeeroverlast. Een ligweide nabij de woningen zal bij drukke dagen geluidsoverlast en inzicht in de achtertuinen geven.
- Ten slotte wordt verzocht om de 'rafelige' overgang van de achtertuinen van de betreffende woningen naar het toekomstige natuurgebied aan te passen in een nette rechte overgang naar het natuurgebied en deze tevens ook te verruimen. Indieners geven aan het beheer en/of de eigendom daarbij wel te willen overnemen.

Reactie gemeente

- De gemeente is van mening, dat het gelet op de afstanden van de wandelpaden tot de woningen van betrokkenen, niet aannemelijk is dat er onevenredige gevolgen voor de privacy van de bewoners zullen optreden.
- Uitsluitend extensieve dagrecreatie zal worden toegestaan in het natuurgebied, geen intensieve dagrecreatie en evenmin verblijfsrecreatie. Onder extensieve dagrecreatie dient te worden verstaan: recreatie in de vorm van wandelen, fietsen, zwemmen, vissen en dergelijke. Dit zal ook in het bestemmingsplan worden bepaald. Een als zodanig ingerichte ligweide valt naar de mening van de gemeente daar niet binnen. Het bestemmingsplan zal daar niet in voorzien.
- Met betrekking tot de rafelige grens dienen de bewoners in contact te treden met de eigenaar van de aangrenzende gronden, Domeinen, en met de initiatiefnemer van de zandwinning. In beginsel stuit een 'rechte' grens niet op bezwaren bij de gemeente.

Bewonersvereniging 'Zanderover'
p/a mw. drs. B.E. Raap-van Sleuwen,
secretaris
Lithsedijk 46
5397 ED Lith

Zienswijze (samengevat)

Indieners maken in hun reactie onderscheid tussen de deelgebieden Over de Maas en Moleneindsche Waard. Indieners verzoeken de gemeente om de volgende uitgangspunten over te nemen.

- Het gebied zal voor de levendigheid in alle seizoenen worden begraasd door grote grazers. De dynamiek van het gebied dient leidend te zijn voor de inrichting (eb en vloedwerking). Het gebied moet zoveel mogelijk als natuurontwikkelingsgebied worden ingericht. Er dient een grote diversiteit aan natuur te worden gerealiseerd conform het MER. Vanaf de Lithse zijde dient het vrije uitzicht te worden gehandhaafd. Dit betekent dat ooibossen aan de dijkzijde dienen te worden gerealiseerd, zoals in beide schetsen is opgenomen.
- Behoud van de bakenbomen.
- Het uitgangspunt van extensieve recreatie wordt onderstreept.
- De gemeente wordt gevraagd inzichtelijk te maken hoe voorkomen kan worden dat vaartuigen in welke vorm dan ook de grote plas kunnen invaren.

Reactie gemeente

De gemeente is verheugd over de positieve reactie van indieners. Het bevat waardevolle suggesties. Waar mogelijk zal hiermee in de beheerfase van het gebied ook rekening worden gehouden.

- Met betrekking tot de inzet van grazers om het gebied zoveel mogelijk open te houden, merkt de gemeente op dat een en ander afhankelijk is van de definitieve inrichting van het gebied en de natuurlijke kwaliteiten van het gebied. De inzet zal moeten worden afgestemd op het beheer en onderhoud van de natuurdoeltypen van het gebied. Met betrekking tot de opmerkingen over de dynamiek van het gebied, de inrichting als natuurontwikkelingsgebied, de na te streven diversiteit aan natuur en het zoveel mogelijk behouden van het vrije uitzicht op het gebied vanaf de Lithse zijde merkt de gemeente op, dat dit wordt bepaald door het inrichtingsmodel in de inrichtingschetsen. De gemeente verwijst in verband hiermee naar het laatste punt in deze beantwoording.
- Het is indiener bekend dat Rijkswaterstaat een zogenaamd 'uitsterfbeleid' hanteert met betrekking tot bakenbomen in de uiterwaarden. Er is overleg tussen de riviergemeenten en Rijkswaterstaat over de mogelijkheden tot behoud hiervan.
- Inzake extensieve recreatie neemt de gemeente kennis van de opmerking.
- Er zal een fysieke voorziening worden geplaatst om in- en uitvarend verkeer te weren, zonder dat de in- en uitstroom van water wordt belemmerd. In het bestemmingsplan zullen in de betreffende bestemming 'bouwwerken, geen gebouwen' wor-

- Er wordt vanuit gegaan dat het tracé van de Veerweg ongewijzigd blijft.
- In het deelgebied 'Over de Maas' mag alleen de noordzijde (dijkzijde) worden ingericht met verharde wandel- of fietspaden. Aan de zuidzijde (Maaszijde) alleen met een onverharde struinroute c.q. laarzenpad. In beide schetsen wordt daar aan voldaan.
- Het Toeristisch Overstap Punt (TOP) is niet bezwaarlijk. Wel bestaat bezwaar als een vergelijkbare voorziening wordt gerealiseerd bij het veer.
- Het natuurgebied dient verschoond te blijven van elke vorm van watersport, dus ook kanoën. Voor recreatief medegebruik wordt het gebiedsdeel Moleneindsche Waard beter geschikt geacht, ook al omdat daar zich een horecavoorziening bevindt.
- Verzocht wordt om de mogelijkheid van een fiets- en wandelvoorziening over de sluis c.q. stuw te onderzoeken, zoals besproken in de klankbordgroep.
- Indieners merken op, dat zij voor het gebied Over de Maas in verband hiermee een sterke voorkeur hebben voor het inrichtingstype 'Ruige Maas'. Voor het gebied Moleneindsche Waard bestaat geen voorkeur.
- den toegestaan. Een dergelijke voorziening wordt daarmee mogelijk.
- Het tracé van de Veerweg blijft nagenoeg ongewijzigd. Een kleine verlegging ter plaatse van het te realiseren kunstwerk is mogelijk.
- De gemeente neemt kennis van de opmerkingen met betrekking tot de verharde wandel- of fietspaden in het gebied. Deze worden overigens ook als zodanig vastgelegd in het op te stellen bestemmingsplan.
- De gemeente heeft een voorkeur voor een TOP in de omgeving van de dijk. Binnen het plangebied wordt verder nergens een dergelijke voorziening gerealiseerd.
- Een kanoroute die deel uitmaakt van een groter, binnendijs gelegen recreatief routenetwerk voor kanoërs dient naar de mening van de gemeente wel mogelijk te zijn in het plangebied. Binnen een gebruikelijke opvatting over 'extensieve dagrecreatie' past een dergelijk ruimtegebruik ook. De belasting hiervan op het gebied is minimaal.
- Er is gezamenlijk door de gemeenten Lith, West Maas en Waal en Rijkswaterstaat een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheid van een fiets- en wandelvoorziening over de sluis. Gebleken is dat dit niet haalbaar is. Vanwege de technische eisen die daaraan worden gesteld, zou de investering niet opwegen tegen het nut, mede ook vanwege de nabijgelegen veerpont.
- De gemeente is van mening dat een eindinrichting met elementen uit beide inrichtingsmodellen het meest wenselijke eindbeeld zal opleveren. Uitgangspunt hierbij is dat het plangebied hoofdzakelijk conform het model 'Ruige Maas' zal worden ingericht. Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' bevat meer 'natuurlijke' elementen, in te-

Bewonersvereniging 'Over de Maas'
p/a de secretaris van de bewoners-
vereniging
Doorbraakdijk 4
6626 KD Alphen

Zienswijze (samengevat)

- Indieners zijn verheugd over de opstelling van de gemeente met betrekking tot aangelegenheden als de gezondheid, het leefklimaat en de schade die indieners als gevolg van de eventuele zandwinning ondervinden. Het overleg met de gemeente kan bijdragen tot transparantie in de complexe materie en tot maximale beperking van overlast en schades bij een eventuele realisering van het project.
- Met betrekking tot de inrichtingsschetsen vraagt men zich af of de doelstelling 'extensieve recreatie' in relatie tot de natuurontwikkelingsdoelstelling wel voldoende helder is gedefinieerd. Indieners maken melding van door Nederzand gemaakte schetsen voor de herinrichting van het gebied met functies die op gespannen voet staan met extensieve dagrecreatie, zoals de camping, de bed-and-breakfastherberg en de parkeerplaats bij het Toeristisch Overstap Punt (TOP).

genstelling tot het model 'Maasheggen' dat een meer cultureel vormgegeven karakter heeft. Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' sluit ook beter aan bij de natuurdoelstellingen uit de Visie Fort Sint Andries. Daarnaast heeft het model 'Ruige Maas' gunstiger rivierkundige en hydraulische effecten. Elementen van het model 'Maasheggen' zullen worden aangebracht. Het betreft hier dan met name de aanplant van enkele maasheggen. De gemeente denkt dat hiermee het meest recht wordt gedaan aan de brede belangenafweging binnen de gegeven randvoorwaarden die ook in de inrichtingsschetsen zijn verwoord, namelijk de huidige waarden in het gebied en de omgevingsrelaties, de randvoorwaarden vanuit het (gemeentelijk) beleid en de technische randvoorwaarden.

Reactie gemeente

- De gemeente merkt op, dat zij staat voor een integrale afweging van belangen, zowel die van alle groepen van personen in de gemeente en in de omgeving van het project, als van alle relevante sectorale belangen. Er is sprake van een complexe afweging van verschillende aan elkaar soms onderling tegenstrijdige belangen. Er wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met deelbelangen, maar het algemeen belang gaat uiteindelijk boven het afzonderlijke deelbelang.
- Uitsluitend extensieve dagrecreatie zal worden toegestaan in het natuurgebied, geen intensieve dagrecreatie en evenmin verblijfsrecreatie. Onder extensieve dagrecreatie dient te worden verstaan: recreatie in de vorm van wandelen, fietsen, zwemmen, vissen en dergelijke. De gemeente merkt op, dat de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State in haar uitspraak

- Verzocht wordt om in het bestemmingsplan maatregelen op te nemen ter voorkoming van de bereikbaarheid van de plassen voor gemotoriseerde boten, zowel vanaf de Maas als vanaf de dijken

van 12 maart 2008, nr. 200608537/1, met betrekking tot deze vorm van recreatie heeft aangegeven, dat niet aannemelijk is dat hierdoor de ecologische waarden van het gebied zullen worden aangetast. Met betrekking tot de ligweide verwijst de gemeente korthedshalve naar haar reactie op dit punt bij de behandeling van de opmerkingen van de bewoners van de Molendijk. De camping waarop wordt gedoeld ligt buiten plangebied. De (bescheiden) parkeervoorziening bij het TOP staat ten dienste van het extensieve gebruik van het gebied.

- Er zal een fysieke voorziening worden geplaatst om in- en uitvarend verkeer te weren, zonder dat de in- en uitstroom van water wordt belemmerd. In het bestemmingsplan zullen in de betreffende bestemming 'bouwwerken, geen gebouwen' worden toegestaan. Een dergelijke voorziening wordt daarmee mogelijk.

Rijkswaterstaat Oost-Nederland
Postbus 9070
6800 ED Arnhem

Zienswijze (samengevat)

Rijkswaterstaat merkt op, dat in het inrichtingstype 'Maas-heggen' sprake is van heggen, welke loodrecht op de stroomrichting van de rivier staan. Bij hogere waterstanden leveren deze heggen hydraulische weerstand op en hebben daardoor een opstuwend effect. Daarom dient in nader detail bezien te worden welke van deze heggen vanuit rivierkundig oogpunt acceptabel zijn en onder welke condities.

Reactie gemeente

Op inrichtingsniveau zal dit worden beoordeeld in nauw overleg met Rijkswaterstaat. De gemeente is zich ervan bewust dat hier rekening gehouden moet worden met de hydraulische effecten. Overigens is de gemeente van mening dat een eindinrichting met elementen uit beide inrichtingsmodellen het meest wenselijke eindbeeld zal opleveren. Uitgangspunt hierbij is dat het plangebied hoofdzakelijk conform het model 'Ruige Maas' zal worden ingericht. Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' bevat meer 'natuurlijke' elementen, in tegenstelling tot het model 'Maas-heggen' dat een meer cultureel vormgegeven karakter heeft. Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' sluit ook beter aan bij de natuurdoelstellingen uit de Visie Fort Sint Andries. Daarnaast heeft het model 'Ruige Maas' gunstiger rivierkundige en hydraulische effecten.

Landinrichtingscommissie voor de
ruilverkaveling Land van Maas en
Waal
Postbus 9079
6800 ED Arnhem

Zienswijze (samengevat)

- De Landinrichtingscommissie beschouwt de inrichting van het gebied als de verantwoordelijkheid van initiatiefnemer en gemeente. De commissie stemt ermee in, dat, in navolging van het landinrichtingsplan, fiets- en wandelvoorzieningen worden meegenomen in de inrichtingsschetsen.
- De commissie onderschrijft de randvoorwaarde dat negatieve effecten van de buitendijkse inrichting op het binnendijks gebied zoveel mogelijk voorkomen dan wel gecompenseerd moeten worden, in eerste instantie door maatregelen in het buitendijkse gebied. De kosten van deze maatregelen dienen ten laste van het zandwinning- en natuurontwikkelingsproject te komen.
- Tenslotte dienen beheer en onderhoud bij de nadere plan-uitwerking duidelijk te zijn.

ten.

Elementen van het model 'Maasheggen' zullen worden aangebracht. Het betreft hier dan met name de aanplant van enkele maasheggen.

De gemeente denkt dat hiermee het meest recht wordt gedaan aan de brede belangenafweging binnen de gegeven randvoorwaarden die ook in de inrichtingsschetsen zijn verwoord, namelijk de huidige waarden in het gebied en de omgevingsrelaties, de randvoorwaarden vanuit het (gemeentelijk) beleid en de technische randvoorwaarden.

Reactie gemeente

- De gemeente neemt kennis van de opmerkingen.
- Uit het MER blijkt dat negatieve effecten zullen optreden en dat mitigerende maatregelen nodig zijn. Op dit moment vindt overleg tussen de initiatiefnemer en het waterschap plaats. Tijdens de uitvoering van het project zal voortdurend monitoring plaatsvinden om de effecten te kunnen bepalen. Indien nodig zullen in overleg met het waterschap aanvullende maatregelen worden getroffen, zodat de negatieve effecten op de binnendijks gelegen gronden worden gecompenseerd. In de eindsituatie zal sprake zijn van enige verdroging in een deel van het gebied. Gebleken is echter dat dit optreedt in het natste deel van het plangebied, zodat daaruit geen onoverkomelijke problemen optreden. De gemeente verwijst kortheidshalve naar het MER en de daarbij behorende onderzoeken.
- Het beheer en onderhoud van het gebied na de afwerking en de daarbij behorende maatregelen

Gemeente Lith
Postbus 10000
5397 ZZ Lith

Zienswijze (samengevat)

- De gemeente constateert, dat de openheid van het gebied in beide varianten gewaarborgd. Er zijn weinig bosschages en er is veel lage c.q. open natuur in de vorm van plasdrasgebieden, vochtige ruigtes en droge graslanden. Het beheer van deze natuurvormen is van belang ter voorkoming van (hoge) wildgroei. De gemeente West Maas en Waal heeft aangegeven hiermee zorgvuldig te willen omgaan.
- De gemeente Lith spreekt haar vertrouwen uit in een zorgvuldig toekomstig beheer van het gebied.
- Met betrekking tot het recreatief medegebruik waardeert de

zullen afdoende worden geregeld.

Reactie gemeente

- De gemeente is verheugd over de toonzetting van de reactie en onderschrijft de constatering van de buurgemeente. Met Lith is de gemeente West Maas en Waal van mening dat het inrichtingsplan volop kansen en mogelijkheden biedt. De gemeente is van mening dat een eindinrichting met elementen uit beide inrichtingsmodellen het meest wenselijke eindbeeld zal opleveren. Uitgangspunt hierbij is dat het plangebied hoofdzakelijk conform het model 'Ruige Maas' zal worden ingericht. Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' bevat meer 'natuurlijke' elementen, in tegenstelling tot het model 'Maasheggen' dat een meer cultureel vormgegeven karakter heeft. Het inrichtingsmodel 'Ruige Maas' sluit ook beter aan bij de natuurdoelstellingen uit de Visie Fort Sint Andries. Daarnaast heeft het model 'Ruige Maas' gunstiger rivierkundige en hydraulische effecten. Elementen van het model 'Maasheggen' zullen worden aangebracht. Het betreft hier dan met name de aanplant van enkele maasheggen. De gemeente denkt dat hiermee het meest recht wordt gedaan aan de brede belangenafweging binnen de gegeven randvoorwaarden die ook in de inrichtingsschetsen zijn verwoord, namelijk de huidige waarden in het gebied en de omgevingsrelaties, de randvoorwaarden vanuit het (gemeentelijk) beleid en de technische randvoorwaarden
- Het toekomstige beheer en onderhoud van het gebied zal afdoende worden geregeld en vastgelegd.
- Met betrekking tot de dagrecreatie merkt de ge-

gemeente Lith het inrichtingsplan. In het thema Recreatie en toerisme wordt het toekomstige recreatieve gebruik van het plangebied op juiste wijze binnen een veel ruimere context gezien. De pont tussen het plangebied en Lith betreft een goede recreatieve verbinding van het uiteindelijke natuurontwikkelingsproject dat goede recreatieve mogelijkheden zal gaan bieden. Ten behoeve van het recreatief medegebruik worden de navolgende voorzieningen aangelegd: struinroutes en wandelpaden, fietspaden (beton/asfalt), een centraal informatiepunt, een TOP, ligweide, observatiehut, een rustpunt met zitgelegenheid bij de rivier, informatiepanelen, zitbankjes op de dijk en een natuurschaatsbaan.

- De gemeente Lith spreekt haar waardering uit over het beoogde toekomstig recreatief medegebruik en de beoogde versterking van de recreatieve relatie met Lith en Brabant. Eveneens wordt waardering uitgesproken over het betrekken van de Lithse bewonersvereniging 'Zand Erover' in het proces.

meente op dat uitsluitend extensieve dagrecreatie wordt nagestreefd. Dat zal ook in het bestemmingsplan worden vastgelegd. De gemeente verwijst kortheidshalve naar haar reactie op dit punt bij de behandeling van de opmerkingen van de bewoners van de Molendijk en merkt ten overvloede aanvullend op, dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in haar uitspraak van 12 maart 2008, nr. 200608537/1, met betrekking tot deze vorm van recreatie heeft aangegeven, dat niet aannemelijk is dat hierdoor de ecologische waarden van het gebied zullen worden aangetast.

- De gemeente is zich ervan bewust dat het beoogde recreatieve medegebruik van het gebied een uitwerking heeft over de plangrenzen heen en dat in bredere zin hiervan geprofiteerd kan worden, ook wat betreft de recreatie in de buurgemeente Lith.

Gemeente Maasdriel
Postbus 10000
5330 GA Kerkdriel

Zienswijze (samengevat)

De gemeente Maasdriel heeft geen opmerkingen over de inrichtingsschetsen.

Reactie gemeente

De gemeente neemt kennis van de opmerkingen.

Brandweer
West Maas en Waal

Zienswijze (samengevat)

De brandweer geeft aan dat de aanlegplaats voor kegelschepen bereikbaar moet blijven op het huidige niveau.

Reactie gemeente

De gemeente en de provincie delen deze zienswijze en in het kader van de verlening van de ontgrondingsvergunning en in het kader van het bestemmingsplan zal de bereikbaarheid van de aanlegplaats voor kegelschepen worden geborgd.

W. Vendelmans
Moordhuizen 10
6626 KH Alphen

Zienswijze (samengevat)

Indiener heeft stukken grond in het plangebied en wil deze graag behouden.

Reactie gemeente

De begrenzing in de inrichtingsschetsen en ook in het op te stellen bestemmingsplan is conform de begrenzing, zoals die is vastgelegd in de partiële streekplanherziening Over de Maas/West Maas en Waal in de vorm van een concrete beleidsbeslissing

(cbb). Hiermee ligt de begrenzing vast en is tegen de begrenzing in het kader van het bestemmingsplan geen bezwaar of beroep meer mogelijk. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraak van 12 maart 2008, nr. 200608537/1, de tegen de concrete beleidsbeslissing ingestelde beroepen ongegrond verklaard, waarbij de Afdeling de beroepen, voor zover deze daartoe aanleiding gaven, mede heeft geacht te zijn gericht tegen het goedkeuringsbesluit van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ingevolge artikel 19j, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze uitspraak brengt met zich mee, dat de concrete beleidsbeslissing onherroepelijk

Op basis van het overgangsrecht van het bestemmingsplan kan het bestaande agrarische gebruik worden gecontinueerd. De gemeente merkt aanvullend op, dat het bestaande gebruik al aansluit op de geplande bestemming.

2.3 Behandeling mondelinge zienswijzen op de Inrichtingsschetsen Over de Maas en Moleneindsche Waard

In onderstaande tabel worden de reacties samengevat en van een antwoord voorzien.

De heer B. Meijering

Zienswijze (samengevat)

- Indiener vraagt uitdrukkelijk om de privacy van de huidige bewoners te waarborgen in relatie tot het wandelpad bij de Moleneindsche Plas. Realisatie van een wandelpad achter de woningen wordt afgewezen. Indiener suggereert om het eerste deel van het wandelpad via de dijk aan te leggen om vervolgens het gebied in te gaan.
- Indiener verzoekt de geplande ligweide dicht bij de Maas aan te leggen.

Reactie gemeente

- De gemeente is van mening dat, gelet op de afstanden van de wandelpaden tot de woningen van betrokkenen, niet aannemelijk is dat er onevenredige gevolgen voor de privacy van de heer Meijering en andere bewoners ter plaatse zal optreden.
- Uitsluitend extensieve dagrecreatie zal worden toegestaan in het natuurgebied, geen intensieve dagrecreatie en evenmin verblijfsrecreatie. Onder extensieve dagrecreatie dient te worden verstaan: recreatie in de vorm van wandelen, fietsen, zwemmen, vissen en dergelijke. Dit zal ook

- Indiener verzoekt verder om bij de aansluiting van particuliere kavels op het plangebied de overgangsgebieden kritisch te bezien

in het bestemmingsplan zo worden bepaald. De gemeente merkt op, dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in haar uitspraak van 12 maart 2008, nr. 200608537/1, met betrekking tot deze vorm van recreatie heeft aangegeven, dat niet aannemelijk is dat hierdoor de ecologische waarden van het gebied zullen worden aangetast. Een ligweide valt naar de mening van de gemeente daar niet binnen. Deze zal dus niet mogelijk zijn in het plangebied.

- Met betrekking tot de overgang van het plangebied naar de woonpercelen dienen de bewoners in contact te treden met de eigenaar van de aangrenzende gronden, Domeinen, en met de initiatiefnemer van de zandwinning.

Mevrouw A. Wouters

Zienswijze (samengevat)

- Indiener van de zienswijze maakt bezwaar tegen de mogelijke verstoring van het natuurgebied door jagers. Inherent aan een natuurgebied is dat hier dieren leven. Zij hoopt dat het gebied onder toezicht van Natuurmonumenten komt en geen jacht wordt toegestaan.
- Indiener prefereert het wanneer honden aangelijnd blijven. Aan de andere kant is het wenselijk dat er ook een gebied wordt aangewezen waar honden los kunnen lopen.

Reactie gemeente

- Het jachtrecht op gronden, eigendom van de gemeente, wordt normaliter verhuurd. In een natuurgebied is de jacht verboden volgens de huidige wetgeving.
- Of honden in het gebied mogen loslopen is afhankelijk van de natuurdoelstelling voor het gebied en het op te stellen beheersplan.

De heer Op de Weegh namens de Bewonersvereniging 'Over de Maas' te Alphen

Zienswijze (samengevat)

De bewonersvereniging dringt aan op het uitvoeren van een nulmeting wat betreft het fijnstofgehalte. Deze nulmeting zou door de gemeente West Maas en Waal of de Provincie Gelderland of door beiden gezamenlijk moeten worden uitgevoerd.

Reactie gemeente

Door het RIVM wordt jaarlijks gedegen onderzoek gedaan naar de actuele situatie met betrekking tot luchtkwaliteit waaronder de fijnstof concentratie. Het RIVM maakt hierbij gebruik van een landelijk meetnet. Hoewel de dichtstbijzijnde meetpunten op betrekkelijk grote afstand van het ontzandingsproject gelegen zijn, kunnen door middel van modellen betrouwbare uitspraken gedaan worden over de achtergrondconcentraties van fijn stof ter plaatse. Tevens maakt het RIVM prognoses van de ontwik-

keling van de achtergrondconcentratie voor fijn stof voor de toekomst. De provincie maakt bij haar besluiten gebruik van de prognoses van het RIVM. De milieuvergunning zal moeten voldoen aan de normen die gelden voor luchtkwaliteit. De aanvraag wordt hiertoe getoetst aan deze normen. Gezien het bestaande meetnet van het RIVM achten de provincie en de gemeente het niet zinvol om tijdens de besluitvorming voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering aanvullende metingen uit te voeren.

2.4 Behandeling schriftelijke zienswijzen op het besluitMER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas

In onderstaande tabel worden de reacties samengevat en van een antwoord voorzien.

Bewonersvereniging 'Over de Maas'
p/a de secretaris van de bewoners-
vereniging
Doorbraakdijk 4
6626 KD Alphen

Zienswijze (samengevat)

- Indieners zijn verheugd over de opstelling van de gemeente met betrekking tot aangelegenheden als de gezondheid, het leefklimaat en de schade die indieners als gevolg van de eventuele zandwinning ondervinden. Het overleg met de gemeente kan bijdragen tot transparantie in de complexe materie en tot maximale beperking van overlast en schades bij een eventuele realisering van het project.
- Met betrekking tot de inrichtingsschetsen vraagt men zich af of de doelstelling 'extensieve recreatie' in relatie tot de natuurontwikkelingsdoelstelling voldoende helder is gedefinieerd. Indieners maken melding van door Nederland gemaakte schetsen voor de herinrichting van het gebied met functies die op gespannen voet staan met extensieve dagrecreatie, zoals de camping, de bed-and-breakfastherberg en de parkeerplaats bij het Toeristisch Overstap Punt (TOP).
- Verzocht wordt om in het bestemmingsplan maatregelen op te nemen ter voorkoming van de bereikbaarheid van de plassen voor gemotoriseerde boten, zowel vanaf de Maas als vanaf de dijken.

Reactie gemeente en provincie

De gemeente en de provincie constateren dat de zienswijze geen betrekking heeft op het MER en verwijzen korthedshalve naar de reactie van de gemeente op de gelijklopende zienswijze op de inrichtingsschetsen.

Rijkswaterstaat Oost-Nederland
Postbus 9070
6800 ED Arnhem

Landinrichtingscommissie voor de
ruilverkaveling Land van Maas en
Waal
Postbus 9079
6800 ED Arnhem

Zienswijze (samengevat)

Rijkswaterstaat heeft geen opmerkingen ten aanzien van het MER.

Zienswijze (samengevat)

De commissie spreekt de waardering uit voor het VKA+. Men mist kwalitatieve gegevens t.a.v. de effecten op de binnendijkse waterhuishouding; deze zijn er alleen van de eerder onderzochte alternatieven, maar niet van het VKA. Men wijst erop dat gekozen wordt voor maximalisatie van de natuur en niet voor minimalisatie van de binnendijkse effecten.

De commissie wijst op het belang van nader onderzoek naar de effecten binnendijs en de te nemen maatregelen om negatieve effecten te compenseren. Hierbij gaat zij ervan uit dat het project de kosten van de compensatie voor zijn rekening neemt

Reactie gemeente en provincie

De gemeente en de provincie nemen kennis van de opmerkingen.

Reactie gemeente en provincie

Het VKA is wel onderzocht. In het kader van de vaststelling van de streekplanherziening zijn de effecten op de binnendijkse waterhuishouding van het VKA onderzocht. Tevens zijn de effecten gekwantificeerd in de vorm van opbrengstverlies per hectare. Bij het vaststellen van de streekplanherziening zijn deze gegevens meegenomen in de belangenafweging.

In het kader van de vergunningverlening moet nog wel worden uitgewerkt of, en zo ja welke maatregelen moeten worden genomen om de effecten op de waterstanden zoveel als mogelijk te mitigeren. Bij de ontgrondingsvergunningaanvraag zal aanvrager een voorstel moeten doen voor te nemen maatregelen om de effecten op de binnendijkse waterhuishouding te mitigeren. Voor zover mitigeren niet mogelijk is, zullen negatieve effecten moeten worden gecompenseerd. In de ontgrondingsvergunning zal een voorschrift worden opgenomen om te waarborgen, dat de initiatiefnemer deze mitigerende maatregelen realiseert en garant staat voor eventueel benodigde compensatie bij optredende negatieve effecten.

Over de te nemen maatregelen en de voor te schrijven compensatie zal advies worden ingewonnen bij het waterschap.

Op dit punt is er geen verschil tussen het VKA en het VKA+.

3 Advies commissie voor de m.e.r.

De commissie voor de m.e.r. heeft d.d. 19 februari 2008 het toetsingsadvies uitgebracht over het MER Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas. De commissie spreekt in haar advies over het MER-rapport VKA+, waarvan de eerdere MER-rapportages integraal onderdeel uitmaken. Die eerdere MER-rapportages betreffen het MER-rapport ten behoeve van de Partiële herziening van het Streekplan Gelderland 2005, inclusief de aanvulling, en het MER-rapport in verband met het Partiële Structuurplan Over de Maas. Hieronder is het advies samengevat en van een reactie voorzien.

Advies (samengevat)

- De Commissie is van oordeel dat met het MER-rapport VKA+ en de eerdere MER-rapporten, de essentiële informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te kunnen geven in de besluitvorming. De commissie adviseert om de op 9 februari 2008 door de initiatiefnemer gegeven mondelinge en schriftelijke toelichting, te samen met het MER, bij het ontwerpbestemmingsplan/de ontwerpbeschikking ter visie te leggen
- De commissie acht aannemelijk dat de risico's voor negatieve gevolgen voor natuur in het VKA+ niet groter zijn dan in het VKA en acht daarmee voldoende informatie aanwezig voor de verdere besluitvorming. Geadviseerd wordt om de bereikte capaciteitswinst voor de waterkrachtcentrale aan te geven in kWh en aantallen huishoudens.
- In het VKA+ zijn de nevengeul om de stuw heen, de vispassage tussen beide plassen en de oeverwalverlaging in de Moleneindsche Waard niet opgenomen. Daardoor was aanvankelijk onvoldoende duidelijk of hiervan effecten zijn te verwachten op de vismigratie en het realiseren van hoogwaardige natuur. In het MER was onvoldoende helder wat de invloed is van de verminderde dynamiek op de waterkwaliteit in de plas in de Moleneindsche Waard. Tijdens het deskundigenoverleg is aangegeven welk effect het achterwege laten van de meestromende nevengeul heeft voor de vismigra-

Reactie gemeente en provincie

De gemeente en de provincie zijn verheugd over de positieve reactie van de commissie en nemen het advies over.

Reactie gemeente en provincie

Het VKA+ heeft als voordeel dat er geen debietverlies optreedt voor de waterkrachtcentrale. Bij het opstellen van de partiële streekplanherziening is uitgegaan van een maximaal debietverlies van 1% voor de waterkrachtcentrale. Dit komt overeen met circa 450.000 Kwh per jaar of te wel het energieverbruik van circa 150 huishoudens.

Reactie gemeente en provincie

De gemeente en de provincie nemen kennis van de opmerkingen.

tie en is specifiek ingegaan op de vergelijking tussen het VKA en VKA+ wat betreft rivierdynamiek in de Moleneindse Waard en de risico's voor de waterkwaliteit. Aannemelijk is gemaakt dat de risico's voor de realisatie van natuurdoelen in het VKA+ niet groter zijn dan in het VKA, maar vermoedelijk wel een andere kwaliteit natuur zullen opleveren. De Commissie acht hiermee voldoende informatie aanwezig voor de verdere besluitvorming.

- Het in het VKA+ weglaten van de verlengde Alphense Uitvliet is in het MER met een beperkt aantal waterkwaliteitsmetingen onderbouwd. De Commissie acht het denkbaar dat de waterkwaliteit van de Alphense Uitvliet in de tijd sterk varieert. Tijdens het deskundigenoverleg is een nadere onderbouwing gegeven voor het achterwege laten van de verlengde Alphense Uitvliet, waarbij voor de bepaling van de waterkwaliteit van de Alphense Uitvliet is uitgegaan van een worst-case scenario. De Commissie acht hiermee voldoende informatie aanwezig voor de verdere besluitvorming
- Het MER bevat geen concrete beschrijving van de te treffen geluidreducerende maatregelen. Zekerheid dat voldaan wordt aan de grenswaarde op de gevels van woningen is er niet. Dit inzicht zal moeten worden gegeven in het verdere vergunningverleningstraject. De Commissie adviseert ten behoeve van de verdere besluitvorming aan te geven welke mitigerende maatregelen genomen zullen worden om aan de grenswaarde op de gevels van woningen te voldoen, en welke consequenties aan mitigerende maatregelen verbonden zijn.
- Het MER bevat geen actueel inzicht in de gevolgen voor de fijnstofconcentraties en eventueel benodigde mitigerende maatregelen. Dit inzicht moet gegeven worden in het vergunningverleningstraject. De Commissie adviseert ten behoeve van de verdere besluitvorming aan te geven welke gevolgen het initiatief heeft voor de fijnstofconcentraties en eventueel benodigde mitigerende maatregelen.
- Het MER bevat een globale beschrijving van de effecten op de binnendijkse waterhuishouding. Er heeft geen precisering plaatsgevonden van de maatregelen die genomen worden om negatieve effecten te mitigeren. De Commissie adviseert in verband met de verdere besluitvorming de negatieve effecten op de waterhuishouding binnendijs aan te geven en de te nemen mitigerende maatregelen te preciseren.

Reactie gemeente en provincie

De gemeente en de provincie nemen kennis van de opmerkingen.

Reactie gemeente en provincie

Aanvrager zal bij de aanvraag van de milieuvergunning aan moeten geven welke mitigerende maatregelen zullen worden genomen teneinde aan de wettelijke normen te kunnen voldoen. Tevens zullen de (eventuele) consequenties van deze maatregelen in beeld moeten worden gebracht.

Reactie gemeente en provincie

Aanvrager zal bij de aanvraag van de milieuvergunning aan moeten geven wat de gevolgen voor fijnstofconcentraties zijn en welke mitigerende maatregelen eventueel nodig zijn.

Reactie gemeente en provincie

In het kader van de vergunningverlening zal het bevoegd gezag verder uitwerken of, en zo ja welke maatregelen moeten worden genomen om de effecten op de waterstanden zoveel als mogelijk te mitigeren. Bij de ontgrondingsvergunningaanvraag zal aanvrager een voorstel moeten doen voor te nemen maatregelen om de effecten op de binnendijkse waterhuishouding te mitigeren. Voor zover mitigeren niet mogelijk is, zullen negatieve effecten moeten worden gecompenseerd. In de ontgrondingsvergunning zal een voorschrift worden opgenomen om te waarborgen,

dat de initiatiefnemer deze mitigerende maatregelen realiseert en garant staat voor eventueel benodigde compensatie bij optredende negatieve effecten. Over de te nemen maatregelen en de voor te schrijven compensatie zal advies worden ingewonnen bij het waterschap. In de waterparagraaf van het bestemmingsplan zal een en ander, in overleg met het waterschap, ook worden verwoord.